VOLUM DE PROZĂ SCURTĂ
EUGEN DORCESCU L'HISTOIRE D'UNE NEVROSE
— Unsprezece povestiri francofone –
Editura Mirton, Timişoara, 2007 ISBN 978 – 973 – 52 – 0065 – 7

SCĂRIŢA

— *„Ah! tiens! l'émeute!" disait Frédéric avec une pitié dédaigneuse, toute cette agitation lui apparaissant misérable à côté de leur amour et de la nature éternelle – Gustave Flaubert.*

x

Eternel! le matin tu entends mă voix; / Le matin je me tourne vers toi, et je regarde.

x

Domnul E. l-a cunoscut pe domnul C. mai de mult, acum vreo doi ani, când acesta din urmă, un fel de ajutor al unui meşter priceput, a venit să repare caloriferele. Trebuie spus că, de când domnul şi doamna E. locuiesc în acest frumos apartament, adică de exact douăzeci şi şase de ani, au suferit crâncen, în anotimpul rece, de frig – şi fiindcă „înainte" nu se dădea căldură, ştim noi de ce, dar şi din pricina caloriferelor proaste. La drept vorbind, domnul E. avea partea lui de vină în acest ghinion. Anume, atunci, pe vremuri, când s-a construit blocul, exact la această etapă a refuzat să fie de faţă.

— Nu le mai dau nimic, i-a spus el soţiei, scos din fire. Am cărat de m-am spetit. Şi la montarea pereţilor, şi la instalaţia electrică, şi la ţevi, la tot. Acum, gata, nu le mai dau nimic…

— Bine, cum vrei tu, răspunsese doamna E. Dar o să te convingi că un mic efort în plus n-ar strica…

Domnul E. a avut suficient timp să se convingă de adevărul acestor cuvinte. O dovadă – după multe altele, care, într-un sfert de veac, s-au succedat metronomic – era chiar prezenţa de acum a domnului C. şi a şefului său. Cei doi au făcut ce aveau de făcut – au montat nişte robinete, au spălat iute caloriferele – şi au plecat. Prevăzător, domnul E. le-a luat adresele şi numerele de telefon. Mai

ştii? Oamenii ăştia se pricepeau la orice.

A venit iarna, caloriferele s-au mai dezmorţit, dar iată că, într-o zi, domnul E. a hotărât să schimbe yala. Cine s-o monteze pe cea nouă? s-a întrebat el. Şi tot el a răspuns: Domnul C. Acesta a fost chemat, a sosit, a montat-o.

— Nu-mi prea plac mie, a bombănit el, yalele astea automate… După o vreme, a intervenit o defecţiune minoră la instalaţia din baie. La cine să apeleze? La domnul C. Deşi fusese cam vorbăreţ data trecută. Cam agitat, cam şapcaliu… Dar, mă rog… Domnul E. este capabil să ierte micile slăbiciuni omeneşti.

I-a telefonat, a vorbit cu el, meşterul a promis că apare numaidecât şi domnul E. s-a pus pe aşteptat. Când, deodată, sună telefonul.

— Alo?

— Domnul E? a auzit el o voce de femeie.

— Da.

— Bună ziua. Sunt doamna C. Aş dori să vă rog ceva…

— Spuneţi, doamnă.

— Ştiţi, a continuat ea, şovăind, când apare soţul meu, să nu-i daţi nimic de băut. Astăzi… chiar că a băut destul. Şi vă rog să nu-i spuneţi că v-am sunat.

— Nu, doamnă, fiţi liniştită, nu-i spun nimic şi nici băutură nu-i dau.

— Cine a fost? a întrebat soţia.

— Doamna C.

— Da? Ce dorea?

— M-a rugat să nu-i dau băutură lui bărbatu-său. Am bănuit eu că-i beţiv… Doamna E. a râs şi s-a dus în dormitor, să deschidă televizorul.

— Unde te întorci, numai câini, beţivi şi… a mormăit, iritat, domnul E.

Ce cauchemar que sont les hommes – Henri de Montherlant.

Soneria. Tare, insistent, repetat. În cadrul uşii, domnul C., cu ochelari, şapcă, pantaloni scurţi, vesel, plin de bunăvoinţă, glumeţ, curtenitor, guraliv, înceţoşat,

exuberant, ireal:

— Cine-i băiatul care merită bătaie? s-a alintat el. Ei? Cine? Eu… Am întârziat puţin, dar am adus şi scara.

Abia atunci domnul E. a observat că, alături de musafirul său, era o scăriţă, cu două pante, cu doi versanţi, pe care domnul C. O trase după el în grabă şi se îndreptă, decis, spre baie.

— Gata cu vorba, zise. Acum – la treabă. Cât e ceasul?

— Şase.

— Vai de mine! Terminăm până la şapte, apoi montăm yala.

— Yala? se miră domnul E. De ce să montăm yala?

Domnul C. se aplecă spre el, îi făcu semn cu ochiul şi şopti:

— Nu-mi plac yalele astea automate. Sunt periculoase. Cobori, de exemplu, să duci gunoiul, sau să cumperi ceva de la colţ, pâine, salam, o votcă, eşti şi tu om, nu? – făcu din nou semn cu ochiul –, şi ea – ţac! ţi se închide în spate, înainte să-ţi dai seama…

— Cum să se închidă, domnule? Şi chiar dacă se-nchide, nu-i nimic, ai cheia la dumneata.

Domnul C., care se căţărase pe scară şi meşterea ceva la ţeavă, se aplecă, cu şapca pe-o ureche şi-l privi pe deasupra ochelarilor:

— Şi dacă uiţi cheia? Se întâmplă. Lasă că ştiu eu mai bine…

Reparaţia se dovedi mai complicată decât crezuse domnul C. Abia pe la ora nouă termină, cu chiu, cu vai, remedierea micuţei avarii.

— Acum, murmură el, cam mahmur, aduceţi yala veche… Imediat o pun în locul ăleilalte.

— Ştiţi cum facem? zise domnul E. Mai întâi, vă plătesc pentru ce-a fost aici, şi pe urmă trecem la altceva.

— Bine.

Îi plăti şi se îndreptară spre uşă. Domnul E. aduse scăriţa.

— Nu-mi trebuie scăriţa, vru să-l oprească meşterul. O iau când sunt gata.

— Ei, acum, că am adus-o, o s-o scot pe coridor, spuse, precipitat, domnul E. Îi tremurau uşor mâinile şi făcu mari eforturi să se stăpânească.

— O yală, domnul meu, începu meşterul, e lucru mare… Pare ea nu fleac, dar nu e… Aşa. Să caut şurubelniţa.

Domnul C. trecu dincolo de uşă, se uită jur-împrejur şi, fericit că-şi vede scăriţa alături, puse geanta cu scule pe ea. În clipa următoare, domnul E.

— Vai! vai! –, închise uşa grea de stejar, încuie, lin, lin, yala automată, părăsi, grăbit, holul şi se duse în birou. Luă o carte şi încercă, zadarnic, să citească: nu se putea concentra. Dar stărui, totuşi, întorcând filă după filă, revenind, luând-o de la capăt… În cele din urmă, adormi, şi toate se învălmăşiră. I se păru, la răstimpuri, sau visa doar, că aude un fel de scâncet pe coridor, în spatele uşii. Fapt e că, de atunci, din acea seară atât de stranie, adică de un an şi ceva, domnul C. stă la uşa domnului E., cocoţat pe scăriţă, aşteptând să repare yala. Fie că pleacă în oraş, fie că se întoarce acasă – împrejurări în care trece pe lângă el şi se preface că nu-l vede; oh! cât îl solicită asemenea momente! –, fie că rămâne, o zi, două, trei, în apartament, domnul E. trebuie să îndure obsesia acestei prezenţe. Sau prezenţa aceasta obsesivă. Sau şi pe una şi pe cealaltă. Uneori, simte că-l lasă puterile. Din pricina milei şi-a remuşcării.

Ne jamais regarder un homme signifie la même chose que le regarder toujours – La Bruyère.

FEREASTRA

— Dragul meu, i se adresă, într-o dimineaţă, la cafea, doamna E. soţului său, care tocmai muşca dintr-un cornuleţ cu nucă. Dragul meu, trebuie să-ţi aduc aminte că uite, trece vara şi noi n-am înlocuit încă fereastra de la dormitor. Ştii şi tu, foarte bine, cum suflă vântul prin ramele astea învechite. Nici jaluzelele nu mai rezistă…

— Da, da.

Se vedea limpede că domnul E. este perfect conştient de necesitatea acestui efort – psihic, fizic şi financiar –, dar şi că tocmai acutizarea necesităţii îl oboseşte peste măsură.

Înduioşată, dar hotărâtă să pună capăt amânărilor, doamna E. adăugă:

— Dacă pe tine te agasează căutarea unui atelier specializat în lemn – nu avem noi bani de termopan –, o să telefonez eu, pe la firmele astea de construcţii, de materiale… Atâta doar că noua carte de telefon e un fel de morman de hârtii, un talmeş-balmeş modern, în care nu găseşti niciodată nimic din ce te interesează…

— Nu, nu…

Iarăşi monosilabe? Doamna E. este foarte răbdătoare, dar, uneori, îşi mai iese, moderat, din fire. Ca şi de data aceasta.

— Ce vrea să însemne „Nu, nu”?

Domnul E. Înghiţi ultima bucăţică din cornuleţul dulce şi apetisant, sorbi ultima înghiţitură de cafea şi rosti:

— Vrea să însemne că voi merge în oraş, voi scotoci peste tot şi voi descoperi pe cineva capabil să facă şi să monteze o fereastră de lemn, de-alea bune, ca pe la noi, tradiţională. Cum avea şi Moşu… Cât despre cartea de telefon, iartă-mă, dar mă văd nevoit să-ţi atrag atenţia că nu e câtuşi de puţin un morman de hârţoage, cum, pripindu-te, fireşte, ai spus, ci mult mai mult şi, oricum, cu totul altceva, anume încă un pas, specific, în domeniul comunicării, spre integrarea europeană.

Doamna E., nesigură dacă soţul ei vorbeşte serios sau, ca să zicem aşa, în dodii – căci, deseori, el se complace în asemenea jocuri, lansează asemenea perdele de fum, nepotrivite cu vârsta şi, fără a ne umfla în pene, cu situaţia lui –, îl privi atentă, chiar foarte atentă, şi întrebă scurt:

— Când?

Domnul E. medită, preţ de un minut, şi răspunse:

— Luni.

— De ce tocmai luni?

— Fiindcă luni începe o nouă săptămână, deşi duminica e ziua întâi a săptămânii, dar, ce să-i faci, trăim într-o lume secularizată, vai de capul nostru şi al ei. Şi, apoi, azi e joi… Mai sunt vineri, sâmbătă… gata. E drept că lunea, din câte aud, e cam zi de greve şi mitinguri… După mahmureala din weekend, nimeni nu are poftă de lucru. Or, la miting, mai face omul o plimbare, mai bea o bere, ia aer, face exerciţii vocale, se defulează… Vorba lui nea Ghiţă, ştii tu care, ăla cu o ditamai geanta albastră sub braţ, el mi-a vorbit odată despre, cum însuşi zicea, „fulare” şi „defulare”…

Resemnată, doamna E. se ridică de la masă.

— Bine, fie şi luni, admise ea.

Iată, însă, că norocul îi surâse domnului E. În aceeaşi zi, spre seară, îşi făcu apariţia domnul L., recomandat, de un cunoscut de încredere, drept specialist desăvârşit în calorifere. A privit, a studiat, a măsurat, după care au stat de vorbă. Domnul L. este o persoană foarte instruită. Apoi, e un adept înfocat al economiei de piaţă, asupra căreia are o viziune destul de confuză, dar necondiţionat optimistă. În fine, îl revoltă, până la delir, ciubucăreala şi fuşereala, la care, din păcate, se dedau, după opinia lui, majoritatea aşa-zişilor săi colegi.

— Domnule, spuse el, în chip de concluzie la o lungă peroraţie pe această temă, eu vă instalez acum ce-ar fi trebuit să instaleze, din primul moment, ăia care-au fost pe-aici, înaintea mea, şi v-au luat banii. Dar ei tocmai de-aia au pus piesele, pe rând, ba un robinet, ba altul, ca să-i tot chemaţi, şi să-i tot plătiţi. Au profitat de faptul că nu vă pricepeţi la treaba asta. Îi ştiu eu… Ehe…

Au făcut calculul, domnul E. i-a înmânat specialistului un avans pentru materiale şi, a doua zi, în zori, exact la ora convenită, domnul L. a fost prezent, însoţit de un ajutor, căruia i se adresa cu un relativ condescendent „neica S”. Cum au ajuns, au şi început lucrul. Şi, într-adevăr, domnul L. s-a dovedit un om admirabil: harnic, cinstit, meticulos, un exemplar rarisim.

Cât despre neica S., muştruluit, la nevoie, de şeful său, dar cu blândeţe şi strict în spiritul dreptăţii, trăsese o duşcă de dimineaţă şi, cât timp a fost plecat să aducă un furtun, a mai tras cel puţin una, căci, la întoarcere, era în mare vervă, a povestit, în amănunt, cum a făcut el armata, ce colegi a avut la şcoala profesională, pe şantiere etc. etc. I-a împuiat capul domnului E. Şeful lucra de se spetea. Iar el, cu ţigara în gură – domnul E. nu mai fumează de cincisprezece ani –, îi dădea înainte cu amintirile… Dar, în tot răul şi-un bine. Tot ascultându-l şi ferindu-se de fumul ce dizolva în ambianţă şi adieri de votcă, domnul E. a adus, nu ştiu cum, vorba de fereastră. Şi atunci, neica S. l-a asigurat că are el un vecin, foarte priceput în ale tâmplăriei, om de cuvânt, căruia o să-i transmită dorinţa domnului E. de a-şi înlocui fereastra. De altfel, vor veni împreună, peste două-trei zile. Domnul E. şi tâmplarul vor discuta, se vor înţelege… termene, preţ, cum se obişnuieşte, în asemenea cazuri.

— Luni, a propus domnul E.

— S-a făcut. Luni. La ce oră?

— Păi, după-amiază, pe la şase.

— E-n regulă.

Domnul L. ascultase în tăcere conversaţia celor doi. Numai când ea s-a încheiat, a intervenit:

— Ai grijă pe cine aduci, l-a avertizat el pe neica S. Să nu fie vreun şarlatan. E şi obrazul meu în joc, doar eşti ajutorul meu. Şi a murmurat, posomorât: Îi ştiu eu… Sâmbătă, caloriferele au fost puse la punct, client şi meşteri s-au despărţit ca nişte adevăraţi prieteni, domnul E. i-a comunicat soţiei, când a revenit, încărcată, de la cumpărături – găsise, ce bine! şi lapte pentru săraci –, că luni soseşte tâmplarul.

— Da? s-a mirat ea. Aşa curând? Bravo. Am fost sigură că vei rezolva. Când vrei tu ceva…

Luni, într-adevăr, tâmplarul a făcut deplasarea, acompaniat, se poate altfel? de un scutier, adjunctul său, şi de simpaticul neica S., sau taica S. – aşa îl numeau cei doi –, care, de data aceasta, era ceva mai treaz, dar, în

compensaţie, purta pantaloni scurţi, ca şi domnul C., amicul cu yala, cel prezent şi acum, pe scăriţă, în faţa uşii.

…la plus grande des réalités poétiques: *la réalité onirique – Gaston Bachelard*.

— Cine-i ăsta? a întrebat neica S. – domnul E. continuă să-l numească aşa –, uitându-se, lung, la silueta proţăpită pe scăriţă. Ceilalţi doi trecuseră pe-alături complet insensibili.

Domnul E. s-a prefăcut că nu aude întrebarea. Ce să-i fi răspuns? L-a împins, uşurel, înăuntru, în urma tâmplarului, care, om serios, preocupat de munca lui, nu de fantasme, lua măsura ferestrei.

— Păcat, a murmurat, ca pentru sine, neica S., aş fi vrut să-l întreb de unde a cumpărat şapca…

Dar obida i-a trecut repede şi, în conversaţia ce a urmat, a devenit cald şi familiar, i s-a adresat domnului E. pe numele mic, cel de alint, pe care îl prinsese din zbor, probabil, data trecută, la vreo replică a soţiei. La despărţire, era euforic. Gazda s-a gândit că abia acum îl ajunsese votca. I se urcase, desigur, la cap, sub apăsarea canicule, sporită, parcă, de sadismul bolnăvicios al ştirilor de la radio şi de la televizor: câmpuri arse de secetă, recolte distruse, sisteme de irigaţie furate, râuri poluate sau secate, partide şi ministere dezolate…

I s-a dat şi tâmplarului un avans, care a încurcat rău calculele doamnei E., ţinute cu grijă, zilnic, în carneţelul ei, şi a rămas că, până la sfârşitul lunii, fereastra mult dorită va fi „sus” – potrivit expresiei lui de specialist.

— Scoateţi şi jaluzelele, nu? a întrebat beneficiarul.

— Neapărat, neapărat. Dacă le-am păstra, n-ar mai încăpea fereastra cea nouă. Ea are altă concepţie decât cea de acum. Şi apoi, priviţi şi dumneavoastră, jaluzelele astea abia se mai ţin. Şi-au făcut datoria.

La sfârşitul lunii – oameni de cuvânt – tâmplarul şi ajutorul lui au adus fereastra. L-au adus, însă, şi pe taica S. Mai original, mai dezarticulat, mai imponderabil decât de obicei. Şi, desigur, incomparabil mai locvace. Era beat, fireşte, fuma, bineînţeles, şi avea, în creştetul capului, o

şapcă mult superioară estetic celei a domnului C. În plus, nu mai purta nişte simpli pantaloni scurţi, cum au acum toţi moşii şi burtoşii de pe stradă, inclusiv un domn respectabil, om de cultură, reprezentant al elitei intelectuale, septiiagenar, care a apărut, în această ţinută, degajată, modernă, la o emisiune televizată, de mare audienţă. Nu. Avea bikini. A asistat la montarea ferestrei, răstimp în care a mai istorisit o dată cum a făcut el armata, ce a lucrat pe şantier, ce ştabi îl apreciau, care îi făceau şicane. Pe vremea aceea, şantierele erau pline, dădeau pe dinafară, se adunaseră acolo tot felul de oameni, care mai buni, care mai răi, veniţi din toată ţara, cu deprinderile şi melicurile lor…

— Dar eu mi-am văzut de ale mele, a conchis el. Datoria. Asta a fost întotdeauna deviza mea: Datoria şi numai datoria! Şi, până la urmă, s-au lămurit toţi… Numai când am pus faianţa la mine acasă, ştii, aşa, fără grabă, eu şi cu naşu, numai noi doi, cu sticla de votcă lângă noi… Ehehe… Nu cu mortar, nu, cu aracet. De-ăla bun, adus de pe şantier… Nu l-am furat. Nu… Am fost la şefu’ şi i-am spus: – Şefu’, am şi eu nevoie de nişte aracet, n-o să mă duc să cumpăr, ce naiba, trag pe şantier de treizeci de ani…

— Ia, neică, m-a bătut el pe umăr, ia cât îţi trebuie, de oameni ca dumneata am nevoie ca de pâine caldă, nu te las eu să duci lipsă…

Bocăniturile de la fereastră se isprăviseră, acum cei doi, care nu-i adresaseră lui taica

S. nici măcar o vorbă, ajunseseră la finisare. Şi taica S. ajunsese la capătul puterilor. Se vede treaba că trăncăneala oboseşte. A piuit tot mai rar şi mai încet, a căscat de câteva ori, apoi s-a întins pe pat şi a adormit. Când s-a făcut recepţia lucrării, el sforăia din răsputeri.

Tâmplarul şi aghiotantul lui stăteau nedumeriţi în mijlocul încăperii.

— Ce facem, mă, cu ăsta? a zis unul dintre ei, iritat. O să-l cărăm în spinare? Eu ţi-am spus să nu-l laşi să bea. Acuma, ia-l tu în cârcă.

— Nici nu mă gândesc… Şi bani pe taxi nu dau, i-a replicat celălalt. Se întoarse spre domnul E: Scoateţi-l afară, domnule, dă-l… Doamne iartă-mă! de beţiv. Sau nu, staţi aşa, că-l târâm noi pe coridor… Îl cărăm până-n hol.

Oamenii erau în mare încurcătură. Se simţeau vinovaţi şi ruşinaţi de comportarea nonconformistă a prietenului lor.

— Lăsaţi-l, mă descurc eu cumva, i-a liniştit domnul E. Haideţi să vă plătesc. Trecură în odaia vecină.

— Am reuşit să salvăm, totuşi, o parte din jaluzele, zise şeful; cea de la plasa împotriva ţânţarilor.

— A, foarte bine, foarte bine… Mulţumesc.

Le-a dat oamenilor banii, i-a condus până la uşă (Sigur o să vă descurcaţi cu amicul nostru? a întrebat tâmplarul, destul de îngrijorat.

— Sigur), şi-au strâns mâinile şi cei doi s-au grăbit spre casă. Doamna E. coborâse, să cumpere câte ceva pentru cină, iar domnul E, atât de cumsecadele domn E., indescifrabil, ca de obicei, s-a întors în camera împodobită cu fereastra cea nouă. A privit încântat lucrarea celor doi meşteri. Fereastra cu proaspetele ei rame de lemn. Curată, frumos aromitoare, larg deschisă… Neica S., cu gura larg deschisă, şi el, aidoma ferestrei, ca într-o halucinantă „punere în abis", zvârli un sforăit prelung, ascuţit, apoi se potoli, pufnind, ritmic, pe nas.

Les gens d'en bas auront triomphé de la personne humaine – oui, la personne humaine sera détruite el, *du même coup, disparaîtra notre tourment et nos chères délices…* Il n'y *aura plus de ces déments, qui mettent l'infini dans le fini – François Mauriac…*

Domnul E. a mai contemplat, o vreme, fereastra, avea, drept în faţă, chipul de aramă al lunii (*La lune n était plus cu'un oeil vide…*

— *Barbey d'Aurevilly*), apoi, fiindcă se înnoptase de-a binelea şi se declanşa asaltul ţânţarilor, s-a decis, totuşi, s-o închidă. Dar, mai înainte de a trece la operaţiunea aceasta, l-a prins pe neica S. de-un picior, la ridicat din pat – era atât de uşor, încât a fost sigur că nici nu există – şi l-a

zvârlit afară. În cădere, păpuşa multicoloră s-a agăţat de colţul metalic al jaluzelei. Şi acolo a rămas. Acolo se află şi-acum. Câteodată, noaptea, când bate vântul, domnul E. aude cum acel trup de cârpe se izbeşte haotic în barele de lemn. Şi i se pare că e aievea.

TERASA

Terasa – cum este numit, în genere, şi impropriu, acel spaţiu exterior al unui apartament – spaţiu căruia i se mai zice, tot impropriu, şi balcon – îşi poate revendica o istorie modestă, banală, dar îndeajuns de zbuciumată. Să ne gândim, de pildă, la umilitoarele ei utilizări: rufe întinse la uscat, butoaie cu varză, saci cu cartofi, lăzi, cutii, sticle goale, haine vechi, cuiburi de porumbei, damigene, piese de mobilier, câte şi mai câte. Nicio grijă pentru aspectul estetic. Doar ici şi colo câteva flori, câţiva arbuşti, vreun fir, primejdios, de viţă-de-vie. De ce primejdios? Fiindcă pe acel fir pot urca, şi chiar urcă, şobolani, şoareci, gândaci. Apoi – intemperiile. Ploaia, grindina, ninsoarea, toate năvăleau, şi năvălesc, pe aşa-zisa terasă. Treptat, proprietarii, care erau, pe vremuri, după cum li se spusese, în interminabile discursuri, şi proprietari, şi producători, şi beneficiari, au început să-şi închidă balcoanele. Atunci s-a înregistrat momentul de criză. Anume: Un ordin, de foarte „sus”, interzicea această acţiune nesăbuită. De ce nesăbuită? Deoarece strica înfăţişarea oraşului – un balcon închis, zece nu-şi, mai ales, îi punea, la o adică – furtună, geamuri sparte –, în mare pericol pe trecători. Aceasta, firește, în contextul grijii generale, obsedante, permanente, pe toate planurile, faţă de om.

Trebuie spus că domnul şi doamna E. au ignorat, asemenea majorităţii vecinilor, ordinul acela. E drept că, pe de o parte, terasa lor nu dă spre stradă, ci spre o alee, şi, pe de altă parte, ea nu iese în afară, ci rămâne la verticala peretelui. E, cu alte cuvinte, o terasă interioară. Şi, apoi, când au izbutit ei să facă acest lucru, oraşul era plin de balcoane închise, în pofida celebrei dispoziţii. Dar teama, anxietatea latentă au rămas, fiindcă oricând eroica anexă, care sfidase o atare poruncă, putea fi demolată. O

mai liniştea gândul că nu e singura. Ajunsese să fie, aşadar, resemnată şi fatalistă, asemenea suratelor ei, aidoma umbrelor ce se profilau, în nopţile de iarnă, cu lumini puţine şi frig nimicitor, pe ecranul îngheţatelor ei ferestre.

Când toate ordinele, dispoziţiile, măsurile, ameninţările făţişe sau tacite, când toată acea imensă bătaie la cap s-a dus pe apa sâmbetei, terasa a intrat în legalitate, dar avea nevoie urgentă de renovări.

— Dragul meu, i-a comunicat doamna E., într-o bună dimineaţă, soţului ei, după ce o ploaie zdravănă de vară umpluse incinta cu apă. Dragul meu, am tot tergiversat, dar acum trebuie să ne luăm inima în dinţi şi să reparăm ce-i de reparat. Acum chiar că s-ar putea desprinde vreo cărămidă. Cu aşa ceva nu-i de glumit.

Domnul E. se posomorî.

— Asta-i isprava beţivului ăluia de Sandu, zise el. Cum să zideşti cărămidă peste metal? Soră-ta ni l-a vârât pe gât.

— Indiferent a cui ispravă e, a sosit momentul să rezolvăm, spuse doamna E., ferm. Şi adăugă, numaidecât, cu o reţinută blândeţe: Cât despre soră-mea, ea nu ne-a obligat să-l angajăm pe acel… Sandu. Ni l-a recomandat doar. Ea ni l-a recomandat, iar noi l-am acceptat. Nu mai da vina pe ea…

Domnul E. nu mai dădu vina pe nimeni. Nici în gând, nici prin viu grai. Pur şi simplu se retrase într-un fel de carapace nevăzută, decis să uite, până a doua zi, angaralele cu terasa. Şi ziua se scurse, anonimă, anodină, până în clipa când, iată, ochiul deprins a vedea putea să vadă cum *une grande fleur mauve montait vers le ciel*: *e était la nuit – Jean-Paul Sartre*.

Spre seară, aşadar, la ora obişnuită, sună sora doamnei E. şi cele două se lansară într-o convorbire foarte grăbită – căci iar s-a scumpit telefonul: orice minut de conversaţie este mai preţios, ca să nu zicem mai costisitor, cu un număr apreciabil de procente.

— Vrem să reparăm terasa, zise doamna E. Nu ştii

vreun meşter?

Domnul E., care stătea în preajmă, pe un fotoliu, nu auzi răspunsul, dar pricepu, din reacţia soţiei sale, că lucrurile merg bine.

— Da? exclamă ea. Aici, aproape? Atunci e simplu… Din nou o replică. Apoi:

— Şi zici că se pricepe? Nu ne duce cu vorba?

La capătul celălalt al firului se aduceau argumente multiple, solide, convingătoare, desigur, fiindcă doamna E., în timp ce asculta, îi făcea semne asigurătoare soţului ei.

— Îl găsim oricând? se bucură ea. Chiar şi mâine? Serios? Păi, el nu lucrează? Da? Când lucrează?

Iarăşi un murmur nedesluşit în receptor.

— A, e particular! se dumeri doamna E. Aşa da… Bravo lui! Măcar de-ar fi mai mulţi ca el, nu? Mulţumesc. Servus…

Puse receptorul în furcă şi se întoarse, încântată, spre soţul ei:

— Am găsit. Mergem mâine să vorbim cu el. Are atelierul la d oi paşi de noi, în piaţa aia de lângă cârciumă. Îl avertizează soră-mea că o să-l căutăm. Îi telefonează sau îi lasă un bilet în cutia poştală. Aşa o să procedăm şi noi: dacă nu-i acasă, îi punem un bilet în cutie.

— Dar cine-i meşterul acesta? întrebă, lent, domnul E. Cu ce se ocupă? Zidar? Geamgiu?

Agasată de pasivitatea lui, doamna E., care este incomparabil mai optimistă, mai entuziastă, ridică niţel tonul:

— N-am întrebat ce meserie are, dar soră-mea îl cunoaşte bine, a lucrat şi la ei, impecabil. N-are niciun motiv să mă mintă…

— A, nu, nu, fireşte. Nu mă gândeam că ar minţi ea, dar… Bine, îl abordăm mâine. Numai de n-ar fi ca Sandu, completă el, gânditor.

Doamna E. nu-i luă în seamă atitudinea defetistă, dubitativă.

— Are un nume ciudat, zise ea amuzată.

— Cine?

— Cum cine? Meşterul, cine altcineva, nu de el este vorba?

— Ce nume?

— Închipuie-ţi: Aspirinod!

— Cum?

— Aspirinod. Nici mie nu mi-a venit să cred, dar aşa îl cheamă. Mi-a spus soră-mea, şi mi-a repetat, tare, pe silabe: A – spi – îi – nod.

— Ce-i aia Aspirinod?

Doamna E. se lăsă pe celălalt fotoliu, deprimată.

— Dragul meu, zise ea, după câteva secunde, dacă nu ai chef acum să reparăm terasa, bine, n-o mai reparăm, amânăm. Facem exact cum vrei tu, numai cum vrei tu…

— Nu, nu, sări domnul E. O reparăm, de ce să n-o reparăm? Într-adevăr, poate cădea vreo cărămidă pe trotuar, tocmai când trece, Doamne fereşte, cineva. Chiar şi-un câine comunitar, sau vreunul din indivizii ăia care caută prin gunoaie… Am vrut numai să pricep ce-i cu numele acesta sucit. Aspirinod… Parcă ar avea, cum zic grămăticii, formă internă… Ceva ce aduce a farmacie… Hm!… Se pretează la o comunicare ştiinţifică. Ţii minte sesiunea aceea de comunicări, la Universitate, unde au venit, claie peste grămadă, mari specialişti, mari dascăli, din ţară şi din străinătate, laolaltă cu nea Ghiţă…

De data aceasta, doamna E. chiar se enervă puţin:

— Ce spui tu acum n-are nicio legătură cu terasa. Îl cheamă Aspirinod şi gata… Hai la masă! auzi acolo: formă internă… Şi nea Ghiţă…

x

A doua zi, dis-de-dimineaţă, domnul şi doamna E. se învârtiră, de două-trei ori, în jurul acelei cârciumi-reper, căci nu găseau atelierul. Pe porţi numerele lipseau, iar descrierea, la telefonul rapid, fusese, prin forţa lucrurilor, prea sumară.

— Poate că unul din ăştia e chiar meşterul Aspirinod, zise, la un moment dat, domnul E., arătând cu capul spre grupul de cinci-şase bărbaţi, care, imediat după ora deschiderii, se instalaseră la mese, în curtea birtului. Ba

unul dintre ei avusese vreme să se şi îmbete.

— Nu cred, ripostă, fără umor, doamna E. Ăştia sunt nişte pierde-vară. El, m-a asigurat soră-mea, munceşte din greu, ştii, e particular…

— Da, am auzit…

În cele din urmă, descoperiră atelierul. Nici nu era de mirare că trebuiseră să îl caute atâta. Nu avea firmă, nu avea nici ieşire directă în stradă. Se afla într-o curte părăginită, unde ajungeai împingând, din răsputeri, o poartă uriaşă, grea, jerpelită, îndărătul căreia se deschidea un fel de cărare plină de praf şi de bolovani. Întrebaseră o bătrână, ce tocmai ieşise cu scăunelul la poartă (*une vielle accroupie – Pierre Ronsard*), dacă nu cumva îl cunoaşte pe domnul întreprinzător Aspirinod şi unde poate fi el găsit.

— Intraţi pe poarta de-alături, le arătase ea. Casa lui e-n curte, pe dreapta. Dar cred că-i plecat. Lucrează pe undeva, sau umblă cu nişte hârtii, cu un dosar. Îi „Privat”…Numai să aveţi grijă la câine.

— Ce câine? întrebase, alarmată, doamna E., care se teme îngrozitor de foarte numeroasele şi câteodată inofensivele patrupede.

— El, Aspirinod, are – un câine foarte rău, latră toată ziua şi toată noaptea, unul din vecini – uite, ăla, care bea bere, le arătă ea, cu degetul, spre cârciumă – s-a jurat că-l omoară. Atâta-ţi trebuie, i-a zis Aspirinod, dacă te-atingi de el, îţi tai mâna cu bomfaierul… Oameni nebuni…

Se vedea limpede că băbuţa e depăşită de evenimente. Cum să pui semnul egalităţii între un nebun şi un „privat”? Greu se mai schimbă mentalităţile!

I-au mulţumit bătrânei pentru informaţii şi, după ce domnul E., proptind umărul în poartă, a izbutit s-o deschidă, cât să se strecoare amândoi înăuntru, au ajuns pe potecă. Lătrături furibunde se auzeau de undeva, de dincolo de colţul unui zid.

— Eu nu mai merg, şopti doamna E. Ai auzit, are un câine foarte rău…

— Dar e legat.

— De unde ştii?

— Nu ştiu, presupun. Dacă n-ar fi legat, n-ar mai sta acolo unde e, s-ar fi repezit la noi, acum, că a auzit poarta.

— De unde ştii că a auzit poarta?

De data aceasta, domnul E. era acela care simţea că-şi pierde răbdarea.

— Altfel, n-ar lătra chiar în halul acesta. Şi-apoi, balamalele porţii fac un zgomot care ar speria şi-un câine surd… Hai să mergem…

— Nu, nu pot, mi-e frică, nu te supăra, scânci doamna E.

Domnul E. nu mai zise nimic. O lăsă acolo şi înaintă singur spre interiorul curţii. Se uită în stânga – nimic. Se uită la dreapta – o magherniţă, o amestecătură de acoperişuri, pari, sârme, cartoane. (-I-auzi, „privat”! gândi el). Un câine, în lanţ, se zbătea demenţial, în mijlocul acelui haos, lătrând din ce în ce mai înverşunat.

Oh! *qui m’emportera sur quelque tour sublime*/ *D’o u la cité sous moi s’ouvre comme un abîme*!

— *Victor Hugo*.

Domnul E. strigă, bătu în ceea ce ţinea loc de gard, dădu târcoale acelui simulacru de împrejmuire… Zadarnic. Calea de acces – portiţă, pârleaz – lipsea, sau nu era de văzut. În schimb, o ditamai cutie de tablă atârna de un par, imediat dinaintea acelei grămezi informe de obiecte.

— Asta e, probabil, cutia poştală, îşi zise domnul E. Scoase bileţelul, pregătit de acasă, pentru orice eventualitate, şi-l strecură în acel cub de tinichea ruginită. Scrisese chiar el epistola. Ea suna cam aşa: „Stimate domnule Aspirinod, doamna… aici trecuse numele cumnatei sale… ne-a informat că aţi putea fi dispus să reparaţi o terasă de la un apartament de bloc. Vă rugăm, deci, contactaţine, la adresa… telefonul… cel mai sigur dimineaţa sau seara. Vă aşteptăm, începând chiar de azi…” Semnase cu numele întreg, citeţ, ca să aibă meşterul toate datele necesare unei intervenţii rapide.

După care reveni, îşi luă soţia, trase, cu amândouă mâinile, lăsându-se mult pe spate, poarta de la intrare, ieşiră în stradă şi porniră, relativ mulţumiţi, către casă.

— Eu mă gândesc, începu, timid, doamna E., că s-ar putea să fie totul bine, până la urmă…

— Vai, dar n-am nici cea mai mică îndoială, draga mea.

Ajunseră acasă. Acum nu le mai rămânea decât să aibă răbdare. Nu le rămânea decât să aibă încredere în eficienţa succintei lor epistole şi în promptitudinea profesională a domnului Aspirinod.

Faire confiance aux hommes, c'est deja se tuer un peu – Louis-Ferdinand Céline.

x

— Dragul meu, spuse, într-o dimineaţă, la cafea, doamna E., ştii tu de când aşteptăm noi un semn de la Aspirinod?

Ei, o astfel de întrebare chiar că-l puse pe domnul E. în grea încurcătură. Dar aceasta este firea doamnei E. Exact în zori, când soţul ei, cam insomniac, îşi savurează, în linişte, cafeaua, străduindu-se să se desprindă de resturile coşmarurilor, propune, spre dezbatere urgentă, fie grave teme filosofice, politice, sociale, fie subiecte asemănătoare unor coşmaruri. Este adevărat, din când în când, drept compensaţie, ea iniţiază dispute complicate şi savante, târziu, spre miezul nopţii, după ce, exasperaţi amândoi de programele, pentru care plătesc, de bunăvoie, abonament, se pregătesc să închidă televizorul.

Întrebarea căzu, deci, ca o grenadă, ca un cocteil Molotov – obiect la modă de o vreme încoace. Domnul E. tresări şi se hotărî să răspundă absolut sincer. Aşa se întâmplă, într-adevăr: cineva ezită să ţi se confeseze nu fiindcă el nu ar avea încredere în tine, ci fiindcă tu nu ai încredere în el. Ceea ce nu e cazul cu domnul şi cu doamna

E. Ei au încredere deplină unul în celălalt.

— Nu. Îţi mărturisesc deschis că am uitat complet de Aspirinod. Şi, pentru a nu părea nepăsător şi crud, adăugă: Ce bine că ţi-ai adus tu aminte. De fapt, chiar mi-ai stârnit curiozitatea. De când aşteptăm?

Doamna E. zâmbi ironic:

— Ţi-am stârnit curiozitatea? Mare prefăcut mai eşti… Ei bine, află: de zece zile! Ieri au fost zece zile.

— Nu se poate!

— Ba se poate. Tăcu o vreme şi continuă: Ţie ce-ţi pasă? Ai uitat imediat. Iar eu număr zilele, căci nu vreau să ne prindă iarna cu terasa semidemolată. Ce n-a făcut ăla, cu decretele lui, pe vremuri, facem noi acum, din delăsare…

Domnul E., căruia aprecierea soţiei sale i se păru cam drastică, recurse, cu tact, la tentativa de a o atenua:

— Nu-i chiar semidemolată. Cât despre delăsare, e prea mult spus… Eu înţeleg, exagerarea, îngroşarea liniilor sunt cerute, uneori, de un anume context comunicaţional, ele au un rol persuasiv, pun în evidenţă…

— Te rog foarte mult, încetează cu teoriile astea ale tale, îl întrerupse ea, fără menajamente. Măcar de-ar fi sincere… Dar parodiezi, te distrezi pe seama mea.

— Eu?

— Tu, tu. Dar acum, s-o lăsăm baltă. Nu-i nicio îngroşare a liniilor. Du-te pe terasă şi-o să te convingi.

Domnul E. nu mai avea replică.

— Ei, în cazul acesta, zise el, hotărât, termin cafeaua şi dau o fugă până acolo. Dacă e acasă, voi avea cinstea să vorbesc personal cu domnia sa, dacă nu, voi avea cinstea să-i mai las un bilet în hârbul lui de cutie poştală… Ştii ceva? se învioră el, deodată.

— Ce să ştiu?

— Alergătura asta, cu poartă veche, poartă nouă, cu băbuţe depăşite de evenimente, cu beţivi, câini agresivi, scrisorele etc., ar putea constitui nucleul unui foarte interesant joc de societate… Nu? Imaginează-ţi ce sursă de relaxare ar fi un asemenea joc, pe fondul tensiunii, al încordării generale. Ar contribui, totodată, într-un mod agreabil, şi la cimentarea societăţii civile… Mda! Poate că-l propun la viitoarea sesiune de comunicări, sau la unul din cele vreo patruzeci, cincizeci de cenacluri, care disfuncţionează, simultan, în oraş…

Doamna E. avu, din nou, acea senzaţie de

incertitudine, pe care o încerca, deseori, în prezenţa soţului ei, şi care, pe de o parte, o antrena spre un fel straniu de voie bună, iar pe de altă parte, o scotea din sărite.

…nul ne peut sortir de la région intellectuelle qui lui a été assignée, et les qualités sont plus indomptables encore que les défauts – Madame de Staël.

Îl privi atentă pe domnul E., să vadă, după trăsăturile feţei, dacă glumeşte sau nu, apoi rosti, abia stăpânindu-şi nervozitatea:

— Da. Nu-i rea ideea. Dar, deocamdată, ridică ea, instantaneu, tonul, trebuie să dăm de… neisprăvitul ăsta. Trebuie. Mă enervează îngrozitor. Şi mă enervează şi sorămea, că întotdeauna ne vârâ pe gât tot felul de derbedei. Ţii minte când ne bătea la cap, zi de zi, să jucăm şi noi la Caritas?

Domnul E. care rămăsese perplex, îngăimă:

— Nu.

— Nu te mai preface, ţii tu minte foarte bine. Stai, taci, şi râzi în tine de toate imbecilităţile astea…

Domnul E. era de-a dreptul consternat. Recurse la tonul său cel mai tandru cu putinţă:

— Draga mea, nu te mai ambala, ştii că n-ai voie să te enervezi. Plec numaidecât la privatul domn Aspirinod şi, în funcţie de rezultatul vizitei, acţionăm în continuare.

Doamna E., cu mutriţa ei îmbufnată, care îl înduioşează teribil pe domnul E., cu freza ei, care se adună într-un moţişor la ceafă – moţişorul acesta îl înduioşează şi mai tare

— Se duse în birou, să ude florile. Apoi, spre a se linişti, începu să se joace la calculator.

x

Domnul E. avea în minte un plan limpede. Era sigur că privatul Aspirinod nu era acasă. Ca urmare, compusese o nouă epistolă, repetând nume, telefon, adresă şi referindu-se la precedenta: cu atâtea treburi pe cap, nu era deloc exclus ca hiperactivul şi vizionarul personaj să fi uitat de ea. Se îmbrăcă, în tăcere, puse scrisoarea în

buzunar, îşi luă rămas bun de la doamna E. şi coborî în stradă. În mai puţin de cincisprezece minute ajunse în preajma locuinţei domnului Aspirinod. Se luptă din greu cu poarta, intră în curte, îndură vacarmul stârnit de javra neobositului întreprinzător mic şi mijlociu, puse scrisoarea în cutia de tinichea, ieşi în piaţă. Băbuţa era la locul ei, pe scăunel.

— Nu l-aţi găsit? întrebă ea.

— Nu.

— Şi nici acuma nu-i acasă. Greu dai de el, îi ocupat, îi privat…

— Ştiu, mi-aţi spus. Dar îl găsesc eu cumva.

— Să ai noroc, îi ură bătrânica. Dar îi greu… foarte greu.

Domnul E. nu avea, din păcate, timp de conversaţie. O abandonă, deci, pe volubila bătrânică şi, conform planului, trecu pragul cârciumii. Consumatorii, de altfel, părăsiseră, cu mic, cu mare, grădina, căci dimineaţa era răcoroasă.

— Cu ce vă servesc? îl întrebă crâşmarul.

— Cu nimic, mulţumesc, sunt tare grăbit. Şi abordă imediat subiectul care-l preocupa: Nu l-aţi văzut cumva pe domnul Aspirinod?

Crâşmarul clătină din cap.

— A – hă! exclamă. Nu l-am văzut de nu ştiu când… Ioane! strigă el către unul din clienţi. Unde ţi-e, mă, şeful? De ce nu mai vine pe la noi?

— Nu mai bea, răspunse Ion. A făcut prinsoare, cu un prieten de-al lui, că, dacă-şi pune-n gând, nu bea şi-o lună.

— Şi? se interesă cârciumarul.

— Şi-acum aşteaptă să treacă luna. Dacă rezistă, bea apoi, pe banii ăluia, o lună. Dacă nu, bea ăla pe banii lui.

— Serios?

— Da. Serios…

— Bă, ce nerozi!

Scârbit, crâşmarul se întoarse la halbele lui.

— Domnul Ion, interveni noul sosit, unde-l pot găsi pe şeful dumitale? Am ceva urgent de discutat cu el. Ceva

foarte important.

— Nu ştiu, i-o reteză Ion. Nu-mi spune pe unde umblă. Când are nevoie de mine, mă găseşte aici. În rest – habar n-am ce face. Îi privat… Îşi pune pălăria şi pleacă. Vorba aia: Ce-am avut şi ce-am pierdut…

Domnul E. aflase ce dorea, chiar se bucura că, în turmentarea generală, simpaticul Aspirinod făcea, fie şi temporar, opinie separată. Dar de ce-i atâta tevatură cu calitatea lui de privat? Ei, şi ce dacă-i privat? De-aia umblă aiurea prin oraş? Dacă o ţine tot aşa o să ajungă în sapă de lemn, cât o fi el de privat… Domnul E. coti pe strada imediat următoare şi se îndreptă spre casa cumnatei sale. O găsi în grădină, pe un jilţ de nuiele, croşetând. Lângă ea, stătea întins şi moţăia la soare un buldog. Tablou poetic, idilic, scos, parcă, din recuzita altor vremuri. Natură, doamne visătoare, câini devotaţi, lucru de mână, soare melancolic, lirism, şi, dacă se poate, à *la fenêtre vers le pré s'en vânt le chevalier pensif – Romans de la Table Ronde*. Un tablou, potrivit căruia, *Dans l'ordre affreux du monde, l'amour introduisait son adorable bouleversement – François Mauriac*. Stop.

— Ce faci aici, nu ţi-e rece? o întrebă el. E cam răcoare în dimineaţa asta. Dar nu-i de mirare, se apropie toamna…

— Tocmai de-aia am ieşit în grădină, la soare. O să stau în casă toată iarna… E aşa de frumos în natură! Uite, am aici şi cartea mea de poezii…

Domnul E. evită orice comentariu pe acest delicat subiect.

— Dar, mă rog, pe tine, pe voi nu vă interesează aşa ceva. În fine… Şi oftă: A venit individul ăla cu terasa?

Domnul E. făcu o mică pauză. Apoi:

— N-a venit, articulă el.

— Cum n-a venit? tresări energica sa *belle soeur*, smulgându-se, într-o clipă, din reverie.

— Pur şi simplu. N-a venit.

— Dar mi-a promis solemn că vine. E ţicnit? Mi-a

promis… Domnul E. ridică din umeri:

— Te cred, dar asta-i realitatea. A promis, dar n-a venit. Am tot aşteptat. O zi, două, trei, patru, cinci, zece… Degeaba…

Sora doamnei E. devenise, treptat, cum se spune, un pachet de nervi. Aşa-i ea. Repede îi sare ţandăra. Şi are obiceiul să procedeze, în orice împrejurare, şi în relaţie cu oricine, numai după cum o taie capul. Nu ţine cont de nimeni şi de nimic. E o femeie cu personalitate. Se simte îndrituită, mai mult, datoare, obligată, să le facă program tuturor şi să deranjeze pe toată lumea… Iar când e vorba de bani, praful se alege de romantism, cavaleri servanţi, natură, poezii… Nimic nu mai rămâne din ele. Aşa e ea. Dar… are suflet bun.

— Cum de l-ai întâlnit, cum ai izbutit să stai de vorbă cu domnul Aspirinod? o întrebă oaspetele. Eu, deşi m-am străduit, n-am reuşit nicicum să-l prind.

Cumnata nu mai croşeta. Începuse să-şi strângă lucrurile. Se vedea că e preocupată, că îşi frământă mintea, în căutarea unei soluţii.

— Nu l-am întâlnit. Am vorbit cu el la telefon, zise, vag îngândurată.

— La telefon? Are el telefon în magherniţa aia? Interlocutoarea catadicsi să-l lămurească:

— Nu în magherniţă, la birou. A închiriat un fel de birou, undeva la periferie. Acolo poate fi găsit între anumite ore… Ştii, continuă ea, schimbând puţin tonul, de fapt, Aspirinod ăsta nu-i, chiar aşa, un oarecare.

— Nu?

— Bineînţeles că nu. E o persoană destul de importantă, să ştii.

Domnul E. Îşi aduse aminte de babă, de cârciumă, de Ion, de poartă, de câine, de cutia poştală şi, fără voia lui, izbucni în râs. Era prea de tot.

— Chiar am înnebunit cu toţii? îşi zise. Am pierdut complet simţul realităţii, nu mai avem dram de discernământ? În fond, te pomeneşti că am înnebunit…

Oricum, dacă eşti atent, dacă te străduieşti să rămâi lucid, poţi identifica, pretutindeni, o sumedenie de simptome ale nevrozei, ba chiar ale unei veritabile psihoze, cu momentele de criză, cu decompensările şi remisiunile de rigoare. Şi, orice-ai face, nu te poţi sustrage, în mod absolut, acestui mediu maladiv, gesticulant, gălăgios, delirant, himeric.

…l'existence est un plein que l'homme ne peut quitter – Jean-Paul Sartre.

— Degeaba râzi, se supără cumnată-sa. Nici nu-l cunoşti, şi râzi…

— Iartă-mă, se grăbi s-o împace domnul E. Ştiu, mi s-a spus, de câteva ori, că e un om de viitor, curajos, plin de iniţiativă. E ceea ce se cheamă acum un „privat"…Şi admit că nu e un privat oarecare, ci un privat de elită… Ca să zic aşa, un privatisim…

— Da, confirmă *sa belle soeur*, ignorându-i ironia, pe care o considera, probabil, neavenită şi stângace. Acum câţiva ani, a candidat pentru funcţia de primar. Ca independent.

— Serios?

— Da.

— Bravo lui. Şi acum ce face la birou? Pregăteşte, împreună cu staff-ul său de campanie, o nouă candidatură? Sau îşi scrie memoriile de fost candidat, dezabuzat, dezamăgit de orizontul îngust al electoratului şi revoltat împotriva manevrelor oculte ale inamicilor lui? Un asemenea document, elaborat de un om presupun că inteligent, integrat, rapid, în noul ritm, ar fi de mare interes. El s-ar putea intitula, de pildă.

„Memoriile unui întreprinzător naiv". Fiindcă, aşa cum, spre exemplu, există pictori naivi, există, de asemenea, politicieni naivi, profesori universitari naivi, primari naivi, ziarişti naivi, lideri de opinie naivi şi aşa mai departe. Vremea profesioniştilor, ipochimenii aceia anacronici, rigizi, a trecut. Acum, avem de-a face, mai peste tot, cu amatori, cu inşi naivi, versatili…

Interlocutoarea îl privi, fără să priceapă dacă

vorbeşte serios sau o ia în derâdere. Ea nu are exerciţiul surorii sale, în privinţa replicilor echivoce ale domnului E. Dar, de fapt, acesta nu voise să rostească ceva învăluit. Micul său discurs nu avea niciun subtext, era, cum zic, grămăticii, perfect referenţial.

— Du-te acasă, zise ea, pe neaşteptate, ridicându-se, ca un arc, din fotoliu – a fost sportivă de performanţă. Ba nu, te duc eu, cu maşina. Stai acolo, acasă, liniştit, linişteşte-o şi pe soră-mea, îmi închipui ce s-a enervat, săraca, iar eu mă sui în maşină şi-l caut la birou. Poate mai e acolo la ora asta. Să vezi ce-i fac. Porcul!

Stupefiat de această subită schimbare de atitudine faţă de importantul domn Aspirinod, candidat la fotoliul de primar, domnul E. asistă cum energica lui cumnată, cu frumosul ei mers vivace, aproape la fel de frumos ca minunatul umblet al surorii sale, al doamnei E., umblet pe care, deseori, domnul E. îl contemplă şi-l admiră în tăcere, îşi scoase din garaj vechiul şi devastatul trabant verde – culoarea îi aminti de poarta lui Aspirinod –, apoi se aşeză lângă ea, pe bancheta din faţă. În spate, se tolănise, cu o înfăţişare placidă, buldogul.

— Te las acasă şi, în zece minute, sunt la el, la birou, fire-ar al… de mincinos şi de nenorocit.

Porniră în trombă. Un mic viraj, un ocol, încă unul, goană întinsă pe bulevard. Aici.

— Te rog ceva, dar te rog insistent, îi zise el, când coborî din trabant, în faţa blocului.

— Spune.

— Dar îmi promiţi că mă asculţi?

— Îţi promit. Dacă e o rugăminte rezonabilă…

— Să nu-l certi prea tare…

În prima clipă, cumnata lui nu pricepu la cine se referă domnul E.

— Pe cine? întrebă ea, încruntându-se, nedumerită.

— Pe domnul Aspirinod. E un om important. Un om de ispravă. O personalitate. Privat, fost candidat la primărie… Face parte din societatea civilă… Poate, mai ştii, în cazul acesta, are şi dosar… Un dosar, ce ar putea fi

dat în vileag, publicat pe Internet, supus atenţiei avide a electoratului… Dezbătut în fel şi chip… Dar, oricum, e un ins de vază, un om sensibil, s-ar putea să sufere, dacă ţipi la el, să se simtă discriminat, indiferent dacă pozitiv sau negativ, să fie lezat, în mândria lui de posibil părinte lumesc al urbei… Un edil…

Cumnată-sa, care se grăbea, îi întrerupse pledoaria:

— Îţi mai şi baţi joc, izbucni ea. I-auzi, să-i promit că nu-l cert… Nu-ţi promit nimic. Doar să nu fi plecat, cum are obiceiul, ca o haimana, pe străzi. Îl învăţ eu minte. Animalul!

Puţin întristat, dar încântat, totuşi, că planul lui era pe cale să dea roade, domnul E. urcă cele trei etaje, deschise yala, ce-i inspira atâta ură domnului C.

— Nici măcar o privire nu îndreptă spre acesta şi spre scăriţă –, şi intră în apartament, locul unde se simţea cu adevărat în largul său. Singurul spaţiu în care era senin şi destins.

— Ei? îi ieşi în întâmpinare doamna E., cu o expresie curioasă şi încrezătoare, pe care el o cunoştea prea bine.

Nu răspunse imediat. Îşi scoase jacheta, îşi luă halatul, se trânti în fotoliu, ca după o grea şi mare ispravă.

— A mai rămas cafea? întrebă.

— Da. Îţi aduc numaidecât.

Doamna E. se repezi la bucătărie şi reveni, fuguţa, cu ceaşca plină.

— Vai, ce bună e, aşa rece, spuse domnul E., după prima înghiţitură. Uneori, când cafeaua e prea fierbinte, nu-i simţi gustul, în toată subtilitatea lui… Dar nu poţi generaliza această constatare. De exemplu, la supă este invers. Şi la sarmale. Eu am experimentat o combinaţie foarte interesantă: sarmale fierbinţi, cu piftii reci, aproape îngheţate, scoase de la frigider. Mda… Coincidenţa contrariilor, inclusiv în limbajul culinar, în semiotica gustativă… S-ar putea face o comunicare, pe tema aceasta, la sesiunea aia de la Universitate, unde vine şi Costică… Vin şi academicieni… Ţii minte, data trecută…

Doamna E., aşezată pe marginea scaunului, era gata-

gata să explodeze. Observând, soţul ei trecu subit, dar ca din întâmplare, la un subiect mai puţin savant:

— Apropo, zise el, să nu uit ceva: Aspirinod ne vizitează mâine. N-aş putea preciza ora, dar, oricum, el va fi de dimineaţă aici, cu tot instrumentarul necesar.

Epuizată de încordare, soţia sa se sprijini de spătarul scaunului.

— O, Doamne, Dumnezeule! articulă ea. Nu puteai să spui de la început? Întotdeauna faci aşa. Poftim: sarmale, piftii, comunicări, Costică… Îmi vine să te strâng de gât.

Domnul E. sesiză că privirea ei – expresia privirii ei – era în flagrantă contradicţie cu cele rostite.

Analogue à la nuit sera le regard de l'aimée, qui, comme le soleil noir de Hugo, de Nerval et des occultistes, est un astre à la fois ténébreux et lumineux – Georges Poulet.

x

Pentru a nu prelungi dincolo de limitele cuvenite această istorisire, cu un pretext atât de neînsemnat, îl informăm pe cititor că, a doua zi, la ora opt fix, domnul Aspirinod, însoţit de Ion, care, dat fiind că birtul se deschide la nouă, nu apucase să bea nimic şi, ca atare, era prost dispus, a sunat la uşă. Domnul E., matinal cum e şi aflându-se, ca să fim sinceri până la capăt, în febrilă aşteptare, i-a deschis de îndată. Ce apariţie! Un bărbat rotofei, cu pălărie de pai, cum purtau capitaliştii din colonii, râzător, deschis, încrezător în forţele proprii, fermecător. Tocmai se căznea, în penumbra din casa scărilor, să desluşească ansamblul cvasi-artistic – un fel de „acţiune" plastică –, înfiripat de scăriţă şi de domnul C. Iată ce înseamnă spirit de observaţie, capacitate de sincronizare cu provocările prezentului! Iată ce înseamnă un om caracterizat, dacă vreţi, prin viziune globalistă şi determinare! Un VIP… Ion, în schimb, posomorât şi retrograd, căra geanta cu scule, visând, desigur, la birtul anacronic din piaţă, la acea relicvă comunistă, unde îşi face veacul, laolaltă cu alţii de teapa lui.

— Nu-i dau niciun strop de alcool, îşi zise domnul E.

Beţiv ordinar!… Să rabde! Apă. Şi-o cafea, dacă-i convine.

Les masses! *Ah*! *quel fléau que les masses*! *Ce ne sont pas les masses que je veux, mais d'honnêtes hommes – Ralph Waldo Emerson, apud R. Michaud*.

— Îmi cer scuze pentru întârziere, începu domnul Aspirinod, cu o voce baritonală, sonoră, dar am fost reţinut…

— O, nu-i nimic, nu-i nimic… Intraţi.

— Ştiţi, continuă fostul candidat la fotoliul de primar, dacă ar fi numai meseria, aş face cumva faţă. Însă am prea multe, mult prea multe responsabilităţi.

— Am aflat, am aflat…

— Da?

— Se putea altfel?

Domnul Aspirinod îşi scoase pălăria de colonialist şi se uită, nesigur, în jur, neştiind unde s-o agaţe.

— Daţi-mi-o, zise domnul E. O s-o pun eu, alături, pe cuier. Doriţi o cafea? Sau un ceai?

— N-am vrea să deranjăm.

— Dar nu deranjaţi deloc. Până vă pregătiţi cele de trebuinţă, eu fierb cafeaua. O bem toţi trei, pe terasă.

Zis şi făcut. Peste zece minute, totul se desfăşura în cea mai deplină armonie. Aspirinod şi Ion, debarasaţi de inhibiţie şi complexe, lucrau de zor la terasă, conversând cu domnul E., care, dacă era cazul, mai dădea şi câte o mână de ajutor. Doamna E. venise într-o primă inspecţie, era veselă, prietenoasă, anunţase că dă o fugă până-n piaţă.

— Când am candidat la primărie, nu mi-am pus problema unor avantaje personale, declară domnul Aspirinod, îndoind, cu mari eforturi, o bucată de fier. Mi-am pus problema pentru popor. Poporul trebuie ajutat, dar trebuie şi educat. Trebuie învăţat cum se construieşte capitalismul. Nu-i aşa, Ioane?

— Ba da, şefu', ba da.

— Aşa e. Dar n-am reuşit.

— De ce? îndrăzni o întrebare delicată domnul E.

Fostul candidat clătină din cap. Luă o nouă bucată de fier, o măsură din ochi, o puse lângă cealaltă, le compară… Nu părea mulţumit. Căută iarăşi, prin uriaşa geantă cu scule şi materiale.

— De ce… murmură el. Sunt tot felul de interese, de manevre… Nu vă supăraţi, ştiu că sunteţi un om cu pregătire, dar politica e altceva… Cum să vă explic eu? Capitalismul are nevoie de… cum i-am zis şi lui Ion: Bă! De ce bei în timpul serviciului? În Occident, pentru aşa ceva te-ar da afară… Dar la noi…

Ion, jignit că tocmai el fusese dat exemplu negativ apropo de capitalism, zvârli ciocanul pe ciment:

— Când m-am îmbătat eu, şefu', în timpul serviciului? Vorbeşti şi mata aşa, fără să te gândeşti la om…

— N-am zis, mă, că te-ai îmbătat, am zis că ai băut. Şi, de băut, ai băut. Te-am văzut eu, aveai sticla aia turtită în buzunar.

Ion, amărât, nu mai ripostă. Ridică ciocanul şi îşi reluă lucrul.

— Ei, interveni, împăciuitor, domnul E., căruia i se făcuse milă de Ion cel taciturn şi umilit. O duşcă, din când în când, pentru un om care munceşte greu, poate că nu-i chiar aşa mare lucru… Îi mai dă curaj, face să-i treacă timpul mai repede…

Domnul Aspirinod îl privi lung şi dezaprobator.

— Vedeţi? De-asta nu merge treaba. Cu asemenea mentalitate, o să construim noi capitalismul când or zbura bivolii.

Domnul E. îi dădu dreptate, în principiu. Dar se abţinu să-i spună că, după opinia sa, o platformă electorală axată, precumpănitor, pe meteahna lui Ion are puţini sorţi de izbândă. Mai ales că, până de curând, domnul Aspirinod însuşi îşi făcea veacul în cârciuma din piaţă. Demagogie… Inocentă, probabil, nu perfidă, nu cinică, dar, la urma urmei, tot demagogie.

Oricum, a fost o zi interesantă. Domnul E. a prânzit cu cei doi, au mai băut o cafea după masă – lui Ion îi ardea buza după o ţuică, însă domnul E. nu i-a dat decât apă –,

au tăifăsuit, până seara, pe terasă, despre problemele curente. De fapt, a vorbit mai ales domnul Aspirinod, el, ca om politic, avea idei, proiecte, pe termen scurt, mediu, lung şi foarte lung, avea, cum s-ar zice, o perspectivă, o tactică şi o strategie, o viziune… Domnul E., conştient că are ce învăţa, asculta atent, conştiincios, intervenind, când şi când, dacă vreo problemă – unul din termenii preferaţi ai domnului Aspirinod – i se părea neclară.

— Uitaţi-vă la bucata asta de fier, spuse, seara târziu, domnul Aspirinod, în chip de concluzie. Bucata asta, pe care tot încerc s-o îndoi, ca să capete forma potrivită. Nu vrea. S-a obişnuit aşa, în poziţia aia veche, ruginită. Dar, până la urmă, dacă ai metodă, se deprinde şi vede că-i bine…

Sugestivă analogie! Înainte de miezul nopţii, terasa era ca nouă. S-au făcut calculele, s-a plătit – ceva mai mult decât fusese înţelegerea, omul politic a plusat binişor – şi interesantul domn Aspirinod, cu pălăria lui simbolică pe cap şi cu fierul metodologico

— Didactic în mână, şi-a luat tălpăşiţa. Îl urma total neinteresantul Ion, gârbovit sub desaga cu scule.

Domnul E. a încuiat iala, a stins luminile şi s-a dus să se culce. Soţia lui adormise cu lumina aprinsă. Îşi trăsese plapuma până la urechi. Nu i se mai vedeau decât năsucul şi moţişorul.

x Timpul s-a scurs pe nesimţite, aşa cum îi e firea.

Accepter le temps, ce tableau de nous – Louis-Ferdinand Céline.

O lună, două, trei, patru… Domnul E., în drumurile sale, nu l-a mai întâlnit pe originalul personaj. Îşi amintea, însă, de el, ori de câte ori ieşea pe terasă sau când trecea prin preajma cârciumii şi a impresionantei porţi scorojite. Într-o zi, în grădiniţa de vară din faţa localului, l-a zărit pe Ion. Dar sărmanul Ion nu ştia nimic de domnul Aspirinod.

— A plecat, zisese el. Nu mi-a spus unde şi pentru câtă vreme. A plecat şi m-a lăsat… Stau aici, îl aştept, n-am de lucru… Şi mai pretindea că mi-e prieten… încheiase el, obidit.

Aşadar, Aspirinod a părăsit oraşul, se gândi domnul E., îndreptându-se spre casă. Poate e în străinătate, într-o lume mai potrivită cu personalitatea sa tumultuoasă. Meseriaş bun, descurcăreţ… Concepţie politică şi social-economică sănătoasă, chiar dacă, mă rog, susceptibilă de unele ameliorări… Foarte bine. Am încheiat acest capitol.

x

Veni iarna şi, odată cu ea, celebra sesiune ştiinţifică de la Universitate, mai exact de la una din puzderia de universităţi ce palpitau în urbe. Domnul şi doamna E. au participat şi ei la lucrările sesiunii.

Enfin, pour se débarrasser de lui-même, îl *sortait* – *Gustave Flaubert*.

Au participat în calitate de spectatori – termenul, deşi pare, nu e câtuşi de puţin impropriu. Din păcate, au ajuns cu întârziere şi n-au mai prins expunerile în plen, cu titluri destul de greu de înţeles, după cum reieşea din caietul-program, viciat de regretabile greşeli de tipar.

— Uite, îi arătase, încântată, doamna E. soţului ei, programul e trilingv. Înseamnă că sunt şi specialişti din străinătate.

Domnul E. aruncă o privire spre enunţurile deopotrivă româneşti, englezeşti şi franţuzeşti. Ei bine, în ce priveşte traducerile în franceză şi tipărirea lor, autorii caietului-program, cules elegant, pe hârtie velină, având, altfel spus, o formă desăvârşită, reuşiseră o performanţă de invidiat: niciun cuvânt nu era scris corect, nici măcar conjuncţia „şi”: peste tot apărea „e”, nu „et”, probabil sub presiunea sistemului lingvistic autohton, în care, cum ştim prea bine cu toţii, „e” = „este”.

— La ce secţiune mergem? întrebă doamna E. Hai, grăbeşte-te, că întârziem şi acolo. Domnul E. nu avea nici cea mai mică idee la ce secţiune să se ducă.

— Uite-l pe nea Ghiţă, zise el.

— Unde-i?

— Uite-l acolo, lângă scări, se îndreaptă spre bufet. Deşi nu cred că organizatorii au adus şi răchie, cum îi

place lui… Dar poate are o sticlă-n geantă…

Doamna E. Începuse să se agite.

— Ştii ceva, rosti ea calm şi protector – semne indubitabile ale unei nervozităţi încă ţinute sub control. Blazarea asta a ta, plăcerea de a vedea numai de-alde… unul şi altul, toate astea sunt manifestări ale unei uşoare şi trecătoare, sper, depresii… Bucură-te, e o sesiune de comunicări, se emit idei, au loc dezbateri. Şi totul, nu formal, nu în chingi ideologice şi cu frica-n sân, ci într-un climat civilizat de libertate…

— Fireşte, fireşte…

— Ei, fireşte, fireşte, îl imită ea. Hai la secţiunea de estetică. Vrei?

— Bineînţeles că vreau, mi-e indiferent unde, nu fiindcă aş fi eu depresiv, ci fiindcă peste tot e la fel, adică interesant. De fapt, oricum e interesant.

Doamna E. nu mai ascultă comentariile soţului său. Deschise caietul-program, să vadă în ce sală îşi desfăşoară lucrările secţiunea de estetică. Răsfoi fiţuica până la capăt, o luă de la început, îşi potrivi mai bine ochelarii, se apropie de marea fereastră, din hol, să aibă mai multă lumină.

— Ce mai e şi asta? murmură ea. Nu pricep…

— Ce s-a întâmplat? o întrebă, nedumerit, domnul E. Soţia veni lângă el şi-i arătă programul:

— Uită-te şi tu. Ăştia-s nebuni?

— Cum aşa? Doamne fereşte! Nu cred…

— Păi, citeşte şi tu numărul sălilor.

Domnul E. citi şi, într-adevăr, ceva nu era cum ar fi trebuit. Adică, toate sălile, unde urmau să se ţină dezbaterile pe secţiuni, aveau acelaşi număr: 401.

— Asta-i curată bătaie de joc! izbucni doamna E. Chiar acum mă duc la decan. Se poate aşa ceva?

Domnul E. Încercă s-o calmeze. Decanul nu avea nicio vină, săracul, nu el a tipărit programul. Şi, apoi, de ce să-l indispună? Era un băiat cumsecade, fusese, până acum trei-patru ani, un student eminent, la o universitate particulară, al cărei rector, autor a vreo cincizeci de tratate, tipărite pe durata aceloraşi ani, era, totodată,

membru a numeroase academii, din ţară şi din străinătate. Decanul însuşi se străduise mult, doi ani îi făcuse la fără frecvenţă, domnul E. îl întâlnea adesea, la uşa secretariatului acelei instituţii, care îşi avea sediul într-un apartament, la parter, în blocul vecin.

— Lasă, o împăcă el, de ce să te complici, oricum nu rezolvi nimic, mai bine urcăm la etajul al patrulea, şi ne descurcăm noi acolo. Probabil, când s-a tipărit programul, s-a cules, pentru secţiunea întâi, 401, apoi, printr-o greşeală, printr-o eroare umană, neplăcută, admit, dar pardonabilă, s-a înscris, mecanic, acelaşi număr la toate sălile… Sau, mai ştii? poate se experimentează un test de inteligenţă, de orientare în spaţiu… Noi doi, ca şi ceilalţi participanţi, ne întrebăm, ne stoarcem creierii, şi, în acest timp, un ochi inteligent, scrutător, observă reacţiile, mişcările, o mână ageră notează, o minte sagace elaborează statistici, trage concluzii, ce vor fi date publicităţii… Nu-i exclus ca şi celelalte bazaconii din program să fie o aparenţă, o cursă ştiinţifică, *un piège*, să fie, altfel spus, deliberate, să reprezinte, adică, dacă vreţi, un prim capitol din test… Foarte ingenios, foarte subtil…

— O, Doamne, Dumnezeule… zise, resemnată, doamna E.

— Încă o dovadă, reluă domnul E., în timp ce străbăteau repejor holul, încă o probă convingătoare, dacă mai era nevoie, că ceea ce ne caracterizează nu sunt „formele fără fond”, Maiorescu s-a grăbit şi a greşit, ci fondul fără formă. Inteligenţa individuală există, dar ne lipseşte inteligenţa de grup. Mai rău, potenţialul uman şi material – fondul – se iroseşte în forme schiloade, în pseudoforme. De aici – ridicolul şi harababura. Data viitoare, poate propun şi eu o comunicare, pe tema asta, nu-l mai refuz pe nea Ghiţă, mentorul şi managerul acestei minunate iniţiative ştiinţifice. Doar că atunci ar trebui să dau şi exemple – nume, situaţii, idioţenii organizatorice – şi-mi aprind paie-n cap, în ciuda climatului civilizat de libertate, de care pomeneai mai devreme…

Je suis libre: *il ne me reste plus aucune raison de*

vivre – Jean-Paul Sartre.

— Iar începi… rosti doamna E., amenințător.

— Nu. Am spus ce am avut de spus. Deocamdată…

Ieşiră din hol, ajunseră la scările spiralate şi, încet-încet, cu mici pauze, se apropiară de etajul al patrulea – liftul e defect de patru decenii. Acolo sus, o alergătură şi o înghesuială de nedescris. Oameni de ştiinţă, cadre didactice, studenţi dezabuzaţi – Pe ăştia i-au cărat aici dascălii lor, presupuse domnul E.

— Cârduri de gură-cască, diletanţi etc. etc. umblau, de la o uşă la alta, căutând sala dorită. Când vreunul din ei, norocos, o descoperea, în sfârşit, îşi striga cunoscuţii, rătăciţi la capătul celălalt al culoarului: – Aici e, bă, veniţi încoace!

S-ar putea spune că, date fiind împrejurările şi capacitatea lor limitată de a se descurca într-o lume atât de activă – una din fiicele lor, cea mare, Dana, afirmase, cu duioşie, că sunt „bleguţi” –, au avut şansă. Tocmai când se opriseră, dezorientaţi, în mijlocul coridorului, o voce de bărbat răcni din răsputeri, chiar alături: – Ioane, am găsit, aicea-i estetica!

— Of! răsuflă doamna E. Hai în sală. Simţeam că m-apucă disperarea…

— Mai calm, mai calm, o îndemnă domnul E. Ia exemplu de la Costică. Ai văzut ce repede a dat de sală? Perspicace, dibaci… Şi multilateral… Constat că, mai nou, îl preocupă estetica…

Doamna E. se opri brusc.

— Ce Costică? îl interpelă ea.

— Cum ce Costică? Celebrul Costică. Doar ţi-am mai vorbit de el. Ţi l-am şi prezentat o dată. Dar tu nu ţii minte pe nimeni… Deşi, la drept vorbind, Costică acesta al nostru

nu e chiar de tot un nimeni. El e tipul care şi-a chemat mai înainte prietenul, pe Ion, la secţiunea de estetică.

— Da?

— Da.

Doamna E. se întoarse, fulgerător, din drum.

— Atunci, mai bine lipsă. N-am niciun chef de estetica lui Costică.

— Mă rog, cum doreşti… Plecăm acasă? Doamna E. meditä câteva secunde.

— Nu. Încercăm la politologie. E o disciplină vie, în plină formare, despre estetică am tot vorbit. Şi la facultate, şi după facultate, toată ziua-bună ziua, estetică. Politologia are, pentru noi cel puţin, avantajul noutăţii. Eşti de acord?

Domnul E. Încuviinţă, cu toată bunăvoinţa. Cunoştea mai vechiul interes al soţiei sale pentru politică, pentru acest mediu toxic, interes ce se mai domolise, de un timp, din pricini diverse, asupra cărora nu are rost să stăruim. Porniră.

— Dar dacă acolo-i nea Ghiţă? tresări ea, întrerupându-şi avântul.

— Nu e, sunt sigur. Pe nea Ghiţă nu-l mai clinteşti nici cu boii de la bufet, mai ales că are geanta cu el. Geanta aia mare, albastră, cum sunt gardurile şi pereţii caselor de la periferie…

Au nimerit, până la urmă, la politologie, au găsit loc, nici urmă de nea Ghiţă, iar lucrările erau conduse chiar de acel băiat bun, de la fără frecvenţă, care, prin eforturile sale şi ale familiei sale – taică-său era investitor strategic, de mâna a treia, e adevărat, dar, oricum, foarte atractiv pentru amărâţii de dascăli –, fusese desemnat decan la o vârstă atât de promiţătoare. I-a salutat respectuos pe noii veniţi, domnul E. a făcut, spre el şi spre întregul prezidiu, un semn prietenos cu mâna – are el un semn al lui: ridică palma stângă, până în dreptul umărului, şi flutură, tandru, degetul arătător şi pe cel mijlociu; aşa le răspunde la salut copiilor din bloc –, s-au aşezat, doamna E., numai ochi şi urechi, la propriu şi la figurat, şi-a scos carneţelul şi acum aştepta comunicările. Domnul E. nu avea nici creion, nici hârtie. Se bizuia, dacă va fi, cumva, cazul, pe ţinerea de minte.

Prima comunicare nu i-a rămas în memorie. Nici a doua. Probabil şi fiindcă semănau izbitor între ele, se

refereau, din perspective în mare parte similare, sub aspect, dacă vreţi, ideatic, la nişte dispute, acte şi ştampile, ce stârniseră reacţii diverse, deloc triviale, ci, dimpotrivă, relevante pentru ştiinţa în cauză – asta ca să simplificăm, la extrem, expunerile. A treia trata chestiuni teoretice, oratorul a şi desenat pe tablă un grafic, a scris nişte formule de tipul x = y = z, dar este diferit de a = b = e, şi a încheiat cu o definiţie proprie, contribuţia sa, de o jumătate de pagină, definiţie ce putea părea tautologică şi redundantă, dar era, deopotrivă, şi abstractă.

Les cygnes comprennent les signes – Victor Hugo.

Domnul E., deşi insomniac, prin structură, simţea că aţipeşte. Şi doamna E. dădea semne tot mai vădite de plictiseală: închisese carneţelul, pusese creionul pe masă şi avea o expresie din ce în ce mai dezamăgită. Atunci, decanul a anunţat că urmează o comunicare cu totul ieşită din comun, o contribuţie de mare originalitate la dezvoltarea domeniului.

— Autorul e un bine cunoscut analist, care – a adăugat el, zâmbind, complice, auditoriului – nici nu mai trebuie prezentat. E de ajuns să i se pronunţe numele: domnul P. Fiindcă – a încheiat el, aplaudând, îl ştie toată lumea. Iar eu am avut cinstea să-i fiu coleg…

— Tu ai auzit de el? întrebă, în şoaptă, doamna E.

— Nu. Dar nu te lua după noi. Nu suntem la curent cu ce se dă la televizor. Asta-i ca şi cu serialele…

— Taci! îl admonestă doamna E. Ce seriale? Aici e cu totul altceva. Stai să vedem. Domnul E. Încetă, brusc, orice comentariu.

L’énoncé/…/ est donné comme le produit d’une absence de l’énonciateur – Roland Barthes.

— Poate fi interesant. Chiar tu ai spus adineauri… reluă doamna E., împăciuitoare.

— Sigur că da.

Amuţiră, căci vecinii de bancă se foiau, nemulţumiţi.

Analistul se ridică – stătuse în rândul din faţă – şi se instală la pupitru. Avea în mâna dreaptă un teanc de hârtii, iar în stânga – o geantă.

— Doamnelor şi domnilor, începu el, în cele din urmă, după o serie de zâmbete, spre sală şi spre fostul său coleg din prezidiu, voi aduce în faţa auditoriului probleme concrete. Fiindcă, în treaba asta, ca să fim sinceri, la ora actuală, prea mult se vorbeşte şi prea puţin se realizează. De aceea, doamnelor şi domnilor, e nevoie de-un efort deosebit. E nevoie, dacă vreţi, de voinţă politică şi determinare. Altfel, suntem contraproductivi. Am adus cu mine, aici, în geantă, şi un material, dacă vreţi, intuitiv, încât, practic, să fie clar, pentru fiecare, că numai cu teoria nu merge. Nu mai merge. În mod fortuit, trebuie să trecem, dacă vreţi, vrem, nu vrem, la paşi concreţi. Paşi, dacă vreţi, către lumina de la capătul tunelului… Sunt anumite treburi în treaba asta… Contrariaţi, domnul şi doamna E. îl priveau ţintă pe orator. Acesta deschise geanta, scotoci câteva clipe în burdihanul ei scofâlcit, apoi extrase de acolo şi puse pe masa îndărătul căreia stătea decanul, ei, da, domnul E., căruia îi sărise complet somnul, rămase înmărmurit, puse pe masa aceea, Doamne, Dumnezeule! nimic altceva decât pălăria simbolică a domnului Aspirinod şi fierul lui metodologic.

— Doamnelor şi domnilor, reluă analistul, iată două obiecte, donate de un făptaş, dacă vreţi, al actului de politologie, două obiecte, pe care, în cadrul cercetării noastre, le-am monitorizat de mai multe ori, două provocări, două sfidări, încărcate de profunde semnificaţii, în această problemă, şi care, dacă vreţi, ne ajută să lămurim, la nivelul acestei secţiuni, cum stau treburile în treaba asta.

— Ce sunt alea? îl întrebă, uluită, doamna E. pe soţul ei, nu mai puţin uluit.

— Pălăria lui Aspirinod, şi o bucată de metal, folosită de el, la noi, la terasă.

— Cum? Vorbeşti serios?

Domnul E. ridică, neputincios, din umeri:

— Pe cuvânt de onoare.

Între timp, omul de ştiinţă, care era, totodată, şi cadru didactic, şi analist politic, şi ziarist, se pare foarte

activ, cu articole publicate, zilnic, într-un tabloid, începuse să-şi citească lucrarea, arătând audienţei, la intervale scurte, conform cu necesităţile demonstraţiei şi argumentării, cele două piese ale materialului intuitiv.

A force d'écrire quotidiennement sur toute sorte de sujets, de lire beaucoup de journaux, d'entendre beaucoup de discussions et d'émettre de paradoxes pour éblouir, il avait fini par perdre la notion *exacte des choses…*

— *Gustave Flaubert*.

— Şi ce au în comun pălăria şi bucata de metal cu politologia?

— Nu ştiu… În treaba asta…

Doamna E., revoltată, jignită, roşie ca focul, mai-mai să plângă, mototoli carneţelul ei naiv şi ordonat, îl vârî, laolaltă cu creionul, în geanta pe care-o primise cadou de la Dana, la Münich, îşi luă, de pe cuierul de-alături, pălăriuţa, primită cadou de la soţul ei, în timpul unei excursii la Lindau, şi rosti, apăsat, printre dinţi:

— Te rog, să plecăm de-aici, s-ajungem mai repede-acasă. Am impresia… c-am nimerit la balamuc.

— Ei, şi tu… şopti el, tolerant. Mergem, desigur, dar exagerezi.

Au ieşit, sub privirile intrigate ale oratorului, şi au coborât cele patru etaje, fără să scoată un cuvânt. Jos, în hol, domnul E. îl văzu pe nea Ghiţă, antrenat într-o discuţie, mai mult ca sigur pe teme politice, cu un individ necunoscut, probabil vreo somitate din capitală sau din diaspora, căci nea Ghiţă nu-i câtuşi de puţin francofon, încă mai puţin anglofon, ba chiar, dacă vreţi, nici pe de-a-ntregul românofon. Ca atare, era exclus să se întreţină cu vreun specialist străin… Dar, mai ştii? Domnul E. îl salută, amical, de la distanţă, şi îşi urmă soţia spre casă.

x

Timp îndelungat după această întâmplare, domnul şi doamna E. evitară nu numai să aducă vorba despre terasă, dar să şi privească spre ea. Paşnica anexă devenise un fel de *oubliette*, în care sufletul arunca tot felul de întruchipări – mai vechi sau mai noi – ale grotescului şi

absurdului. Iată-ne ce mod şi-n ce împrejurări realităţile cele mai neînsemnate, cele mai umile, pot avea un destin de-a dreptul palpitant, de-a dreptul zbuciumat, cum afirmam încă din primele şiruri ale acestei istorii.

(*Selon Jung*) … *La névrose est une volonté de vivre endommagée. La psychose est la tentative de l'esprit pour compenser la volonté de vivre endommagée en fournissant une „réalité alternative*" – *Colin Wilson*.

RECONVERSIA PROFESIONALĂ

Familia N. locuia într-un bloc din apropiere. Domnul şi doamna E. i-au cunoscut pe cei patru membri ai ei încă de pe când se construiau cele două apartamente: cel al familiei N. şi cel al domnului şi doamnei E. Pe atunci, zona era, de fapt, un mare maidan, bulevardul nu fusese asfaltat, nici vorbă de tramvai. Toate acestea – asfalt, trotuar, tramvai, camioane, tractoare, căruţe încărcate cu fier vechi, zgomot, fum, cârciumi, beţivi, vagabonzi, cerşetori – au apărut mult mai târziu. Trebuie spus, însă, că, aşa rustic şi noroios, cum se arăta pe atunci, arealul acesta se găsea, totuşi, la mică distanţă de centrul oraşului. Nu trebuia decât s-o iei pe celălalt bulevard, care făcea un unghi drept cu cel acoperit de iarbă, şi, în maximum o jumătate de oră, te aflai în faţa Catedralei. Or, blocurile de care pomenim fuseseră clădite la aproximativ cincizeci de metri de acest unghi drept. Aşadar, pe de o parte, acces relativ facil la binefacerile civilizaţiei urbane, pe de alta, liniştea, aerul curat, verdeaţa, ritmurile lente şi oarecum previzibile, caracteristice satului semănătorist, sau poporanist, sau nici semănătorist, nici poporanist, ci satului ce supravieţuia şi el, cum putea, în ascensiunea continuă şi generală spre cele mai înalte culmi de progres şi civilizaţie.

Tout este dans un flux continuel sur la terre. Rien n'y *garde une forme constante et arrêtée, et nos affections qui s'attachent aux choses extérieures passent et changent nécessairement comme elles – Jean-Jacques Rousseau*.

x

În acea vreme, deci, când se clădeau, în mare viteză

şi înghesuială, zeci şi zeci de blocuri, domnul E. şi domnul N. se întâlneau zilnic, ba, uneori, şi de două ori pe zi, amândoi încărcaţi cu tot felul de atenţii pentru constructorii ce munceau, din greu, sărmanii, şi trebuiau şi ei, într-un fel, recompensaţi. Aduceau vin, votcă, ţigări, alte asemenea stimulente, care – sperau ei – ar putea avea ca efect o minimă grijă pentru soliditatea şi corectitudinea montării panourilor, a instalaţiei electrice, a finisării etc. etc. Se întâlneau, se salutau, dar nu avuseseră prilejul să antameze – termenul e mai nou, nu se utiliza *à l' époque* – o discuţie, fie ea şi sumară.

Dar, iată că, într-o după-amiază frumoasă de august, s-au nimerit, amândoi, domnul

E. şi domnul N., pe bulevardul rustic, amintit mai înainte. Se îndreptau, împovăraţi, spre şantier. Era prima oară, aşadar, când se vedeau mai de aproape. Au închegat, cât se poate de firesc, o conversaţie.

— Domnule… zise, după două-trei replici convenţionale, domnul N. –, căci nici nu ştiu cum vă numiţi…

— E.

Domnul N. a lăsat jos una din sacoşe. La fel şi domnul E. Şi-au strâns mâinile:

— Pe mine – N.

— Încântat.

— Nu mai puţin… Aşa, unde rămăsesem? reluă el, prinzând sacoşa. A, mi-am amintit. Domnule E., spuneţi şi dumneavoastră dacă eu nu mă aflu în cea mai ridicolă postură. Cu ce vă ocupaţi, dacă nu sunt prea indiscret?

— Domeniul umanist, răspunse, evaziv, domnul E.

— Aha! dădu din cap domnul N. Am bănuit.

— După ce?

Domnul N. schimbă sacoşele dintr-o mână în alta şi, după câte i se păru domnului E., mormăi ceva necuviincios la adresa greutăţii lor. Apoi, cu voce tare:

— Mi s-au lungit mâinile, domnule, cărând, zi de zi, la bandiţii ăştia. Ca şi dumneavoastră, evident. Dar, în privinţa mea, situaţia e alta. De-asta v-am întrebat ce

ocupaţie aveţi. Eu admir domeniul umanist…

— Chiar? îl întrerupse domnul E, pe jumătate surprins, pe jumătate bănuitor.

— Da. De ce vă miraţi? Mai există oameni, pe ici, pe colo, care preţuiesc roadele minţii şi ale sufletului. Ei bine, eu mă număr printre aceştia. Mă preocupă şi filosofia, am scris şi poezii, mai scriu şi acum… Intuiţia. Ea mi-a spus că sunteţi din branşă. Când timpul îmi permite, pun mâna pe condei şi scriu… Aşa, pentru mine…

— Foarte lăudabil, îl încurajă domnul E., prudent.

— Mă rog… Nu sunt ceea ce se cheamă un profesionist. Mulţumesc, oricum. Ziceam, însă, că situaţia mea, în cazul acesta concret – făcu o sforţare şi ridică, mai la vedere, sacoşele, arătându-i-le domnului E.

— Mai exact, poziţia mea faţă de tâlharii ăştia de constructori e complet diferită de a dumneavoastră.

— În bine sau în rău?

— Nici în bine, nici în rău. Ci, cum să mă exprim? în esenţă.

Domnul E., care căra, şi el, tot două sarsanale, cel puţin la fel de grele ca ale domnului N., nu înţelese ce vrea să spună acesta. Ba chiar se simţi nedreptăţit: – Cum adică „în esenţă”? Nu numai celălalt, ci şi el, domnul E., avea senzaţia că, de când începuse construirea blocului şi trebuia să fie prezent, zilnic, cu cele două sacoşe, i se lungiseră braţele. Atunci, de ce îşi închipuia însoţitorul său că are un avantaj, sau dezavantaj, de „esenţă”, asupra celorlalţi? Probabil că majoritatea proprietarilor de viitoare apartamente, la fel de cocârjaţi ca şi ei doi, erau obsedaţi de această potenţială alongaţie.

…l’amese façonne aux habitudes, et l’on finit par penser comme l’on vit…

— *Marek Halter*.

— Mărturisesc, îndrăzni domnul E., că nu pricep…

Domnul N. deduse că divagaţiile sale obturaseră ideea şi că o reflecţie complet inofensivă, dar inabil rostită, îl va fi jignit pe interlocutor. Or, ins civilizat şi instruit fiind,

nu dorea, în ruptul capului, aşa ceva.

— Problema e, se grăbi el să lămurească lucrurile, să nu înţelegeţi greşit. Dar vina e a mea, fiindcă, în loc să spun ce am de spus, am bătut câmpii. Ştiţi care e meseria mea? Sau, măcar, bănuiţi?

De unde să ştie, sau să bănuiască, domnul E. care este meseria domnului N? Până acum o lună, habar nu avusese că personajul acesta există. Se întrebă, furându-l cu coada ochiului, dacă nu cumva, Doamne fereşte! dacă nu cumva, pentru a recurge la un limbaj potrivit cu peisajul cvasi-rural pe care-l străbăteau, dacă nu cumva, deci, domnul N. e lovit, ca să zicem aşa, cu leuca.

— Mă tem că nu, răspunse el, precaut.

— E cât se poate de firesc. N-aveaţi de unde să ştiţi. Enunţul meu de adineauri a fost absolut retoric. Domnule E., continuă el, pe un ton aproape dramatic, stimate domn, ridicolul, absurditatea rezidă în aceea că eu, spre deosebire de dumneavoastră, lucrez în construcţii. Sesizaţi caracterul demenţial, mai mult decât nevrotic, al situaţiei? Eu lucrez în construcţii – e adevărat, sunt inginer mecanic, dar muncesc pe un şantier de construcţii –, şi ăştia de-aici, mai ales şefii, mă cunosc toţi, ne întâlnim la trust, la şedinţe… Ei sunt, ca să zic aşa, colegii mei, dar nu se jenează să mă jecmănească… Nu au dram de milă şi ruşine…

Chaque homme est seul et tous se fichent de tous et nos douleurs sont une de déserte. Ce n'est pas une raison pour ne pas se consoler, ce soir, dans les bruits finissants de la rue, se consoler, ce soir, avec des mots – Albert Cohen.

Edificat, domnul E. era chinuit acum de remuşcări. Îl nedreptăţise pe bietul domn N. Într-adevăr, cum se face că el, domnul N., deşi angajat în aceeaşi întreprindere mamut ca şi liota de şefi şi de executanţi ce-i construiesc, pe banii lui, apartamentul, cum se face că e obligat – sau se simte obligat? sau se crede obligat? – să-i răsfeţe cu peşcheşuri? Ciudat, foarte ciudat… Ce corupţie!… Pe nesimţite, însă, un gând subţirel şi viclean, ca un şarpe, prinse să-i

devoreze, să-i nimicească domnului E. remuşcarea. Ca şi când i l-ar fi ghicit – să nu ne amăgim: conştiinţele comunică direct, dincolo de limbaj –, domnul N. interveni:

— Vă închipuiţi, poate, că şi eu fac la fel? Că admit să mi se aducă plocoane? Şi că, într-o asemenea eventualitate, ar fi onest din partea mea să nu-i mai comentez pe alţii, să renunţ la făţărnicie, să tac, să car şi să-mi văd de treabă... Ei bine, nu! Eu nu primesc de la nimeni nimic. Muncesc pentru salariu. Şi, vă asigur, salariile în construcţii sunt destul de consistente, comparativ cu cele din alte domenii...

— Ştiu, îl aprobă domnul E. La noi, nu prea sunt consistente. Ne descurcăm cu ce avem.

— Cunosc, da, cunosc... Este, scuzaţi, o mare neruşinare, din partea... hm! să trateze în acest mod cultura... Şi soţia mea e retribuită cam la fel cu cei din sectorul dumneavoastră. Însă, cu ce câştig eu, cu ce câştigă ea, o scoatem la capăt şi noi. Nu grozav, dar nu mă plâng. Mai exact: nu ne plângem. Dar să stau cu mâna întinsă, ca să-mi dea cutare sau cutare o sticlă, sau un cartuş de ţigări, mi se pare înjositor.

c'est laid un élément qui ne s-acorde pas au tout don't il fait *partie* – *Saint-Augustin*. Frumoase principii! Însă, circumspect, domnul E. prefera să tacă. Mai auzise el asemenea discursuri. Constată, totuşi, analizându-se rapid, că, în ciuda acelei reticenţe – care ţinea de experienţa curentă, de raţiunea adaptativă –, sufletul, stratul lui profund, rămânea încrezător şi destins. Te pomeneşti că domnul N. este chiar sincer? O mică nedumerire mai avea, totuşi. Zise:

— Îngăduiţi-mi o întrebare.

— Vă ascult.

Lăsară poverile pe iarba prăfuită şi se întoarseră cu faţa unul spre celălalt. Domnul N. avea o privire deschisă, aştepta. Era îmbrăcat modest, într-o cămaşă ieftină şi pantaloni de doc. Un bărbat voinic, relativ neglijent cu propria ţinută. Nu se bărbierise în ziua aceea, iar părul îi cădea, în câteva şuviţe peste ochii albaştri. L-ai fi putut

crede şofer, salahor, inginer. Orice, într-o anumită sferă socială. Ascunsă bine, o anume fineţe, rod al educaţiei, dar şi trăsătură de caracter, înnăscută, putea fi, totuşi, sesizată sub această înfăţişare ambiguă.

— Domnule N., dacă lucrurile stau aşa cum ziceţi – şi n-am niciun motiv să cred că ar sta altfel –, atunci de ce le căraţi potlogarilor ăstora, zi de zi, ca şi mine, ceea ce dumneavoastră refuzaţi să primiţi? Nu vi se pare că e o contradicţie între ce gândiţi şi ce faceţi?

Era rândul domnului N. să-şi studieze, mai atent, interlocutorul. Şi el, domnul E., avea o privire deschisă. Şi el purta o cămaşă de vară, vârâtă cu grijă în blugi. Era bărbierit, tuns scurt şi îşi fixa, cu ochii lui verzi, tovarăşul de hamalâc.

— Aş fi jurat că o să-mi puneţi întrebarea aceasta. De ce aş fi jurat? Fiindcă e o întrebare perfect logică şi perfect îndreptăţită. Eu însumi mi-am pus-o de nenumărate ori. Domnule E., continuă el, încruntându-se, acesta este compromisul meu, aceasta este cedarea mea, în faţa mizeriei sistemului. Mizeria sistemului – iată ce mă exasperează. O cedare modestă, umilă, trivială, potrivită cu condiţia mea de om neînsemnat. Ce pot să fac? Dacă nu le dau, îşi bat joc de construcţie, eu ştiu cum procedează… Doar îmi fac veacul printre ei.

— Cum?

Domnul N. clătină capul cu dezgust.

— În felurite chipuri. Lasă, de pildă, colţurile odăilor neizolate. Montează panouri strâmbe sau cârpite. Nu pun pietriş mărunt sub parchet. Leagă conducte vechi, poate chiar plesnite, în locul celor noi. Aruncă o scândură pe ţeava de scurgere a apei pluviale. Introduc bucăţi metalice în calorifer. Şi aşa mai departe… Dacă nu eşti prevăzător, trebuie să iei aproape totul de la capăt, la nicio săptămână după ce te-ai mutat. Instalaţiile sanitare şi caloriferele sunt ţintele lor de electie, dar, firește, nu numai ele au de suferit. Te şi miri unde apare necazul…

— Mda… Nu e prea încurajator ce spuneţi.

— Bineînţeles că nu. Or, am şi eu nevoie de puţină linişte. După ce am dat o grămadă de bani şi m-am înglodat în rate pentru toată viaţa, s-o ţin, ani în şir, într-o remediere? A trebuit să-mi calc pe suflet. Nu uitaţi, am o soţie şi două fetiţe, nu le pot condamna la un perpetuu provizorat, cu inundaţii, meşteri, tărăboi…

— Vă înţeleg, zise domnul E., impresionat. Eu, spre ruşinea mea, nu mi-am făcut atâtea procese de conştiinţă. Am încercat să depăşesc, prin umor, aceste… împrejurări, care sunt, de fapt, suficient de… interlope.

— Şi cu umorul tot la deprimare ajungem, conchise domnul N.

Se aplecară, înhăţară sacoşele şi îşi continuară calea spre şantier. De altfel, aproape ajunseseră. Şi-au luat rămas bun la încrucişarea aleilor, şi fiecare s-a îndreptat spre blocul său. Domnul E. îi cadorisi, în seara aceasta, pe electricieni – să le fie de bine! între ei era un flăcăiaş drăguţ, cu şapcă portocalie, trecu şi pe la un nenea care punea faianţa în baie – îi oferi, din toată inima, două sticle cu vin, se întinse puţin la vorbă cu parchetarul – un meşter foarte costisitor, dar cinstit, ardelean fain. Când se lăsă întunericul, plecă înspre casă. Medita nu atât la cele spuse de domnul N., ele nu reprezentau o noutate pentru nimeni, cât la domnul N. Însuşi. Vezi? îşi zise, întorcându-se la una din observaţiile sale, repetate, adesea, cui vrea să-l asculte, adică mai ales propriului eu. Intervine aici un aparent paradox. Sinceritatea presupune încredere, nu-i aşa? Da, însă într-o relaţie inversă, faţă de ceea ce se admite îndeobşte. Dacă cineva, oricine, nu-ţi dezvăluie ce are pe suflet, trebuie să te învinovăţeşti pe tine însuţi, nu să-l acuzi pe el. Celălalt tace, se ascunde, nu fiindcă el n-ar avea încredere în tine, ci fiindcă tu nu ai încredere în el. S-ar cuveni să ne intre bine în minte acest adevăr. El ţine de secretul adânc al relaţiilor inter-umane. Domnul

N. devenise confesiv, fiindcă simţise, intuise, că domnul E. îl crede, indiscutabil, demn de încrederea sa.

Pe această constatare s-a bizuit, ani întregi, un sfert de veac, relaţia sa de vecin, vagă şi sporadică, cu domnul

N. şi cu familia lui: doamna N. şi cele două fetiţe – Ana şi Garofiţa.

x

Cum de i-au venit în minte domnului E. toate acestea, tocmai acum, după atâta amar de vreme? În modul cel mai simplu – şi mai misterios – cu putinţă. Simplu – deoarece reactivarea memoriei s-a petrecut în cadrul banal, al vieţii curente, fără nimic spectaculos, fără nimic ieşit din comun, în cadrul acelor *adiafora*, lucruri indiferente, despre care vorbesc filosofii antici. Misterios – întrucât, pe de o parte, procesul mnemotehnic nu prea poate fi explicat, iar pe de alta, el, acest proces, intră în relaţii multiple cu tot felul de lozinci, stereotipii verbale şi comportamentale, reacţii psihologice individuale şi de grup etc. Domnul E. nu are nici cea mai mică dorinţă sau intenţie de a intra în asemenea analize. Le lasă în seama unor persoane specializate, care studiază, compară, dispun de metodologii adecvate, moderne, redactează comunicări, aduc diverse şi multiple contribuţii, aşa cum probează, de câţiva ani încoace, remarcabila sesiune de comunicări ştiinţifice, organizată la Universitate – la una din multele universităţi ale urbei… Domnul E. se mărgineşte să observe, empiric, faptele şi să le prelucreze atât cât se pricepe, şi în felul în care i-a fost dat lui să le priceapă şi să le prelucreze.

Totul a pornit, mai mult ca sigur, de la o discuţie de vreo oră, cel puţin, desfăşurată pe ecranul televizorului, sâmbătă seara, tocmai când domnul E. şi doamna E., cam obosiţi de treburile zilnice, şi-au propus să se distreze şi ei puţin cu un film.

— Dragul meu, zisese doamna E., hai, lasă treburile, ajunge pentru azi, mai odihneştete şi tu. Ce-i mult nu-i bun. Te rog…

Car chaque être dit tout bas: *„Je suis à qui m’a compris” – Jules Michelet*.

— Imediat, răspunse, după câteva clipe, domnul E. În cinci minute am terminat. Mai am o frază, sau două…

— Mergem la televizor, stăruise ea, plină de

bunăvoinţă, ascultăm ştirile, pe urmă ne uităm la un film. E chiar bine: la ora unsprezece ne putem culca. A fost destul de încărcată săptămâna asta.

Domnul E., prins în viziunea idilică a soţiei sale, închise calculatorul, în faţă căruia stătuse de la prânz – Mai fă şi tu o pauză, lucrezi ca un obsedat, îi spusese, odată, la Münich, grijuliu, nepoţelul Andrei –, şi trecu în cealaltă cameră, exact la timp: începeau ştirile.

Domnul E. şi doamna E. le urmăriră în tăcere, într-o stare sufletească amestecată, dominată, mai întâi, de nelinişte, apoi de spaimă, în fine, de teroare. Era, de altfel, o evidentă simetrie în construcţia tronsonului informativ: debuta cu imagini foarte convingătoare, şi rău prevestitoare, ale secetei şi se încheia cu un sumbru buletin meteorologic, care făcea joncţiunea, pe o spirală ascendentă, cu scenele cvasiapocaliptice de la început. Între cele două momente, se înşirau – bine gradate, după criteriul intensităţii – veşti din ţară şi din lume, ilustrate detaliat, precum: groaznice accidente de circulaţie, cu victime, descarcerări „dintre fiarele contorsionate”, trafic rutier infernal, „bară la bară”, „adrenalină”, potlogării la unităţile de alimentaţie publică, delapidări, câteva tâlhării, defrişarea frauduloasă a mai multor hectare de pădure, poluarea unui lac şi a încă unui râu, cu tonele adiacente de peste ucis, prăbuşirea unui avion, undeva, pe alte meridiane, gripa aviară, un atentat, iminenţa izbucnirii unui război, vaca nebună ş.a.m.d.

În sfârşit, pe ecran se iviră, intens colorate, nişte reclame. Gata, scăpaseră cu bine din această serioasă încercare a ştirilor de sâmbătă seara – a ştirilor de seară, de prânz, de dimineaţă, dintotdeauna. Domnul E. aştepta acum informaţiile sportive. Era curios, şi nu prea, să afle cine cu cine s-a mai certat, ce meciuri şi ce procese sunt pe rol, cum mai evoluează dopajul pe plan intern şi internaţional, pe ce stadioane au mai avut loc încăierări între suporteri şi alte asemenea lucruri interesante…

— Nu ţi se pare, auzi el, deodată, şoapta mică şi îngrijorată a soţiei sale, că umblă cineva la uşă?

— Ce anume? tresări domnul E.

— Da, da. Am desluşit un zgomot neobişnuit dinspre antreu. Am impresia că vrea cineva să deschidă yala.

— Nici pomeneală de aşa ceva! o asigură domnul E. Cine să fie la uşă? Şi ce să ne fure? Televizorul? Măcar de-ar fi cine ştie ce televizor… Te-au speriat ăştia cu ştirile lor. Cred că o fac intenţionat, ca să ne terorizeze.

— Du-te, totuşi, să vezi, îl imploră ea.

Elle me regarde; *elle cherche dans mes yeux la trace de ce que je ne dis pas – Rémy de Gourmont*.

Domnul E. făcu drumul până la uşă, privi prin vizor, casa scării era luminată, era pustie, părea înecată într-o suspensie de cenuşă. Din hol, urca rumoarea celor ce încă se mai târguiau cu plata întreţinerii. Orice ai face, oricât te-ai strădui, şi oriunde te-ai găsi în labirintul social, în lumea noastră destructurată, nu poţi scăpa de trivialitatea şi deşertăciunea condiţiei umane, de apăsarea existenţei, nu poţi ignora caracterul insuportabil al vieţii. Zadarnic ne baricadăm, nu putem scăpa nici de ceilalţi şi, mai ales, nici de noi înşine…

Şi l'Éternel ne battit la maison, / Ceux qui la battissent travaillent en vain; */Şi l'Éternel ne garde la ville, / Celui qui la garde veille en vain*. */En vain vous levez-vous matin, /vous couchez-vous tard, /Et mangez-vous le pain de douleur*; */Îl en donne autant à ses bien-aimés pendant leur sommeil…*

Reveni, îi spuse soţiei că niciun bandit nu dă târcoale prin preajmă, ascultă, complet neatent, nişte relatări cacofonice, ininteligibile, despre unul care fusese cumpărat de clubul cutare, dar era revendicat şi de clubul cutare, el – cel în cauză – fiind încă nehotărât ce anume să aleagă.

— Nu muţi pe programul celălalt? întrebă doamna E.

— Păi ziceai că ai dori să vedem filmul.

— A, da.

Informaţiile sportive se încheiară, se perindară iarăşi o serie de reclame, cu detergenţi, iaurt, mezeluri, oferte turistice, obiecte de toaletă, alimente pentru câini şi pisici,

apoi apăru genericul filmului: un înger, care răspândeşte din palmă fulgi diafani de zăpadă – dacă interpretarea domnului E. este corectă. Din nefericire, filmul în sine era în totală contradicţie cu genericul. El amplifica, până la delir, mesajul latent şi mesajul manifest al ştirilor. După vreo zece minute, pe durata cărora se petrecuseră mai toate faptele condamnabile, ce nu e indicat să fie văzute de minori, fără acordul părinţilor, doamna E. reveni, ceva mai imperativ, la propunerea ei anterioară:

— Mă gândesc să trecem la celălalt program. Nu?

Domnul E. ce să facă? Se ridică şi apăsă butonul. Aici, da, era o atmosferă mai omenească. O masă în formă de potcoavă, o moderatoare, cu o fustă foarte, foarte scurtă, aşezată chiar la mijlocul acestui decor, adică orientată, scuzaţi, în poziţie ginecologică, spre telespectatori, şi, pe cele două laturi, o seamă de invitaţi. Emisiunea tocmai începea. Avuseseră noroc. Ar putea fi vorba de lucruri atractive. Doamna E., optimistă şi doritoare să vadă şi altceva decât puşti sofisticate, bătăi, sânge, sărituri de pe acoperişuri, indivizi mutilaţi şi alte asemenea orori, se aşează mai comod în fotoliu, făcând, cu oarecare dificultate, abstracţie de prezenţa ciufulită a moderatoarei. E doar sâmbătă seara, nu? Are şi ea dreptul la un pic de destindere. Mai ales că plăteşte, cu deplină conştiinciozitate, abonamentul.

— Acum să te ţii! mormăi domnul E. Mai bine mă duc în birou, să citesc.

— De ce?

— Păi nu-i vezi pe-ăştia? Va fi o pălăvrăgeală mai chinuitoare decât ciomăgeala celorlalţi.

— De unde ştii?

— Din experienţă… Mă duc să citesc.

— Nu, te rog, rămâi cu mine aici. Vezi cum eşti?

Poţi să pleci? Domnul E. rămase alături de soţia sa şi asistară amândoi, răbdători, la o şedinţă în toată regula, pe tema reconversiei profesionale. Opinii, date, perspective, cifre, tabele, spicuiri din presă, scurte inserturi video, succinte interviuri, lungi comentarii teoretice, uneori cam

ermetice, din pricina agramatismelor, reminiscenţe ale vechiului limbaj de lemn, elemente ale noului limbaj de lemn, vorbe, vorbe, vorbe, vorbe, vorbe…

— Doamne Sfinte! exclamă, la un moment dat, doamna E. Pe cine interesează, oare, o asemenea emisiune? Ce idee, spune şi tu, şedinţă la televizor! Ascultăm, uite, de un ceas, şi încă nu e clar ce înţeleg ăştia prin reconversie profesională.

— Ei, parcă trebuie să înţeleagă ceva! zise domnul E., împăciuitor. E, pur şi simplu, o dezbatere, o întâlnire între oameni inteligenţi, bine pregătiţi, chiar dacă amatori, chiar dacă diletanţi, care atacă, din unghiuri diferite, o problemă acută, de stringentă actualitate, străduindu-se să-i capaciteze pe telespectatori, să-i scoată din amorţeală… Societatea civilă nu se coagulează cu una, cu două… Cum zicea, uite, cucoana aia grasă, ca o băşică. Sau tipul de-acolo, din capătul mesei… El, mai ales, a pus punctul pe i.

— Care tip?

— Nu-l vezi? Cel din partea stângă, ăla slăbuţ, cu părul vâlvoi, uite, ăla cu cămaşă în carouri şi cu pantaloni scurţi…

Doamna E. se concentră şi îl identifică, în sfârşit, pe analist.

— Da, ai dreptate, spuse ea, uimită, a venit, într-adevăr, la emisiune, în pantaloni scurţi…

— Nu despre pantaloni e vorba, interveni domnul E., ci despre societatea civilă. Şi domnul L., când a fost la noi, să ne cureţe caloriferele, a făcut aprecieri de natură să aducă lumină în această chestiune, de stringentă actualitate, cum spuneam…

— Ce-a zis domnul L?

— A zis foarte bine: – Domnule, să vă dau un exemplu, numai aşa, ca să vedeţi unde ne aflăm cu societatea civilă. Noi – adică eu şi încă vreo doi voluntari, în problema asta a educaţiei – ne-am dus într-un cartier, să facem o dezbatere cu cetăţenii, pe probleme, dacă vreţi, de interes general. I-am anunţat cu o săptămână înainte, am pus afişe. Şi ce credeţi? Practic, n-a venit la şedinţă decât

un cetăţean, un moş, în treaba asta… M-am enervat, aveam de gând să punem şi problema unor pompe de apă, şi alte probleme, dar n-ai cu cine…

— Deci? întrebă doamna E., căreia i se făcuse somn şi nu mai era atentă la şedinţa de la televizor, şedinţă ce nu numai că nu părea să se încheie, ci, dimpotrivă, intrase pe un nou făgaş, mai lung şi, dacă aşa ceva era cu putinţă, mai pisălog.

— Deci, asemenea emisiuni educative, cu mari şi evidente consecinţe în planul voinţei politice şi al acţiunii sociale, sunt mai mult decât necesare. Furturile…

— Lasă-mă-n pace! îl opri doamna E. Îţi arde de glumă. Treaba ta, n-ai decât să stai la şedinţă. Eu mă culc. Şi, persoană de acţiune cum e, nu mai amână. Se ridică din fotoliu şi porni, cu moţişorul ei cu tot, somnoroasă şi indispusă de aceste emisiuni cinice, soporifice, cacofonice, dezamăgitoare, spre dormitor.

Poţi să mai întârzii la şedinţă? Resemnat, domnul E. stinse televizorul, se mai învârti ce se mai învârti prin sufragerie şi, în cele din urmă, se culcă şi el, pe canapeaua din birou. Reflectă, superficial, cu ochii la fereastră – era o lună mare, aurie, rotundă –, la pârdalnica de reconversie profesională. Avea dreptate soţia lui. Ăia bătuseră apa în piuă. Nu le punea la îndoială buna credinţă, nici chiar competenţa. Dar ceva suna fals, amatoristic. Şi când te gândeşti că ar putea fi o temă cât de cât interesantă, dacă oamenii nu s-ar mulţumi, mereu şi mereu, cu forme fără fond sau cu fond fără formă. Cum ştim, după opinia domnului E. formele fără fond, dar şi fondul fără formă, nici nu „simulează” – cum, dacă îşi aminteşte bine, pretindea Maiorescu –, nici nu stimulează – cum, iarăşi, dacă nu-l înşală memoria – susţinea Lovinescu. Nu. Formele fără fond, dar şi fondul fără formă, descalifică, transformă totul în derizoriu, în deriziune. Chiar jocul de cuvinte, încropit, peste ani, de cei doi coloşi – simulează

— Stimulează – probează o păguboasă înclinaţie spre băşcălie. Dar, îşi zise domnul E., căscând, să lăsăm celor

abilitaţi (debilitaţi?) asemenea lupte de idei. Domnul E. simţi că-l prinde somnul. Că intră, treptat, în tărâmul oniric. În acel spaţiu limită dintre veghe şi vis. Şi iată, surpriză: pe acel limb, pe acea platformă de ceaţă, îi apăru dinainte, o fracţiune de secundă, domnul N. Ia te uită! se minună el. De unde şi până unde, la ora asta, şi în împrejurările astea, domnul N? apoi totul se prăbuşi în uitare. *Et nous avons des nuits plus belles que vos jours – Jean Racine*.

x

A doua zi, după desfătătorul răgaz al cafelei matinale – domnul şi doamna E. se trezesc devreme şi, conversând, ascultând radioul, îşi beau ceaşca de cafea, după care parcurg, tot împreună, câteva pasaje din „The New Testament" –, domnul E. se îmbrăcă şi dădu o fugă până la pompă, să ia apă de băut. Acţiunea conjugată a primăriei şi a unor gospodari, precum domnul L., dăduse roade: urbea e împânzită cu fântâni de mare adâncime, foarte căutate, mai ales pe caniculă.

— Aduc repede apă, îi comunicase el soţiei sale, apoi ne pregătim să mergem la biserică.

Coborî. La unul din etaje, duhnea îngrozitor a pisică – vecina care locuia acolo întreţinea o sumedenie de mâţe –, în hol becul nu fusese stins – îl stinse domnul E.

— În curte, câinii îşi scoseseră stăpânii la plimbare. De fapt, filosofă domnul E., adevăraţii stăpâni sunt câinii. Da. Câinele şi-a găsit, în sfârşit, servitorul. Interesant e că, printre marii iubitori de animale, de câini şi pisici, precum în cazul de faţă, domnul E. n-a întâlnit nici măcar un singur individ cu adevărat cumsecade, deşi cei în cauză se declară sensibili şi iubitori. Dimpotrivă, toţi sunt hapsâni, avari, duşmănoşi cu semenii lor, lacomi şi egoişti. Uneori, îşi declară deschis preferinţa pentru animal, în detrimentul oamenilor, pe care-i urăsc şi-i dispreţuiesc, exact în măsura în care admiră şi venerează dobitoacele. Stranii creaturi! Stranie mutaţie! Stranie bestializare! Straniu regres – simptom grav al de spiritualizării ce bântuie lumea.

Tant que l'homme reconnait Dieu et respecte Sa Loi, îl *este différent et plus fort que tous les animaux, et c'est ainsi que Dieu peut avoir besoin de lui /.../ c'est seulement lorsque l'homme apparaît sous la forme d'une bête que les animaux arrivent à le dominer – Marek Halter*.

Traversă, în grabă, grădina zoologică din preajma casei şi ieşi în strada ce ducea spre fântână. Aici, animaţia spori brusc. Piaţa era aproape, treceau troleibuze, se înghesuiau automobile, beţivii îşi ocupaseră locurile consacrate, la cele două-trei cârciumi ce înconjurau, strategic, şi profitabil, standurile cu de-ale gurii. Dincolo de piaţă, spaţiul era mai aerisit. Domnul E. coti la stânga şi intră într-un parc: aici era fântâna, chiar la marginea parcului, departe de blocuri şi de posibilele contaminări fetide cu apele reziduale ale acestora. În timp ce umplea sticlele, privi în jur. Parcul trimitea către domnul E. un aer de început de toamnă, un aer mai răcoros şi parcă mai umed, în ciuda secetei care-i secătuise vegetaţia. Adierea aceea, subţire şi timidă, îi aminti brusc de ţinutul unde-şi petrecuse copilăria: aceeaşi aromă indefinisabilă, aceeaşi culoare, fără nume, a cerului, a şuviţelor de apă, a dimineţii...

Ne me laisse jamais seul avec la Nature; / *Car je la connais trop pour n'en pas avoir peur – Alfred de Vigny*.

Reveni pe una din alei şi se opri în faţa unei tufe de mătrăgună. Şi ea îi aduse aminte de copilărie şi de locurile unde, măcar în parte, pruncia – cu toate ale ei, bune şi rele – rămăsese pentru totdeauna.

Dar, ciudat, ba chiar foarte ciudat, chiar aţâţător, pasionant: aerul, tufa de mătrăgună, atmosfera rustică i-l aduseră în minte, din nou, pe domnul N. Şi astfel, nedumerirea de azi-noapte se risipi. Totul, aşa banal, lipsit de spectaculozitate cum era, se lega, logic, într-un întreg. În drum spre casă, domnul E. se abandonă încercării de a urmări structura şi mecanismul întregului acestuia. Tirania trivialităţilor, a materialităţii mărunte, sufocante, asupra spiritului, care, prin firea lui, este liber şi infinit, generează nevroza.

x

Nu era de mirare că ambianţa din jurul fântânii trezise, în amintire, imaginea acelui personaj.

Les souvenirs, cette terrible vie qui n'est pas de la vie et qui fait mal – Albert Cohen. De ce nu era de mirare? Foarte simplu. De o bună bucată de vreme, un an, poate doi, domnul N. locuia singur, la ţară, într-un sat situat destul de departe de oraş şi al cărui nume domnul E. nu-l ţinuse minte. Evenimentele au debutat pe neaşteptate. Într-o zi, domnul şi doamna E. au aflat, de la vecina cu pisicile – pe care doamna E. n-o prea simpatizează, dar, izbindu-se de rezistenţa tolerantului său soţ, o acceptă, de voie de nevoie –, că familia N. Îşi vinde apartamentul.

— Probabil că nu mai fac faţă birurilor, comentase domnul E.

— E de mirare? Şi eu aştept cu mare nelinişte afişarea costurilor pentru întreţinere. Las la o parte că administratoarea îşi tot indexează leafa, dar nici nu-i trece prin minte să spele geamurile… Ca să nu mai vorbim de altele…

Domnul E. ştia prea bine ce înseamnă „altele”… Printr-o coincidenţă cu multiple urmări contradictorii, administratoare şi femeie de serviciu era chiar posesoarea pisicilor. Cum se întâmplă la noi, mai întotdeauna: omul nepotrivit la locul nepotrivit! Dar, ca discuţia să nu alunece pe această pantă sordidă, domnul E. reveni la cazul în speţă, care, trivial fiind, şi el, avea, totuşi, măcar avantajul minim al noutăţii:

— Admit că e greu cu banii, însă, pe de altă parte, cum rezolvă cu fetele?

— Nu-i mare lucru de rezolvat, răspunsese soţia. Ana e căsătorită, are casa ei, iar Garofiţa mai rămâne o vreme cu părinţii, apoi se mărită şi ea. Domnul şi doamna N. pot locui foarte comod însă zicem, două camere. Sincer vorbind, pe scumpetea şi mizeria asta, de ce le trebuie patru?

— Ai dreptate, convenise el.

Presupunerile lor se dovediseră numai în parte

conforme cu faptele. La o vreme după ce mutarea avusese loc – nu asistaseră la ea, nu se aflau în oraş în acele momente –, sau întâlnit, întâmplător, în partea opusă a oraşului, cu doamna N. Ei mergeau să le facă o vizită Alinei şi celor două nepoţele – Raluca şi Roxana. Când au coborât din tramvai şi au traversat strada, cine aştepta, la stop, cu două plase pline, venind de la cumpărături? Nimeni altcineva decât doamna N. Uimire, explozie de bucurie.

— Am auzit că v-aţi mutat, pe aici staţi acum? întrebase doamna E.

— Da. Foarte aproape de aici. Vedeţi? În blocul acela cu zece niveluri, de pe partea stângă a bulevardului. La etajul al doilea.

— Şi vă simţiţi bine? V-aţi obişnuit cu cartierul?

Doamna N., o femeie blândă şi cumsecade, mare amatoare de cafea şi ţigări, ca şi soţul ei, de altfel, care, în plus, din câte observase domnul E., o cam luase, de la un timp, destul de tare, şi cu votca, tuşi – tuse tabagică – apoi răspunse:

— Ne simţim bine. E cam gălăgie de pe bulevard, dar ne-am obişnuit. Apartamentul e luminos, e mai ieftin, ştiţi, e de confort doi, are două camere, baie, bucătărie, o mică terasă. Pentru mine şi pentru Garofiţa e mai mult decât suficient.

Domnul şi doamna E. au tăcut, descumpăniţi, în timp de interlocutoarea lor îi mitralie cu o nouă repriză de tuse.

— Şi… domnul N. ce mai face? îndrăzni el.

— A! răspunse doamna N. Bine şi el. Cu banii care-au rămas din vânzarea celuilalt apartament, şi-a cumpărat o căsuţă la ţară. Cam dărăpănată, dar el e convins că o va pune, încet-încet, la punct. Are găini, o capră, grădină… Îl vizităm, eu şi fetele, din când în când, însă, pentru moment, nu prea sunt condiţii…

— Ei, o consolă domnul E., aşa e la început. Ia să vedeţi cum se schimbă lucrurile, într-un an, doi, poate şi mai devreme. N-o să vă vină să credeţi.

Doamna N. îl privi, îngândurată.

— Să sperăm, rosti ea. Şi continuă: El, oricum, pare

mai liniştit acolo. Aici, în oraş, nu-şi mai găsea locul. Şantiere nu mai sunt, sau nu mai sunt cele cu care era deprins el, deşi le înjura şi pe acelea, ţin minte, de dimineaţa până seara, se pensionase de boală, pensia ştiţi şi dumneavoastră cum e, se apucase, că nu-i niciun secret, şi de băut… Trebuia, neapărat, o schimbare… Acum, încheie ea, râzând cam chinuit, a dorit să se mute la ţară. Crede că acolo e mai bine. Poate că are dreptate…

— De ce să fie mai bine? întrebă, cu naivitate, doamna E. Nu era mai bine să fiţi împreună?

…ce poème du cœur, l'amour dans le mariage, plus beau que la gloire, disait madame de Staël – Barbey d'Aurevilly.

Of, of, ce lipsă de tact! se alarmă domnul E. Asta-i întrebare? El are, întotdeauna, intuiţia exactă a unei anume situaţii de comunicare, îşi evaluează, spontan, interlocutorul şi gândeşte, instantaneu, ca din subconştient, înainte de a vorbi.

— E drept, doamna N. părea destul de lâncedă şi de opacă, astfel că, în orice variantă de abordare, reacţia ei rămânea imprevizibilă – Or, soţia sa e mai puţin prudentă decât el, ea intră, deseori, cu cele mai bune şi mai generoase intenţii, direct în miezul unor împrejurări complicate, al unor nedumeriri, al unor tensiuni…

Doamna N., însă, deloc ofensată, făcu semn din cap şi din umeri că nici ea nu pricepe logica unei asemenea optici şi a unei asemenea opţiuni, precum acelea ale soţului ei.

— Asta-i părerea lui, zise ea. Pretinde că izolarea îi priieşte.

Domnul E. constată, cu surpriză, că tocmai intervenţia copilăroasă a soţiei sale destinsese complet spiritele. Era o dovadă în plus că doamna N. era înzestrată cu aceeaşi bună-credinţă ca şi soţul ei.

— Îşi închipuie că izolarea îl scoate din sistem, spuse el, amintindu-şi prima, străvechea lui discuţie cu domnul N., când acesta îi vorbise de „mizeria sistemului", mizerie la care încerca, târâş-grăpiş, să se adapteze.

— Într-adevăr, îl aprobă, precipitată, doamna N.

Aceasta-i convingerea lui. Că iese de sub presiunea socială, fugind într-un sat… Dar eu, ca profesoară, care am predat la ţară şi am făcut, douăzeci de ani, naveta, ştiu că acolo e la fel ca aici, dacă nu mai rău, e la fel ca oriunde… Încât…

Ce să mai spună domnul şi doamna E? Ei se simţeau bine în oraşul lor, aşa cum este el, când frumos, când urât, când agresiv, când paşnic, când ostil, când primitor. Aici era una din fiicele lor, cu cele două fetiţe ale ei, pe care tocmai mergeau să le viziteze, aici soseau, măcar o dată pe an, cealaltă fiică, cea mare, Dana, şi copiii, Andrei şi Lizuca, de aici plecau ei doi, acolo, în străinătate, aici se cunoscuseră, aici trăiau, munceau, aici era viaţa lor pământească…

— O să fie bine, doamnă N. În cele din urmă, o să fie bine.

— Aceasta e şi nădejdea mea, zise ea.

Se despărţiră. Vizita care-a urmat, evenimentele cotidiene, o călătorie, sau chiar două, la Andrei, Lizuca şi Dana, unele împliniri profesionale, fiecare în parte şi toate laolaltă au ascuns, sub o perdea de uitare, povestea, complet nesenzaţională, a domnului N. Până în sâmbăta şi în duminica la care ne-am referit mai înainte.

Voici ce que ai pensé: *pour que l'événement le plus banal devienne une aventure*, *il faut* et il *suffit qu'on se mette à le raconter… Mais il faut choisir*: *vivre ou raconter* – *Jean-Paul Sartre*.

x

Domnul E., cărând cele două flacoane mari cu apă spre casă, se găsea într-o postură similară celei de acum douăzeci şi şase de ani, când, însoţit de domnul N., transporta, în direcţia aceleiaşi locuinţe, sticle cu ţuică, ţigări şi alte bunuri materiale. Ce s-a petrecut, în timp, cu acest om? se întrebă el. Hai să-ncercăm, atât cât ne stă în putinţă, să facem ordine în confuzia ce-i împresoară destinul obscur, cvasi-anonim. Să procedăm sistematic, secvenţial, cronologic, mai întâi. Apoi, dacă suntem în stare, vom degaja şi nişte concluzii. Aşadar, după ce

alergătura cu bagaje s-a potolit, proaspeţii proprietari au intrat în ritmul existenţei diurne. Un an, doi, trei, zece… Mizeria sistemului se agrava progresiv. Când, presupunea domnul E., presiunea acestei mizerii – materiale, dar şi morale – a depăşit un anumit prag, bietul domn N., incapabil de integrare în sistem, dar, simultan, total dezarmat, spiritualiceşte, în faţa lui, lipsit de alternativa statornică, stabilă, imbatabilă, a necesităţilor duhovniceşti conştientizate, a încercat să-şi găsească o altă situare în uriaşul angrenaj. În limbajul ălora de-aseară, de la emisiunea televizată, domnul N. a făcut tentativa unei reconverşii profesionale. Prin urmare, el este, în această privinţă, un precursor, şi experienţa lui ar trebui – hm! – valorificată, de exemplu, la acea sesiune de comunicări, de la Universitate, sesiune de pomină, ce se poate mândri cu o frumoasă şi relativ îndelungată tradiţie. Într-adevăr, cu ce sunt mai relevante ştiinţific pălăria şi reteveiul metalic, furnizate de domnul Aspirinod, prin ce surclasează ele grădina închiriată, la periferie, de domnul N., încă pe vremea odioasei dictaturi? Domnul E. punea o simplă întrebare, strictamente retorică, nimic mai mult. Clarificările, ierarhizările rămân în sarcina specialiştilor. Grădina aceea, lucrată cu sârg, în condiţiile economiei de comandă, economie hipercentralizată, opresivă, a dat faliment – iarăşi o prioritate! Nici nu se pomenea de falimente în acea epocă – şi domnul N., tot mai alergic la mizeria sistemului, s-a orientat spre altă reconversie profesională, ea însăşi, cum se va vedea, de mare viitor, reconversie capabilă să ofere, pe termen scurt, nebănuite satisfacţii, şi, pe termen lung, uriaşe insatisfacţii: votca. Asupra acestui al doilea moment, după opinia neautorizată a domnului E., o lucrare ştiinţifică – oricât ar fi ea de ştiinţifică, ceea ce, deseori, nu e cazul – n-ar trebui să insiste, pentru a se evita posibilele abateri de la atmosfera academică: chicoteli, zâmbete în doi peri, acuze că s-ar face, chipurile, reclamă unor sortimente de băuturi alcoolice în defavoarea altora, în fine, dar nu în ultimul rând, dacă vreţi – fiindcă, aşa cum declara reputatul

analist, cel cu pălăria şi cu fierul lui Aspirinod, sunt mai multe aspecte, mai multe treburi, în treaba asta –, problema educaţiei morale a tineretului studios, în perspectivă europeană…

Un al treilea moment de reconversie profesională s-a consumat după căderea odioasei dictaturi. Atunci, pentru scurtă vreme, mult prea scurtă, domnul N. a devenit lider sindical. Geantă diplomat, haine noi, început de burtă, teama – rostită public, la o şedinţă itinerantă a locatarilor-proprietari, unde, în treacăt fie spus, s-a desfăşurat o lovitură revoluţionară de bloc, în urma căreia administratorul-tiran, înlocuitorul acelei

„Big Cât”, a fost detronat –, teama domnului N., ziceam, că, dacă nu e atent la ce spune şi la ce face, dată fiind poziţia sa, cu totul specială, poate încăpea în ghearele necruţătoare ale presei. Ş.a.m.d.

Dar – stupoare! Şi acest episod s-a încheiat când toată lumea se aştepta mai puţin, când abia se înfiripaseră la vecini primele invidii.

Comment peut-on être démocrate après avoir entendu les rires et les applaudissements du public?

— *Albert Cohen*.

Aşadar, eşec după eşec. De ce? Mister. Sistemul se schimbase, dar personajul – pe care domnul E. l-a considerat, cu întreaga convingere, şi-l consideră şi azi, profund cinstit – rămăsese suspendat undeva, nici înăuntrul, nici în afara lui, însă lipit, totuşi, de el. Aici se află, conchise domnul E., dramatismul acestui destin, şi al altora, asemănătoare sau identice lui. Cât priveşte sistemul, orice sistem, ori te integrezi în mecanismele lui, ori te sustragi, instinctiv, dar şi raţional, ori îl domini de la înălţimea duhului. Altă cale nu există. Domnul N. i se părea un caz tipic, adică reprezentativ, de neaderenţă la sistem şi, concomitent, de incapacitate în a i se sustrage sau în a-l domina. Ca urmare, sistemul îl elimină, spre periferie, spre roţile dinţate ce-l protejează. Domnul N., repetă el în gând, e un personaj dramatic, menit să trăiască într-un perpetuu interval, în zona dintre lume şi supralume. Domnul N. este

partea onestă, dar rătăcită, mai degrabă dezorientată a lumii… Aş putea presupune – dar ştiu eu ce-i în sufletul omului? – că-i lipseşte dimensiunea metafizică. Ce rău îmi pare că nu i-am atras atenţia, atunci când m-a vizitat, ca să-mi arate un manuscris filosofic, cum îl numea el, manuscris la care lucra cum putea, animat de o post-alcoolică şi postsindicală disperare, ce rău îmi pare că nu i-am reprodus o replică rostită acum două mii de ani: „Împărăţia Mea nu este din lumea aceasta”…

Domnul E. se înseninã, grăbi pasul şi, în câteva minute, ajunse acasă.

Îmbrăcată frumos, cu poşeta ei elegantă alături, cu pălăriuţa pe cap, doamna E. şedea cuminte pe fotoliu şi-l aştepta.

Vaincre, c’est durer – Marek Halter.

IDILA

În peregrinările sale prin cartier, domnul E. a observat o pereche – ea şi el – care nu face nimic altceva decât să se bucure de imensitatea timpului liber, în e drept, cea mai dezgustătoare mizerie şi în cea mai întristătoare decădere. Nicio grijă nu pare a înnegura minţile respectivului cuplu – cel puţin la prima vedere, fiindcă, aşa cum se spune în popor, nu ştii pe nimeni ce necazuri are. Oricum, aceşti doi îndrăgostiţi maturi – îi putem numi şi aşa, de ce nu? – în mod sigur nu aveau habar de zbuciumul economico-social şi politic recent sau mai vechi. Domnul E. ar fi pariat că ei nu avuseseră şi nu aveau, în niciun fel, de-a face cu, de pildă, activiştii de pe vremuri – să le zicem, într-o terminologie ad-hoc, dictatoriali –, nici cu alţii, contemporani – desemnaţi, în aceeaşi aproximativă terminologie ad-hoc, iarăşi-dictatoriali –, nici cu, în fine, activiştii – tot aproximativ, poate chiar impropriu – denumiţi filo (anti? extra?) – dictatoriali, sau reziduali, dezorientaţi… Ei nu se încadrau în dinamica socială, nu participau la reformă, la tranziţie, la dezvoltare, la integrare, la privatizare, la disponibilizare, la descentralizare, la dezintegrare, la scurtcircuitare etc. etc. Ei vieţuiau în afara oricăror zbateri şi, pare-se,

departe de orice perspectivă şi de orice retrospectivă. Ca şi când n-ar fi reţinut din formele intuiţiei kantiene decât spaţiul – nu şi timpul. Ciudat!…

Pentru a fi obiectivi, trebuie să spunem, totuşi, că asemenea specimene nu sunt deloc rare – dimpotrivă, boschetarii, copiii străzii, vagabonzii tind să devină o veritabilă pătură socială, multă vreme haotică, dezlânată, diseminată printre indivizii integraţi social, un fel de paria, mai mult sau mai puţin primejdioasă, dar, cu certitudine, primejduită existenţial de propriile vicii şi de propria descompunere…

Iată, însă, că, în sânul acestei pseudopături sociale în formare, în sânul acestei pseudoculturi, s-au ivit, ca elemente de structurare, de cimentare, de progres suigeneris, dincolo de coeziunea asigurată de un viciu comun: alcoolul, punga de plastic cu vapori euforizanţi etc., şi germenii celulei familiale. Ce temă generoasă de cercetare pentru savanţii sociologi, care-şi lecturează, periodic, rezultatele studiului la amintita sesiune de comunicări de la Universitate!

— Va trebui, neapărat, să le semnalez descoperirea mea, şi-a zis numaidecât domnul E. Altfel, ea riscă să rămână la nivelul, mult prea modest, al observaţiei empirice. Ar fi o mare pierdere pentru ştiinţă, în general, dar şi pentru edificarea societăţii civile… Şi, ordonat cum e, domnul E. a prins a-şi sistematiza involuntarul experiment.

Prima întâlnire, din câte îşi aduce aminte, s-a desfăşurat într-o dimineaţă, foarte devreme, când abia se deschiseseră magazinele. Domnul E. plecase de acasă, ca să cumpere ceva, nu mai ştie exact ce, poate pâine, poate lapte, şi ce i-a fost dat să vadă, încă de la primii cincizeci de paşi? În faţa prăvăliei de alături, aşezaţi direct pe trotuar, complet abstraşi din realitate, un bărbat şi o femeie conversau destinşi, ca la restaurant, ca la o cină romantică, ar spune, stereotip, vedetele TV, cu o sticlă de votcă între ei şi – oameni civilizaţi – cu două pahare. Bagajele – câteva rucsacuri, nişte genţi, două-trei pungi

mari de plastic – şi le rezemaseră de zidul dughenei. Tablou contemporan al armoniei şi intimităţii.

…s il est une chose qu'on puisse désirer toujours et obtenir quelquefois, c'est la tendresse humaine – Albert Camus.

Ce-o mai fi şi asta? se mirase domnul E. Mai dăduse el peste beţivi, de ambele sexe, instalaţi la taifas în parcuri, în scuarurile de la colţul străzilor, pe băncile ce străjuiesc aleile mai retrase – beţivi ambulanţi, în majoritate bărbaţi, sunt cu duiumul, la orice oră şi în orice loc –, dar un cuplu, care-şi bea votca de dimineaţă, printre tălpile pietonilor, reprezenta o noutate. Însă tocmai în asemenea surprize stă interesul – fie el şi sordid – al dinamicii urbane din zilele noastre. Ce ne-am face fără ele? Ni s-ar apleca de prea mult conformism, de prea mută bunăstare materială şi spirituală, de dulcegării şi frumuseţe stradală.

J'entreprends donc de me laisser porter par la force de toute vie vivante: *l'oubli – Roland Bartes*.

Domnul E. cumpără ce avea de cumpărat, se întoarse spre casă şi, în drum, avu prilejul să-i mai contemple o dată pe cei doi. El era un bărbat la treizeci, treizeci şi cinci de ani, voinic, lombrosian, îmbrăcat într-o ţinută sportivă, deteriorată grav, bineînţeles, o ţinută conformă cu constituţia sa atletică. Ea, ceva mai puţin robustă, şi complet ştirbă, ar fi putut avea cam aceeaşi vârstă. Purta părul legat la ceafă, străduindu-se să păstreze un strop de feminitate, un aer modern şi tineresc, în pofida hainelor murdare şi zdrenţuite, pe care – ca şi partenerul – le primise, pesemne, de la vreo persoană milostivă sau le va fi cules de prin gunoaie. Avea trăsături incomparabil mai delicate decât bărbatul, fusese, probabil, destul de atrăgătoare cândva, demult, demult, înainte de a trece pragul fatal dintre normalitate şi delir.

Cei doi goliseră sticla pe jumătate şi acum, dintr-o pricină oarecare – mică neînţelegere? ceartă între îndrăgostiţi? gelozie? –, el privea încruntat, cu obstinaţie, trotuarul – sumedenie de pantofi i se perindau pe sub nas

–, iar ea plângea în tăcere, schimonosindu-şi, dureros, inestetic, obrazul ud de lacrimi, încreţit.

…il y a dans le coeur /d'une femme/ qui commence à aimer une immense besoin de souffrir – Charles Nodier.

Domnul E. urcă cele trei etaje şi deschise uşa apartamentului.

— Mergem până în centru? îl întrebă doamna E. Parcă aş dori să facem o plimbare, cât de mică, înainte de a se înteţi canicula.

— Cum vrei tu, răspunse domnul E. De fapt, ai dreptate. Nu ne strică o gură de aer curat. Traversăm parcul, ajungem la Catedrală, ne întoarcem pe bulevardul celălalt şi, apoi, pe linia tramvaiului. La unsprezece, suntem acasă.

Doamna E. Începu să se pregătească de promenadă. Între timp, soţul ei îşi turnă o ceşcuţă de cafea şi o sorbi în tihnă, aşezat, în bucătărie, lângă fereastră. Îi plăcea priveliştea ce se deschidea din acest punct asupra oraşului: o vedere amplă, spre centru, cu turlele Catedralei în mijloc. Noaptea, de la o vreme, întregul edificiu e învelit, de seara până în zori, în lumină. Îşi aminti că mama doamnei E., o femeie foarte fină, pe care domnul E. O iubise cu adevărat şi din tot sufletul, şi care, la rându-i, îl iubise, exclamase odată: – Vai, ce minunat se vede, din locuinţa voastră, oraşul! Pe celelalte ferestre, domnul E. putea contempla, în nopţile senine, glisarea infinită a lunii, iar în amurg, soarele roşu, ca un vultur în flăcări. Uneori, în plină vară, moartea soarelui putea fi urmărită şi din locul unde domnul E. se afla acum. În acele momente, îi venea în minte Leconte de Lisle, cu acea splendidă la *mort du soleil*, pe care el, domnul E., o tradusese cândva. Aşadar, cei doi mari luminători ai terrei, soarele şi luna, descriau, ambii, semielipse în jurul casei, ivindu-se când la una, când la alta dintre ferestre.

Je nevois cu'infini par toutes les fenêtres – Charles Baudelaire.

Adiind, proaspăt, a săpun şi-a lavandă, doamna E. Îşi făcu apariţia în cadrul uşii.

— Eu sunt gata. Dacă nu ai nimic împotrivă, putem pleca.

Ieşiră în casa scărilor – domnul C., pironit pe scăriţa lui, avea o privire însângerată, sfâşietoare –, trecură prin teritoriul zoologic – doamna E. se abţinu de la orice remarcă – şi descinseră în stradă. Vizavi, staţiona maşina de teren a investitorului strategic. El însuşi era prezent şi coordona, mişcându-şi, calm şi decis, când un braţ, când altul, peste platforma burţii, lucrările la noua sa investiţie de anvergură. În jurul lui, o mulţime de inşi, cocârjaţi sub poveri şi foarte iuţi în mişcări, făceau tot posibilul să construiască, în termen record, capitalismul.

— Măcar acesta clădeşte ceva, zise doamna E. Alţii se pricep numai la discursuri... şi mincinoase şi agramate. Apoi, scuturându-se, ca de o amintire supărătoare, ca de o insalubră dipteră, adăugă, pe un ton vesel şi încrezător: Vai, ce zi frumoasă! îl luă de braţ pe domnul E. şi îşi sprijini capul pe umărul lui, fericită că e răcoare, lumină, că nimic n-o împiedică să-şi programeze o paşnică plimbare prin urbe, în această dimineaţă de august... *La joie de vivre*...

Traversară, cu grijă, la stop şi se apropiară de magazinul vizitat, ceva mai devreme, de domnul E.

— Ce zi frumoasă, nu? repetă ea.

— Foarte frumoasă, într-adevăr, confirmă el. Poate ne oprim, în centru, la cofetărie. Îţi ofer o savarină, dacă eşti cuminte.

Iată prăvălia şi forfota din jurul ei. Urâtă forfotă, orice s-ar zice. Mai urâtă şi mai demolatoare decât coşmarul însuşi.

Le monde visible est fait pour illustrer les beautés du sommeil – Gaston Bachelard.

— Ce se întâmplă?... Ce-i asta? se opri doamna E., strângându-şi soţul de braţ. Doamne, Dumnezeule, nici nu putem trece. Vai, îmi face rău să privesc, trebuie să ocolim… De fapt, ce-i asta?

— La ce te referi?

Doamna E. îi arătă, stupefiată, perechea aceea, care,

contrar celor nădăjduite de soţul ei – el sperase că, dată fiind starea lor înaintată de ebrietate, îndrăgostiţii se vor fi retras, undeva, să se odihnească; nici nu-i trecuse prin minte, evident, că patronul, edilii, sau cineva din societatea civilă încălcaseră, până într-atât, drepturile omului, încât să-i ducă, vor-nu vor, la dezalcoolizare –, împotriva celor nădăjduite, aşadar, de domnul E., cei doi se aflau încă pe amplasamentul iniţial. Numai că, într-o jumătate de oră, starea lor fizică, intelectuală şi afectivă, se deteriorase dramatic. El, în poziţie bipedă, sprijinindu-se, cu ameţitoare oscilaţii, de perete, ţinea o vehementă cuvântare, fără cursivitate, fără conţinut şi fără adresă. Ea, întinsă, lată, pe asfalt, bolborosea ceva neînţeles, şi continua să plângă cu sughiţuri. Sticla de votcă, goală, şi paharele se rostogoliseră până la marginea rigolei. La răstimpuri, privirile ei, lipsite de expresie, se concentrau, totuşi, în sine, pentru o fracţiune de secundă, şi se fixau, ca în transă, asupra siluetelor ce treceau prin preajmă, spre a le transmite, parcă, absenţa desăvârşită şi definitivă a oricărui mesaj.

Elle se retourne. Son regard revient. Lentement.

— Détruire, dit-elle – Marguerite Duras.

— Ce-i asta? repetă doamna E., antrenându-şi soţul spre celălalt stop, cu intenţia de a ajunge pe partea opusă a străzii.

— Ce să fie? Nimic ieşit din comun. O idilă… Oamenii se leagă unii de alţii şi prin ceea ce e rău în ei, nu doar prin ceea ce ar putea fi considerat bun.

Doamna E. părea că nu-l aude. Se uita ţintă la eroii acelui spectacol spontan, ca şi când ar fi vrut să se convingă de realitatea lui indubitabilă.

— Nu mai am niciun chef de plimbare, zise ea pe neaşteptate. Atâta degradare! Este de neimaginat… Şi atâta nepăsare! Unde sunt autorităţile? Se tot vorbeşte de asistenţă socială. Spune şi tu, cine şi cum îi asistă pe nenorociţii ăştia?

Nimeni, gândi domnul E., dar se feri să-şi comunice

gândul. În fond, dincolo de schimbări şi iar schimbări, rămân, mereu, două straturi sociale stabile şi active, care se iau în seamă reciproc: cei bogaţi şi cei săraci. Între aceste două forţe există şi confruntare şi acord, există, esenţialmente, armonie, nu luptă, cum s-a tot afirmat: una condiţionează supravieţuirea celeilalte. Restul e, în majoritatea cazurilor, demagogie. Cine îşi pierde vremea cu doi rătăciţi, cu doi sociopaţi, cu doi exilaţi – sau autoexilaţi

— Din orice societate, cu doi beţivi, care nu sunt nici bogaţi, nici săraci? Ei nu sunt buni la nimic. Nu vor, sau nu pot, nici să muncească, nici să voteze. N-au decât să bea şi să se îndrepte, cu paşi mai mult sau mai puţin repezi, spre şanţul final…

— Viaţa are rigorile şi riscurile ei, îi zise el, făcând pe filosoful, doamnei E. Eşti prea impresionabilă. De unde ştii tu că unii ca ăştia vor, acceptă, să fie asistaţi? Intervine, deci, cealaltă latură, libertatea individuală, intervine egalitatea de şanse, intervin drepturile omului, individuale şi colective… Ehehe… Sunt anumite treburi în treaba asta, încercă el să glumească, să atenueze şocul acestei nenorocite întâlniri, al acestei

— Cum se tot spune – băi de mulţime…

— Dar copiii care se duc la şcoală şi trec pe aici? Ei nu au libertate individuală? Dar bătrânii, adulţii? Dar noi? De ce trebuie să asistăm, cu toţii, la asemenea spectacol? Drepturile omului… Numai beţivii şi scandalagii beneficiază de drepturile omului? Hai acasă! În curând, n-o să mai îndrăznim să trecem dincolo de uşa apartamentului…

Domnul E. regreta că incidentul acesta nefericit alterase satisfacţia nevinovată a unei simple şi scurte preumblări în parc. Pe de altă parte, era nevoit să-i dea dreptate soţiei sale. Într-adevăr, la limită, într-un scenariu coşmaresc, strada va fi populată de câini, beţivi, hoţi, vagabonzi, cerşetori, inşi paranoici şi copii fără căpătâi, abandonaţi, iar locuinţele, bine zăvorâte, vor ascunde în ele, după caz, oameni-câini – canopiteci –, oameni-pisici –

catopiteci –, precum şi indivizi depresivi sau schizofrenici. Căpetenia unui asemenea oraş fantomatic ar putea fi un mare om-şobolan – ratopitec. Oligarhia este invizibilă şi, ca atare, neîncadrabilă zooantropologic, întrucât ea locuieşte în vile ermetice şi circulă în luxoase maşini, ermetic închise şi ele, ferindu-se, astfel, de contactul cu ceilalţi şi de eventuale spectacole disforice.

Hm! Dacă dai frâu liber închipuirii, ajungi mai departe decât poţi îndura. Să nu disperăm. Curaj! Viaţa e frumoasă.

— Hai, zise el, cu blândeţe, îndepărtându-şi soţia de acel loc malefic. Pe lumea asta întâlneşti de toate. Nu e bine să te laşi copleşit de anumite stridenţe. Ne continuăm drumul, da?

Doamna E. nu răspunse.

Et la marquise resta pensive – *Honoré de Balzac*.

Umblară exact pe itinerarul proiectat, intrară în Catedrală, în librărie, la cofetărie, se întoarseră acasă la ora prânzului. Nici ea, nici el nu mai pomeniră nimic despre idilica scenă la care asistaseră. Dar, de uitat, n-o uitară.

x

Însă, chiar dacă ea, idilica scenă, le-ar fi ieşit complet din memorie, repede şi-ar fi adus aminte de ea. După două sau trei zile de la evenimentul povestit mai înainte, domnul şi doamna E. au plecat dis-de-dimineaţă la noul magazin modern din apropiere – cel de al doilea supermarket deschis, în doar câteva luni, în vecinătatea casei lor. Domnul E. primise nişte bani şi, ca urmare, îşi puteau îngădui cumpărături mai consistente.

Au depăşit dughenele căzute în desuetudine – parcă şi patronii, ameninţaţi, probabil, cu falimentul, îmbătrâniseră brusc – şi au ajuns la strada ce ducea spre magazin.

— Ia priveşte, zise domnul E.

— Ce anume?

— Uite-i pe ăia doi, făcu el semn cu capul, discret, în direcţia trotuarului de vizavi. Ăia care, mai alaltăieri, s-au

îmbătat în mijlocul străzii, ţii minte…

Doamna E., care nu e prea atentă pe stradă, deoarece se lasă în seama soţului ei, se uită jur-împrejur.

— Unde sunt? întrebă ea.

— Au pornit şi ei după hrană, răspunse domnul E. Vezi? S-au despărţit la colţ, ea cercetează pubelele de pe strada paralelă cu aceasta, iar el – pe cele din curţile de aici. Pe urmă, se întâlnesc, desigur, undeva şi mănâncă. Undeva pe vreun maidan. Dejunul pe iarbă…

Doamna E. se uită în urma femeii, care, cu o geantă pe umeri, acţiona rapid, de la o pubelă la alta. Scotocea, culegea, îndesa în traistă… La fel şi bărbatul. Intrase într-o curte cu multe recipiente, le luă pe rând, îşi burduşi desaga şi, cu pas vioi, mărşălui mai departe: altă curte, alte gunoaie.

— Vai, ce nenorocire, se întristă doamna E. Ce înapoiere, ce degenerare! Spune şi tu, cum pot trăi în felul acesta nişte oameni? Oameni, gândeşte-te…

— Mă gândesc, zise domnul E. Dar ce folos?

Intrară în magazin. Aici se întâmplase ceva cu instalaţia de aer condiţionat, căci era frig ca iarna, vânzătoarele tuşeau, iar cumpărătorii se grăbeau, cum se întâmplă în filmele comice, să-şi încarce coşurile şi să plece cât mai iute. Domnul şi doamna E. au rezistat, totuşi, vreo zece minute – Aici poţi face aprindere de plămâni, zisese ea – şi, încărcaţi, au luat drumul spre casă.

Aşa s-a consumat cea de a doua întâlnire cu idilica pereche. La urma urmei, acum nu se mai dădeau în spectacol, nu se mai făceau de o jalnică batjocură în plin târg. Erau absorbiţi, ca orice familie normală, în îndeletniciri domestice – adecvate, fireşte, condiţiei pe care şi-o aleseseră sau în care împrejurările vieţii îi împinseseră, fără voia lor. Şocul era de altă natură: Să mănânci din gunoaie? Din ce aruncă alţii?… Şi nu sunt singurii. Domnul E. vede zilnic, de la fereastra ce dă către curte, o sumedenie de persoane – numărul lor pare a fi în continuă creştere –, dotate cu saci, genţi, beţe speciale, care scurmă în pubele, în europubele, după de-ale gurii.

Cei doi – ea şi el – făceau, însă, figură separată. Erau un cuplu. Purtându-şi avutul pe umeri, umblând din container în container, cuibărindu-se, noaptea, pe vreme de iarnă, prin vreun subsol, prin vreun canal, sau, în toiul verii, pe vreun maidan, în plină natură, sub cerul liber, sub bolta împovărată de stele…

Dans la salle mille ténèbres. Pourtant les étoiles lui saient deja au ciel – Chrétien de Troyes.

— Unde s-or spăla, săracii? se lamentă doamna E., după un timp, zărindu-i, întâmplător, pe cei doi, de la fereastra bucătăriei. Îţi dai seama? Stau pe jos, în praf, dorm în aceleaşi haine cu care umblă ziua… Oh, Doamne! Mă trec fiorii numai când mă gândesc. În ce hal de mizerie, şi materială şi morală, le e dat să trăiască…

— Draga mea, încercă el să-i tempereze sentimentalismul, de ce vrei tu ca toţi oamenii să fie la fel? Ţi-am mai spus, poate că le convine aşa. De pildă, în ce-o priveşte pe ea, nu ştiu, fiind cam prăpădită – a ajuns prea departe cu beţia –, mă tem că e, probabil, foarte greu, dacă nu imposibil, să se mai întoarcă, să pună mâna pe mătură sau pe sapă, dar el, zdravăn cum arată, cred că ar găsi câte ceva de lucru, ori aici, în oraş, ori, mai degrabă, în satele părăsite, căci sunt destule… La prăşit, la coasă, la tăiat de lemne, la vite… Preferă, însă, căutatul prin gunoi, şi conceptul lui de libertate. Şi atunci? Ai vrea să-l facă, să-i facă cineva fericiţi cu forţa? Potrivit unei înţelegeri a fericirii pe care ei n-o acceptă?

— Aşadar, îl întrerupse doamna E., ridicând uşor tonul, nu-i nimic de făcut? Chiar aşa de fatalişti am devenit cu toţii?

Domnul E. avea o mină consternată. Trecură în sufragerie, continuându-şi conversaţia, domnul E. aşezat pe un fotoliu, în timp ce soţia sa, pe marginea dinspre fereastră a canapelei, mai la lumină, căuta, într-un vechi sipet, nişte carneţele cu diverse reţete culinare.

— Bineînţeles că, teoretic, s-ar putea face câte ceva, spuse el, fără prea multă convingere. În fapt, însă, cei care ar trebui să facă par a fi blocaţi de lene, nepăsare şi

lehamite, iar cei pentru care ar trebui să se facă par a se sustrage oricărei iniţiative, nici vorbă să coopereze… Nu vor să se smulgă din infern, nu sunt capabili să vrea, iar pe alţii nu-i interesează soarta lor…

Doamna E. păru a descoperi, în sfârşit, obiectul căutat: un caieţel de demult, cu file patinate, cu un scris ordonat, dintr-o epocă în care lumea nu se grăbea atât de tare, când panta timpului nu era, încă, atât de abruptă, atât de vertiginoasă, precum se înfăţişează ea în zilele noastre.

— Oricum, zise doamna E., după o scurtă pauză, e umilitor, pentru toată lumea, faptul că există, în secolul XXI, semeni de-ai noştri decăzuţi până la… până, ce s-o mai lungim, până la limita de jos a umanului.

— Secolul XXI nu-i cu nimic mai bun decât celelalte secole, replică domnul E. Dimpotrivă, infatuarea şi cinismul îl fac incomparabil mai rău. Aşa că n-avem niciun motiv să-l idolatrizăm, la fel cum nu poate fi idolatrizat nici apocalipticul său frate defunct, secolul XX. Dar, indiferent de secol, an sau deceniu, este, într-adevăr, umilitor pentru condiţia umană să constate ce ipostaze poate avea uneori.

Domnul E. se opri, cuprins, brusc, de o imensă oboseală. Deşertăciunea eforturilor meliorative, zădărnicia dezbaterilor lipsite de efect şi de ecou, derizoriul spectacolului social, spectrul nimicniciei şi al morţii, absurdul acestui melanj, toate generau desinserţie, izolare, angoasă.

…mais il y a longtemps, comme tout le monde site, que ai renoncé à toutes les vanités du monde – Scarron.

— La urma urmei, reluă el, pe cu totul alt ton, avem a face, omeneşte vorbind, dincolo de raportările de ordin economico-social, cu o idilă. Înfiripată în ciuda tuturor potrivniciilor sorţii. Ce subiect pentru o telenovelă! Aceştia doi, draga mea, sunt eroii

anonimi ai unei idile, ai unei idile trăite în deplină libertate, pe străzi, pe maidane, prin subsoluri, prin case părăsite şi ruinate, ai unei idile ce ar putea inspira, la o

adică, un condei romantic… Mă şi întreb, uite, acum îmi vine în minte, mă întreb, aşadar, dacă n-ar fi bine să se citească, la cenaclu – dar, de fapt, la care dintre cenacluri? – ceva – nu-i vorba de poezie sau de proză, nu, pur şi simplu: ceva, ştii cum e acum, nu se mai scriu cărţi, se scrie „ceva” –, în care, potrivit cu viziunea modernă asupra libertăţii, să fie vorba despre cuplul acesta… Cred că ar avea mare succes… Deşi, dacă stau să mă gândesc mai bine, parcă, totuşi, ei, fiind cam din topor, fiind prea puţin rafinaţi, nu se pretează la pornografie… Dar ceva, ceva tot s-ar putea scrie…

Doamna E., iarăşi neştiind dacă soţul ei vorbeşte de-a dreptul, la propriu, sau recurge la antifraze – se joacă, se amuză, după legile acelui amuzament îmbibat greu de amărăciune –, preferă să tacă şi să cerceteze conţinutul caietului, pagină cu pagină.

— Încă un fapt, continuă el. Un fapt curios, nelegat direct de subiectul discuţiei noastre. Mi-a fost sugerat de prezumtiva lectură la cenaclu.

— Adică?

— Am observat că eu, tocmai eu, care, prin natura studiilor şi a meseriei, am citit sumedenie de cărţi, nu mai găsesc nicio plăcere să parcurg volumele astea mai recente… Şi nu neapărat fiindcă sunt pline de greşeli de tipar, fiindcă li se dezlipesc filele, fiindcă textul are şirurile inversate, fiindcă autorii…

— Atunci, de ce?

— Nu ştiu. Mă mir şi eu. Trec pe lângă ele, răsfoiesc un volum, răsfoiesc altul, le pun la loc şi plec. Nu mă simt îndemnat să le citesc. M-am întrebat, de nenumărate ori, ce se întâmplă şi, tot întrebându-mă, mi-am zis, simplu, că nu poate fi decât o singură explicaţie a fenomenului.

— Ce explicaţie?

— Am conchis că nu pot citi aceste… cărţi, fiindcă ele nu sunt cărţi. Doamna E. îl privi complet nedumerită.

— Dar ce sunt?

— Nu-ţi pot oferi un termen specific. Poate că, dacă s-ar pune, în mod serios, problema definirii acestor

producţii, s-ar identifica şi s-ar omologa un asemenea termen, la sesiunea aceea, cu sesiuni multiple, bine organizate, judicios garnisite… Costică, de exemplu, s-ar putea ocupa de tema aceasta, ştii, Costică, specialistul în estetică.

— Da, ştiu, rosti doamna E., neatentă, întrucât tocmai identificase, pare-se, ceva demn de un interes special în arhaicul text.

Domnul E. tăcu câteva clipe, gânditor, apoi continuă.

— Numai că el, Costică, studiază acum scrierile pornografice, acestea sunt la modă, n-ai văzut? Cititori cu duiumul, mai ales în sânul elitei, dacă vreţi, intelectuale, premii… Costică cercetează tot, inclusiv repartizarea pe sexe a semnatarilor, m-am întâlnit cu el, într-una din zilele trecute, şi mi-a spus… Se pare că femeile, în special domnişoarele, excelează la capitolul acesta…

Doamna E. făcu o grimasă dezgustată, dar nu se angajă în dialog. Răsfoia, în continuare, vechiul carneţel, cu file îngălbenite de vreme. Domnul E. nu păru să o ia în seamă. Era preocupat, s-ar zice, de noua pasiune a lui Costică.

— E foarte ingenios Costică ăsta al nostru, zâmbi el, meditativ. Găseşte o terminologie adecvată cât ai bate din palme. Ştii cum şi-a intitulat studiul?

— Nu. Şi nici nu mă interesează.

— Ei, asta-i bună! exclamă el. Păi, parcă te interesa cercetarea literară…

— Da, mă interesa. Şi mă interesează şi acum. Mă interesa, şi mă interesează, şi cercetarea literaturii şi literatura. Dar, accentuă ea, *numai* cercetarea literaturii, şi *numai* literatura… Nu obiectul de studiu al lui Costică, şi nici ideile lui Costică. Să le ţină, şi pe una şi pe celelalte, pentru el… De altfel, continuă ea, pe un ton mai puţin vehement, cam bănuiesc eu cine umblă cu titluri şi termeni pentru toate aceste… simptome… dementiale… Bănuiesc eu cine se distrează pe seama lor, inclusiv pe seama lui Costică…

Je vais écrire des livres. C'est ce que je vois au-delà de l'instant, dans le grand désert sous les traits duquel în apparaît l'étendue de ma vie – Marguerite Duras.

Domnul E. tăcu, resemnat. Făcu un mic efort de memorie şi îşi aminti acel posibil titlu, cam cinic, e drept, dar, probabil, suficient de adecvat acestui fenomen, dacă vreţi, relativ inedit: „Literatura genito-urinară. Temă, stil, perspective, reprezentanţi". Îşi aminti şi un text, scris de prietenul său, poetul D., text pe care acesta i-l citise, de curând, la o cafenea. Cam sever textul, e drept, dar nu lipsit de un anumit adevăr:

„Ştiuţi de mulţi, şi neştiuţi de nimeni, / Proliferează-un soi de ipochimeni/ Tocmind discursuri existenţiale/ Fixate-ntre exerciţii şi fecale. // E-un fenomen, desigur, şi s-ar cere/ Aportul calm, al ştiinţei austere, / Spre a descifra de ce şi cui se-arată – / Frustrare autentică, mimată – / Această neputinţă refulată. // Nu condamnări, nu culpabilizare! / Cine eşti tu să-l judeci pe cutare? / Pentru moment, noi credem că-i de ajuns/ O constatare simplă, drept răspuns: // Există autori – mai mici, mai mari – / Specializaţi: genito-urinari. / Şi, tot aşa, există autoare/ De-acelaşi tip: genito-urinare". Se ridică, trecu în birou şi deschise o carte, în timp ce doamna E. Îşi vedea, în linişte, de treburile ei gospodăreşti. Şi timpul, împreună cu reverberaţiile nevăzute ale spaţiului calm şi curat, în care se desfăşoară viaţa lor, îi învălui, protector, îi scoase în afara cotidianului. În afara acestui *brainstorming* steril şi delirant.

La valeur d'une oeuvre, dit magnifiquement le poète Pierre Reverdy, est en raison du contact poignant du poète avec să destinée – Albert Béguin.

— Nu te duci să cumperi o sticlă de oţet pentru salată? se auzi, deodată, glasul doamnei

E. Te rog…

Domnul E. se conformă. Spre norocul lui. Pe traseul dintre casă şi magazin – dus-întors – întâlni doi bărbaţi din tagma îndrăgostiţilor pomeniţi mai sus. Amândoi voinici, în blugi zdrenţuiţi, în consonanţă cu moda, unul mai în

vârstă, pândind ceva pe lângă farmacie; celălalt, mai tânăr, venind, dintre blocuri, către cel dintâi. Privindu-i, domnul E. avu, clar, în minte, imaginea stratificărilor sociale – ca într-o falie geologică. Există şi palierul acesta, al infra-oamenilor, un palier pe care zadarnic îl ignorăm, zadarnic îl refulăm. Tabloul lui, distorsionat, răbufneşte, când nu te aştepţi, unde nu te aştepţi, cum nu te aştepţi, şi cum, chiar dacă te-ai aştepta, ai dori mai puţin. El răbufneşte în conştiinţa tuturor şi a fiecăruia – indiferent unde l-au plasat pe unul sau pe altul munca, inteligenţa, şansa, rubedeniile, pilele, banii, plocoanele, hoţia.

x

Paroxismul relaţiei idilice dintre cei doi vagabonzi a fost atins într-o zi oarecare, la amiază, sub ochii doamnei şi ai domnului E. Unde? Evident, în plină stradă. Mai exact: pe porţiunea de asfalt din staţia tramvaiului, lângă stâlpul ce susţine semaforul. Domnul şi doamna E. coborau treptele magazinaşului alimentar de alături – nu mai făcuseră drumul până la amplul frigider deschis de curând – şi voiau să ajungă iute acasă, fiindcă aerul devenea, cu fiecare clipă, tot mai fierbinte. I-au oprit din cale nişte strigăte, mai degrabă nişte răgete, ce veneau dinspre staţie. Şi-au întors privirile într-acolo. Or, nici scepticismul domnului E., oricât de generos ar fi el cu disponibilităţile spre dezastru ale naturii umane, n-ar fi prevăzut o atare probă de evaziune în absurd şi în demenţă. Pe acea porţiune îngustă de asfalt, călcată în toate direcţiile de paşii călătorilor ce tocmai coborâseră din tramvai – acesta era încă oprit la stop –, partenerii demonizatului, tragicului cuplu făceau un scandal de nedescris, fiecare pe cont propriu.

Les tragiques vautours et les cygnes sublimes – *Victor Hugo*.

Ea plângea în hohote, ţipând, umblând în patru labe, căzând, când pe o parte, când pe alta, în timp ce el stătea întins pe spate, răcnea din răsputeri şi se căţăra cu picioarele

— Doar cu picioarele – pe stâlpul metalic al

semaforului. Vatmanul scosese capul pe ferestruica vagonului şi-i contempla amuzat. Oamenii treceau nepăsători, încolo şi-ncoace, ocolind, cu o grimasă, boarfele împrăştiate pe beton.

Domnul E. Îşi aminti, subit, o secvenţă cel puţin la fel de nebunească. Mai de mult, văzuse, în acea încrucişare de străzi, un copil, cu picioarele zdrobite la genunchi şi osificate într-o poziţie inversă, încât mergea, alerga, asemenea unui patruped, sprijinindu-se de sol cu palmele şi cu labele. Şi altă dată, undeva în apropiere, văzuse un câine biped, sărman animal ce-şi pierduse, sub vreun tramvai, picioarele din spate, iar acum umbla încet, sacadat, doar pe cele dinainte, şontâcăind pe aleile sumbre dintre blocuri. Tablouri neverosimile, dar, din nefericire, cât se poate de adevărate…

— Nu mai pot îndura, zise doamna E., după primele momente de stupefacţie. Mi se face rău. Hai repede acasă

Domnul E., care mai trecuse de câteva ori prin asemenea momente de slăbiciune ale soţiei sale – face ea pe viteaza, dar, la o adică, în contact cu cele mai înalte culmi de progres şi civilizaţie, sau aşteptând lumina de la capătul tunelului, îşi pierde aplombul şi, uneori, plânge chiar, ca un prunc –, o smulse de acolo şi urcară tăcuţi cele trei etaje, până la locuinţa lor.

— Este inadmisibil! scânci doamna E., după ce bău, în grabă, un pahar cu apă minerală. Este revoltător… Şi atât de trist.

Domnul E. O prinse, cu grijă, de braţ şi o conduse spre un fotoliu.

— Nu te mai necăji, zise el, încetişor. Se rezolvă totul, până la urmă. Ai să te convingi, se va interveni, într-un fel oarecare. Oricât ar fi autorităţile de ocupate, tot va observa cineva, mai devreme sau mai târziu, ce se petrece pe străzi. Şi încercă să glumească: dacă nu nea Ghiţă, atunci sigur Costică. Pe de altă parte, nu este deloc exclus ca idila să se destrame de la sine…

x

Vara, canicula au trecut, ca în vis, locul lor a fost luat

de o toamnă umedă şi sumbră, grea de noroaie, clătinată de vânt rece şi nemilos, apoi s-a instalat, foarte de timpuriu, şi foarte crâncen, iarna, mai viforoasă şi mai îngheţată decât în alţi ani. Domnul şi doamna E. Îşi făceau acum mai rar şi mai grăbit apariţia pe străzile din jurul locuinţei lor, preferau căldura şi liniştea căminului, mai ales că amândoi aveau, în perioada aceasta, câteva lucrări urgente pe birou. Ceea ce nu înseamnă, însă, că neglijau cumpărăturile – nici n-ar fi fost posibil, fiindcă ei nu au niciun ajutor, în afară de Dumnezeu, ceea ce, de fapt, le este întru totul de ajuns, ba chiar le şi prisoseşte – şi că renunţaseră, cumva, date fiind rigorile iernii, la plimbările lor reconfortante. Nu, mergeau, relativ frecvent, la marele magazin, prelungind, ca într-o preumblare fără griji, drumul într-acolo, mai ales atunci când cerul se mai limpezea şi înceta zloata. Ei bine, cât a fost iarna de lungă şi de grea, n-au întâlnit, nici măcar o singură dată, celebra pereche. Alţi vagabonzi, da, erau peste tot, inclusiv bărbaţii cu blugi zdrenţuiţi, dar cei doi nu le-au apărut niciodată în cale. N-au vorbit despre ei, dar domnul E. nu i-a uitat şi era absolut sigur că şi soţia sa îşi aminteşte, periodic, de nenorociţii aceia şi se întreabă, probabil, pe unde s-or fi aciuat, cum fac faţă frigului şi foamei, cum rezistă, cum supravieţuiesc… Întrebări fugare, pe care şi domnul E. şi le punea, deseori, simple fantome de întrebări, urmate de incertitudine şi de tăcere. Nu există, în genere, răspunsuri certe la asemenea întrebări. Nu existau, cel puţin pentru moment, nici măcar fantome de răspunsuri. Nici măcar răspunsuri imaginare…

Il vit l’infini, porche horrible et reculant/ O’u l’éclair quand îl entre expire triste et lent – *Victor Hugo*.

x

Misterul s-a clarificat spre primăvară, când iarna cea noroioasă şi posomorâtă, când gerurile şi lamele ascuţite ale crivăţului au abandonat oraşul. În grădini se iviseră, încă din ianuarie-februarie, ghiocei, la colţurile străzilor, femei în vârstă, abia ieşite din grotele iernii, vindeau, acum, în martie, buchete palide şi firave de brânduşe, să

aibă un ban de pâine, inşi scheletici, roşi de sechelele virozelor şi ale gripelor, se îndreptau spre dughenele insalubre de la parterele blocurilor, cerul prindea, treptat, spre răsărit, culori mai tinere, mai vesele, într-un cuvânt, deşi părea aproape mort, târgul se târa, totuşi, spre viaţă, lăsându-şi, în tenebrele iernii ce trecuse, coşmarurile, bolile, mizeria endemică, defuncţii…

Nous ne sommes sûrs que de la mort. Les religions? les systèmes? des colonnes dressées devant le vide, qui imposent un ordre aparent *aux brumes et aux nuées, qui encadrent l'espace béant – François Mauriac*.

Aşa să fie, oare?

În una din dimineţile cenuşii ale urbei, domnul E., îndreptându-se spre piaţa incalificabil de urâtă a cartierului, l-a văzut, aşezat pe banca din staţia de troleibuz, pe componentul masculin al amintitului cuplu. Domnul E. i-a căutat, din priviri, perechea. Dar n-a găsit-o. Nu era nici în spatele chioşcului de ziare, nici în spatele panoului ce ascunde micile chermeze ale vagabonzilor, nici în staţie, nici în stradă, nu era niciunde… Niciunde? Domnul E. se înfioră şi îl cercetă pe bărbat. Stătea pe banca metalică, rece, acoperită cu pete de noroi, avea alături o traistă, părea treaz şi îşi privea palmele aşezate pe genunchi. Ai fi zis că încearcă să înţeleagă ceva, să găsească sensul făpturii sale, al existenţei sale, în acest gol, în imensitatea unei apăsătoare absenţe. Să priceapă de ce, în anume împrejurări, cum spune, deseori, domnul E., surprinzându-şi interlocutorii, ba chiar şocându-i, absenţa e cea mai convingătoare, mai indubitabilă şi mai nimicitoare prezenţă. Nimic nu-i mai prezent decât absenţa! Dumnezeu însuşi – pentru cunoaşterea elementară, pentru cunoaşterea empirică, pentru simţuri – e o absenţă!…

Îl *l'aimait sans arrière-pensée, sans espoir de retour, absolument – Gustave Flaubert*.

x

Domnul E. nu i-a istorisit nimic soţiei sale despre această stranie întâlnire. Povestea de dragoste se

încheiase, de acest lucru era sigur, dar felul în care sfârşitul idilei avusese loc rămânea, integral, în seama închipuirii. Încât, încruntându-se uşor, fiindcă ceea ce îşi putea imagina îl întrista adânc, domnul E. se mai gândi, o clipă, la tânăra aceea, pe care, odată cu venirea primăverii, n-o zărise, în acea fatală dimineaţă, niciunde, se gândi, o clipă, la făptura ei impalpabilă acum, îndreptându-şi, apoi, cu un zâmbet amar, ochii minţii spre bărbatul rămas pe banca din staţia de troleibuz, bărbat ce părea a se simţi complet singur, complet abandonat în universul tulbure, pustiu şi ostil. Şi-l putea imagina, spre exemplu, într-un viitor nedeterminat şi poate complet ipotetic, şi-l putea închipui, de pildă, năuc, ciufulit, cu paie-n părul netuns, dimineaţa, în faţa unui investitor strategic de mâna a cincea. Îşi imagina şi un posibil dialog:

— Tu cine eşti, mă?

— Cine să fiu? Un om ca oricare altul.

— Minţi. Nu eşti un om ca oricare altul. Dacă ai fi ca oricare altul, ai avea şi tu o casă. Ce cauţi la mine-n hambar? Acesta-i hambarul meu. Şi asta-i curtea mea. Aşa-i?

— Aşa-i.

O scurtă pauză, pe durata căreia proprietarul îl cerceta, cu un ochi expert, pe intrus. Îl evalua.

— N-ai unde să dormi?

O clipă de tăcere. Soarele cădea între cei doi, rece şi cinic. Intrusul îşi feri, instinctiv, ochii de o rază ce-l lovise, oblic, peste obraz. Apoi, cu o voce înecată, rosti:

— N-am.

— Hm! Nici de lucru n-ai?

— Nici. De-aia…

— Am înţeles. Dar îţi place să lucrezi?

Cel întrebat se codi câteva secunde. Îşi trecu degetele prin părul zbârlit, se scărpină în creştet.

— Nu-mi prea place. Depinde…

— I-auzi, domnule! Nu-i place să lucreze… Însă, măcar eşti sincer. Dar, ia spune, de mâncat şi de băut îţi place?

Necunoscutul îşi schimonosi obrazul nebărbierit într-o caricatură de zâmbet, care desena, parcă, hieroglifa tristă a sufletului său. Da, absenţa, în genere vorbind, absenţa definitivă, este cea mai teribilă dintre prezenţe. De o prezenţă, inclusiv de prezenţa unei persoane, te mai poţi, la o adică, feri. Dar de absenţa ei, este cu neputinţă.

Ton nom seul me ronge comme un remords!

— *Gustave Flaubert*.

— Asta… hă! Asta… da!

— Da?

— Da.

— Atunci, zise întreprinzătorul strategic, ce să mai lungim vorba? Lucrurile-s simple: de azi înainte, ai mâncare de trei ori pe zi, ai un sfert de rachiu seara, ai o saltea şi o pătură în hambar. Să nu mai dormi în paie, ca un bou. Şi, peste zi, ai o lopată şi-o roabă. Îţi convine?

— Îmi convine.

Et le chevalier servant ne cessait de suivre de près la demoiselle…

— *Chrétien de Troyes*.

LA FEMME HOMMASSE

Ah! *ma fille*! *tu me jettes dans l'abattement*, *tu es au nombre de ceux qui me troublent*!

După ce medită – pentru a câta oară? – la teribila dramă a lui Jephthé, istorisită în secţiunea biblică a „Judecătorilor” – *Juges* –, domnul E. puse încetişor Cartea alături, pe măsuţă. Cât o fi ora? I se păru că aude zgomote mici, delicate, în dormitor, în baie, în bucătărie. Se întoarse pe-o parte, apucă, de pe marginea cealaltă a măsuţei, ceasul de mână, privi cadranul: 7. El se trezise la patru, îşi dăduse seama că nu mai poate dormi, fusese în baie, se spălase pe faţă, luase Cartea de pe masa lui de lucru şi se retrăsese, tiptil, pe canapeaua din sufragerie. Aici îi place lui să stea, uneori, întins, să citească sau să se uite la televizorul minuscul, pe care i-l dăruise Lizuca. Andrei îi arătase, apoi, cum se reglează aparatul, schimbase câteva posturi, manevrând, cu pricepere şi

fineţe, butoanele. Domnul E. se simte atras de televizoarele cu ecran mai mic: Andrei, Lizuca şi Dana ştiu acest lucru.

Foşnetele din casă se înteţiră. Era clar: soţia sa pregătea, cu mari precauţii acustice, micul dejun, gândindu-se că el, poate, doarme, acolo, pe canapea. Domnului E. nu-i era foame. Băuse, la ora patru, un pahar cu apă minerală, în care dizolvase o polivitamină efervescentă. Când era mai tânăr, se trezea întotdeauna dimineaţa devreme şi bine dispus. Acum, se smulge din somn tot devreme, dar nu tocmai bine dispus... Cunoştea, din lecturi, dar, oarecum, şi din proprie experienţă, simptomele: insomnie, anorexie, desinserţie socială, rău matinal. Le cunoştea şi le domina. Ori îşi închipuia că le domină. Ceea ce, de fapt, e totuna.

Les charmes de l horreur n enivrent que les forts!

— *Charles Baudelaire*.

Uşa sufrageriei scoase un pocnet sec, apoi glisă, lin, spre perete. În deschizătură apăru căpşorul doamnei E.

— Ce faci? întrebă ea. De ce nu dormi?

— M-am trezit mai devreme şi am venit aici, să citesc.

— De ce n-ai citit în dormitor? Ce interogatoriu!

— N-am vrut să te deranjez. Dormeai... Ar fi trebuit să aprind lumina şi atunci, gata cu somnul.

Doamna E. puse capăt primului tronson interogativ.

— Tu ştii ce zi e azi? reluă ea, în alt registru.

— Ştiu.

Îl privi foarte, foarte concentrată. De-a dreptul iscoditoare.

— Nu ştii. Ai uitat. Văd eu, după expresia feţei tale, că ai uitat... După acea primă tresărire, când te-am întrebat.

Domnul E. se foi pe canapea şi îşi rezemă tâmpla în palmă:

— Recunosc. Pentru o clipă, am uitat. Dar, de fapt, ştiu. Azi se împlinesc un număr de ani de când ne-am căsătorit.

Doamna E. Îşi clătină mustrător moţişorul.

— Era cât pe-aici să uiţi! murmură ea, plină de reproş. Stai liniştit, adăugă, observând că soţul ei vrea să se ridice. Aduc aici micul dejun.

Domnul E. îi făcu loc pe canapea şi trase măsuţa mai aproape. Soţia sa veni cu nelipsitele cornuleţe dulci şi cu cafeaua.

— E o combinaţie foarte bună, zise ea. La ora asta nici nu-ţi trebuie mai mult. Aşa-i?

— Aşa-i.

Mâncară cornuleţele, şi băură cafeaua, în tăcere. Doamna E. puse ceştile şi farfurioarele pe tăviţă, le duse la bucătărie şi se întoarse.

— Pot să stau şi eu cu tine aici? se interesă ea.

— Sigur că da. Ce întrebare mai e şi asta?

Doamna E. ridică din sprâncene. Se aşezase cuminte, pe marginea canapelei.

— Nu-i obligatoriu să conversăm, dacă n-ai chef. Văd că eşti preocupat, că te gândeşti la ceva… La ce te gândeşti?

Les mots sont toujours plus poétiques que les choses – Alphonse Daudet.

Domnul E. Îşi trecu palma peste părul scurt şi îşi privi soţia, care-i aştepta, cu gravitate, răspunsul.

— Prin urmare, zise el, ai dori, eventual, să ştii la ce mă gândesc. Acum, cu noaptea-n cap…

— Da. La ce? Dacă vrei să-mi spui, bineînţeles…

— *A la femme hommasse*.

Doamna E. sări de pe canapea şi făcu câţiva paşi grăbiţi spre uşa încăperii:

— Cu tine nu se poate vorbi serios. Tot timpul te distrezi pe seama mea. Eu te întreb frumos, vreau să discutăm despre una, despre alta, să schimbăm impresii, şi tu vii mereu cu glumele tale, cu vorbele astea în doi peri…

— Dar nu-i nicio glumă, nicio vorbă în doi peri, râse domnul E. Acesta-i adevărul adevărat: mă gândeam à *la femme hommasse*.

— Lasă-mă-n pace!

Doamna E. plecă din sufragerie, supărată-foc. O auzi în birou – probabil uda florile, în dormitor – aerisea, desigur, lenjeria de pat, în bucătărie – punea bazele mesei de prânz. În fine, îi simţi prezenţa dincolo de uşă. Iat-o!

— Ştii ce program propun eu pentru azi-dimineaţă? zise ea.

— Ce program?

Doamna E. făcu o mică pauză, spre a spori efectul celor ce urmau a fi rostite, apoi:

— Ne îmbrăcăm elegant şi mergem în parc. Şi în centru. N-am mai fost de mult în parc şi în centru. După aceea, venim acasă.

Ce program complicat şi original! gândi domnul E. Dar, la urma urmei, era atrăgător.

— E o idee minunată, spuse el. Putem umbla, în voie, şi în parc, şi prin centru, că, uite, s-a mai răcorit vremea.

— Aşa mi-am zis şi eu.

Se pregătiră pentru această importantă expediţie. El luă blugii, o vestă plină de fermoare şi buzunare, şi o şapcă albastră, cu un cozoroc lung, destul de amuzant. Ea – un costum de culoare deschisă, care-i stă foarte bine.

— Fă-mi o fotografie aici, pe fotoliu, propuse el.

— Imediat.

Potriviră aparatul, cadou de la Andrei pentru domnul E., domnul E. se aşeză pe fotoliul unde-şi bea el, de obicei, cafeaua matinală, şi soţia sa, după meticuloase şi îndelungi pregătiri, acţionă resortul.

— Luăm aparatul cu noi, nu? zise ea. Poate ne fotografiem împreună, în parc. Rugăm pe cineva…

Plecară. La ora aceea, puţin după nouă, strada forfotea de lume. Traversară la stop, în dreptul celui de-al doilea colţ, lângă marele container de gunoi, relicvă greu de clintit, betonată, a odioasei dictaturi. Aici, descoperiră un alt cuplu, famelic, zdrenţăros, aflat în căutarea hranei. Alături, o sumedenie de câini, şi ei subnutriţi, se agitau în jurul recipientului, antrenaţi, aidoma oamenilor, noii lor slujitori şi adoratori, în lupta pentru existenţă. Plouă,

ninge, vine canicula, trece canicula, vine gerul, trece şi gerul, toate vin şi se duc, numai acest fel de lume – ca voinţă şi reprezentare – continuă, rezistă. Un camion uriaş, asemănător – prin ce anume? – cu o femeie hidoasă, mătăhăloasă, asexuată, veni şi trecu şi el, scoţând un nor de fum, acoperind containerul şi, odată cu el, mascând privirii şi acea nouă pereche, înconjurată de câini. Totul avea ceva din atmosfera ireală a coşmarului.

— *La femme hommasse*, zise, dintr-odată, domnul E., ca pentru sine. Doamna E. se încruntă şi se opri:

— Care *femme hommasse*? întrebă ea, iritată. Ce tot ai cu această *femme hommasse*? De câteva zile o ţii una şi bună: Uite-o pe *la femme hommasse*, mă gândesc *à la femme hommasse*... Nu pricep. Cine-i *la femme hommasse*? Unde-i *la femme hommasse*?

Domnul E. Îşi prinse soţia de braţ:

— Glumesc, îi spuse el. N-ai umor? Unde să fie? *Partout*...

— Ei, glumeşti! Ce umor? Totul are o limită, zău aşa...

Grăbiră imperceptibil pasul. Depăşiră marea încrucişare de străzi, ajunseră la pod. Pe luciul maroniu al apei, se antrenau câţiva canotori anemici. Dincolo de pod – parcul.

Aleile lui pustii adiau a toamnă. A toamnă incipientă. Aceste momente de trecere sunt greu de surprins. Dar când izbuteşti să le surprinzi – ce deliciu!

...l'aspect seul de la beauté sublime le portait à l'attendrissement, et ôtait à ses chagrins leur pointe âpre et dure – Stendhal.

— Vine o fetişcană încoace, zise domnul E. O s-o rog pe ea să ne fotografieze.

— Foarte bine.

Fata, o elevă după toate aparenţele, avea un rucsac în spate – şi domnul E. primise un rucsac de la Dana – şi se uita, atentă, la straturile cu trandafiri.

— Domnişoară, i se adresă el, eşti drăguţă să ne faci o poză? Eu pregătesc aparatul, doar să-l declanşezi.

— Da, da, sigur că da, se oferi ea... Mă uitam la locul

acesta. Ce mai flori erau aici săptămâna trecută… Vă fac poza imediat.

Se dovedi foarte ageră, foarte pricepută şi săritoare. Îi plasă pe domnul şi pe doamna

E. în cadrul unei bolţi de trandafiri, se vedea că ştie să manevreze un aparat de fotografiat.

— Mai doriţi? întrebă.

— Nu, mulţumim. Una ajunge.

Iată-i în centru. Intrară în Catedrală, trecură pe la firma Kodak, recomandată de Andrei, să întrebe de preţuri, aflară ce-i interesa, doamna E. cumpără un bilet de loterie. Vitrina librăriei mai să se prăbuşească de-atâtea cărţi.

— Aruncăm o privire?

— Nu.

— De ce?

Domnul E. nu prea ştia cum să-şi motiveze refuzul.

— În ziua de azi, începu el doctoral, în ziua de azi… nu găsesc termenul, tonul şi frazele potrivite… pe scurt, în ziua de azi, cum am mai spus, sunt, cam peste tot, cum să mă exprim, sunt prea mulţi autori naivi şi prea mulţi editori naivi. Ori inutili. Ori aculturali… Cât despre aşa-zişii oameni de spirit… prefer să tac. Mai ales că sunt, în mare parte, scuzabili… Şi, totuşi, adevăratul om de spirit, omul duhovnicesc, pneumatikos, spiritualis, este incompatibil cu dezbinarea şi harţa, cu politica, de pildă, fiindcă politica ţine de trup şi de metehnele lui, nu de spirit…

La raison publique était troublée comme après les grands bouleversements de la nature. Des gens d'esprit en restèrent idiots pour toute leur vie – Gustave Flaubert.

— Iar recurgi la… atacă doamna E. O frază, pe care, însă, o lăsă suspendată.

— Nu, ripostă el. Nu recurg la nimic. Am încercat, iarăşi, o simplă paralelă, o ştii tu, ţi-am mai schiţat-o, o analogie, nu-mi dau seama cât de reuşită, între pictorii naivi şi scriitorii sau editorii naivi… Dar, de fapt, în timp ce pictorii naivi s-ar putea să fie, totuşi, pictori, scriitorii naivi s-ar putea să nu fie, câtuşi de puţin, scriitori. După cum şi

editorii naivi s-ar putea să nu fie, mai deloc, editori… Dar, firește, e treaba fiecăruia ce este cu adevărat şi ce vrea să pară că este…

Intrară pe o stradă orientată perpendicular spre marea piaţă. O matahală fieroasă, similară containerului pomenit mai sus, zace, de câteva decenii, la nici cincizeci de metri de colţ. Mai încolo, o casă cu geamuri goale, cu terasă goală, invadată de-un mister steril, insalubru. De-aici, încotro? Ezitară.

— Nu cumpărăm pâine? propuse doamna E. De la magazinul de-alături. Nu l-am mai vizitat de mult…

— Cumpărăm.

Era puţină lume în magazin. Aleseră o pâine cu 10.000 de lei, singura, se pare, care nu se fărâmă la tăiere. În prag, la ieşire, mai că se ciocniră de o mamă ce purta în braţe o fetiţă.

— Trebuie să facem un drum până la Alina, cât de curând, zise doamna E. Mi-e dor şi de ea şi de fetiţe. Peste două săptămâni, Raluca merge iar la şcoală… Roxana, uite, a împlinit un an… Ţi-aminteşti ce dulci erau amândouă? Când am fost la aniversare? Raluca, domnişoară, mă rog, Roxana, veselă, cu dinţişorii ei…

Râseră.

— Trebuie, într-adevăr, să ne repezim, într-o sâmbătă, sau într-o duminică, la căsuţa lor. O s-o sun pe Alina, să-mi spună când e liberă.

Ah! *ma fille*! *tu me jettes dans l’abattement, tu es au nombre de ceux qui me troublent*!

Strada desena o curbă domoală spre stânga. Ceva mai departe, e un părculeţ, iar în părculeţ s-a ridicat, cu ani în urmă, un monument. Literele de bronz, ce explicau cui şi de ce i s-a închinat monumentul, fuseseră furate. În stradă – o grămadă de gioarse: scaune rupte, vase, cârpe, o saltea explodată, resturi dintr-un dulap, o masă… În mijloc, se ridica un cort din folie de plastic, adăpost ad-hoc pentru o femeie în vârstă, ce picotea, posomorâtă, pe un fotoliu desfundat. Toate – pe trotuar, dar şi pe carosabil, în lung, zece, cincisprezece metri de peisaj suprarealist.

Răbufnire a omniprezentului abis negativ, pe buza căruia ni se clatină umbrele. Happening sui-generis, performance, mimesis total, tautologic, având, ca punct de plecare, mizeria…

— O evacuare silită? O mutare? murmură domnul E.

— Probabil. Se face, în sfârşit, dreptate… Dar ce oameni săraci! Şi ce dezordine! Şi ce murdărie! Doamne Dumnezeule, de ce, oriîncotro te duci, dai, mereu şi mereu, până la exasperare, peste acelaşi spectacol?

— Nu exagera, o temperă domnul E., încercând, cam fără convingere, să inducă pigmentul deriziunii în grotescul acestui peisaj. Unde-ai mai văzut boarfe-n stradă? Eu n-am văzut. Beţivi, câini, cerşetori, copii drogaţi, cupluri idilice, da, însă o asemenea expoziţie de… obiecte, îmbinate după o contra-armonie, sau anti-armonie, foarte moderne, în fond, potrivit esteticii urâtului, a şocului, estetică în care, dacă vreţi, se înscriu şi celelalte componente amintite: beţivii, câinii… Se poate face o comunicare ştiinţifică la… Are şi haosul legitaţiile lui… Aceste legi, aceste legităţi vor fi cercetate, fără îndoială, cândva, şi vor fi comunicate tineretului studios şi publicului interesat, cu ocazia…

— Chiar dacă n-am văzut boarfe-n stradă, îl întrerupse doamna E., sătulă, fără îndoială, de obsesia lui cu celebra sesiune, chiar dacă n-am văzut ce văd aici, am văzut ceva similar. Exact lângă blocul nostru, când s-a mutat domnul Nae. Mi-a fost mie ruşine de felul cum arătau lucrurile. Nu că erau vechi şi uzate. E de înţeles, n-are omul bani. Cine are? Au câţiva, dar mă tem că şi la unii din ăia tot aşa insalubru e. Lucrurile domnului Nae erau murdare, nespălate, jegoase.

— Nu te ambala. Ne stricăm ziua din pricina unor cazuri periferice. Altă dată, mă îndemni tu să observ şi partea frumoasă… Acum, te-ndemn eu, te-ndemn stăruitor: Prefă-te că n-o vezi pe nelipsita noastră *femme hommasse*…

— Isprăveşte odată cu nebunia asta! izbucni doamna

E. *Femme hommasse* în sus, *femme hommasse* în jos. De zile-ntregi. Şi-mi mai dai şi sfaturi, să nu mă enervez, să-mi păstrez cumpătul. Cum să nu-mi ies din fire? Tu îţi închipui că-i amuzant? Nu-i deloc amuzant. Am, uneori, senzaţia că vorbim limbi diferite. Eu spun ceva, şi tu… *la femme hommasse*…

Domnul E., cu gesturi împăciuitoare, se străduia să oprească potopul de vorbe al soţiei sale, de fapt, acele rafale, repezi şi scurte, declanşate, în general, din mai nimic, şi pentru care ea consumă atâta energie.

— Gata, gata, şopti el, când doamna E., obosită, se opri. Şuguiesc şi eu, mare lucru… Am crezut că ne mai distrăm…

Doamna E., înseninată iar, doar cu o umbră de încordare pe obraz, îl prinse de braţ:

— Asta-i şagă? N-are nicio noimă.

El parcă ar fi vrut să răspundă, să facă o corectură de nuanţă; se răzgândi, în cele din urmă.

— Sau are, totuşi, vreo noimă? întrebă ea, bănuitoare. Domnul E. apăsă ceva mai tare pedala absurdului:

— Nu, n-are, articulă el, evaziv. Conturam doar, aşa, ca pentru sesiunea de comunicări de la universitatea aia, ştii tu, care îşi instalase rectoratul în hol…

— Ce universitate şi-a instalat rectoratul în hol? Eu nu ştiu nicio universitate-n hol… Domnul E. se corectă:

— Nu în hol, într-adevăr, am amplificat, din greşeală, liniile, am vrut să spun: în apartamentul ce se deschide spre hol…

— Aşa da. Pe aceea o cunosc.

— În fine, reluă domnul E. Nu-i esenţial. Contează calitatea procesului de învăţământ, şi de cercetare, calitate asigurată, la rândul ei, de…

Doamna E. Începuse să-şi piardă răbdarea. Aceste perifraze, aceste meandre…

— Conturam, reveni el la subiect, ideea de… cum să zic, dacă vreţi, harababură, de tămbălău, de minciună, în treaba asta, de lăcomie, lăbărţare, de impostură, de

metisaj, de nesimţire. Ambiguitate, echivoc, brutalitate. Hibridare între femeie şi bărbat. Frankenstein sui-generis, monstru aproape ireal, alegorie, sensul tenebros şi dizgraţios al aparenţelor.

Domnul E. Îşi opri, o clipă, peroraţia. Prinsă în joc, soţia sa îl asculta amuzată.

— La ora actuală, reluă el, pedant, o provocare, o problemă bine marcată, contraproductivă, de tranziţie, de reformă, de aderare, de integrare, de globalizare, de nediscriminare, de dosare şi de evident, democratizare, precum şi de in egală măsură, descentralizare, o reprezintă, dacă vreţi, în societatea civilă, indistincţia, promiscuitatea, mahalaua sordidă, mezalianţa morală… în treaba asta… Ca o matahală, repet, asexuată, cu aspect, totuşi, preponderent feminin, pe care am văzut-o eu, cândva, după o noapte de nesomn, într-o gară pustie, departe, între peroane… Părea că rezumă şi reprezintă tot peisajul… Apocalipsă de periferie…

En finir avec le gang humain, *toujours prêt à haïr*, *à médire*?

— *Albert Cohen*.

Îşi privi, cu un aer ce voia să pară grav, soţia.

— Dar, precizez din nou, şi din nou, continuă el, totul e abia creionat, e o intuiţie tulbure, aproximativă, incertă…

— În treaba asta, îl completă doamna E.

— Într-adevăr. Exact: Numai şi numai în treaba asta.

Doamna E., renunţând să mai comenteze discursurile soţului său, preferă să-şi continue, împăcată şi – trebuie s-o spunem – îndeajuns de bine dispusă, drumul alături de el. Ea, constatase domnul E., de când a cunoscut-o, şi reconstată mereu, are un mers frumos, o alură avântată, ţi-e mai mare dragul s-o priveşti. Domnului E. îi reînvie în minte o scenă de demult, el era în birou, la etajul al şaselea, fuma la fereastră, şi ea venea, în grabă, pe alee, spre bibliotecă. Mergea ca şi acum, frumos, cu silueta ei subţire, caligrafiată pe pânza albastră a cerului, semăna cu o căprioară, dacă ne este îngăduit să fim, pentru o clipă, romantici, nostalgici, şi chiar sentimentali, nimic nu se

schimbase. Absolut nimic.

…il faut aimer pour que se délient les angoisses qui nous étouffent – Gaston Bachelard.

— Eu înţeleg, începu, împăciuitoare, înţeleaptă, doamna E., că e firesc, poate, să-ţi umble prin minte asemenea ciudăţenii…

— Care ciudăţenii?

— Nu mă întrerupe. O faci cu intenţie…

— Ce intenţie?

— Cu intenţia ca eu să mă enervez, şi tu să te distrezi pe seama mea. Crezi că nu ştiu? Domnul E. amuţi.

— Te ascult, zise el.

— Deci, reluă doamna E., acceptând, acum, să treacă peste glumele soţului ei, eu înţeleg că-ţi plac ciudăţeniile astea…

— Nu-mi plac…

— Mă rog. Dar măcar explică-mi-le şi mie, dacă tot le dai glas. Ba le mai şi repeţi. Eu nu-ţi cer să-mi spui, însă – de vreme ce-mi spui – de ce nu-mi explici?

— Ce să-ţi explic?

— Vorbele astea, care par fără sens… Dar ştiu eu că au ele un sens. Crezi că nu ştiu?

— De unde ştii?

Doamna E. se opri brusc, se întoarse spre el şi-l privi cât mai fioros cu putinţă.

— Bine, îi promise el, n-o să mai vorbesc anapoda. Şi, admiţând cumva că-mi mai scapă vreun cuvânt obscur, imediat ţi-l decodez… Într-un fel sau altul…

— Aşa da.

Mulţumită, doamna E. îl luă de mână, ca pe vremuri, şi, până acasă, sporovăiră nenumărate nimicuri.

Les caresses ne sont que d'inquiets transports, /*Înfructueux essais du pauvre amour qui tente*/*L'impossible union des âmes par les corps – Sully Prudhomme*.

x

Programul lor zilnic este foarte ordonat, foarte bine rânduit şi, tocmai de aceea, atât cât depinde de ei, destul de frumos. Se retraseră în liniştea apartamentului, vorbiră

la telefon cu câţiva prieteni, prânziră. După-amiază, şi unul şi celălalt se adânciră în lectură, iar domnul E. avu ceva de lucru, în vreme ce soţia sa se destindea niţel în faţa calculatorului. Seara, şi ei, ca toată lumea, se reconectară la realitatea exterioară – adică aprinseră televizorul. Ce surpriză! Programul era diferit de cel cu care se deprinseseră. Urmăreau pe ecran o învălmăşeală de culoare şi sunet, o alergătură dezordonată, dar lipseau cu desăvârşire bătăile, împuşcăturile, accidentele, tâlhăriile. Cum-necum, însă, în ciuda schimbărilor operate în decor şi anecdotică, după un timp

— Nu prea îndelungat –, se insinuă senzaţia bine cunoscută de oboseală şi exasperare. Era prea multă realitate în artă, prea mult referent în lipsa de structură a semnului. Spectacolul de divertisment, deşucheat şi lăieţ, evoca un insuportabil amestec de incultură, tristeţe şi dezmăţ.

Domnul E. se ridică din fotoliu, se duse în bucătărie şi reveni cu două pahare, în care turnase apă minerală. Auzi, în hol fiind, glasul soţiei sale, dar nu desluşi ce anume spune. Când ajunse în cameră, pe ecran se zvârcoleau, în ovaluri grele, nişte fese sărbătoreşti.

— Unde-ai plecat tocmai acum? îi reproşă soţia sa. Te-am strigat…

— De ce?

— Cum de ce? se miră ea. Şi continuă cât se poate de firesc: Uite-o pe *la femme hommasse*. Ai avut dreptate. E prezentă, într-adevăr, peste tot.

Apoi, se întoarse spre el, şi-i zâmbi. Ca odinioară.

RETROCEDAREA

Un esprit corrompu tourne tout en poison – Bossuet.

Astă-vară, domnul şi doamna E. au petrecut vreo zece zile la ţară, în apropierea muntelui, să mai scape de vipia ce devastează oraşul. Domnul E., deşi a copilărit acolo, în zona submontană, are, mereu, inexplicabile reţineri în privinţa acestor vacanţe, ezitări pe care soţia sa nu le prea înţelege. În mod normal, ar trebui să fie exact invers, se miră ea. Dar reticenţele domnului E. se menţin,

la fel de tenace, şi ea nu conteneşte să se minuneze.

— De ce, dragă, de ce nu vrei să mergem?

— Cine zice că nu vreau să mergem? se eschivă el. De unde mai e şi invenţia asta? Am spus eu vreodată că nu vreau să merg?

Doamna E., cu o expresie atotştiutoare, îl privi drept în ochi:

— Hai, nu te mai preface, zise ea. Te cunosc eu foarte bine. Şi nu de ieri, de azi. Uită-te în oglindă. O să vezi ce figură blazată ai.

Domnul E. nu se uită în nicio oglindă.

…avec les yeux elle cherchait à me retrouver o u elle în avait laissé dans son souvenir. J'y étais plus. Je m'étais déplacé, moi aussi, dans le souvenir – Louis-Ferdinand Céline.

— N-am deloc o figură blazată, replică el. Doar că mă simt cam indispus. Probabil din pricina acestei canicule interminabile. M-a obosit, m-a secătuit… Deşi, cum bine ştii, eu am fost, cândva, *jadis*, îndrăgostit de caniculă…

— Tocmai de-aceea, stărui doamna E. Exact acum ar fi nimerit să ne instalăm, un timp, la ţară. Mie-mi place acolo. Şi ţie, cu atât mai mult, ar trebui să-ţi priască. Şi chiar îţi va prii. E un loc frumos, izolat, înverzit… Te mai eliberezi din agitaţia asta… Este şi râul… O să te convingi că nu-i rea ideea.

Le plus beau paysage se trouve d'avance irréalisé par toutes les descriptions qui ont précédé sa découverte – Jean-Pierre Richard.

Domnul E., ca de fiecare dată, se lăsă înduplecat.

— Bine, facem cum vrei tu, zise el. Poate că ai dreptate.

Şi-au pregătit bagajele, au cumpărat bilete şi, peste vreo două zile, au plecat. S-au trezit cu noaptea-n cap, au călătorit opt-nouă ore, au apelat şi la un taxi, dar, cum-necum, spre seară, au poposit unde-şi propuseseră. Da, casă, curtea erau cam tot aşa cum le ştiau. Aerul, răcoros, cu aromă de anin şi nuc, avea, cum se afirmă, de obicei, efectul unei cafele tari. S-ar crede că s-a isprăvit cu

poluarea. Mai ales de când fabrica de ciment din apropiere, la circa zece kilometri, păţise ceva, domnului E. i-a fost cu neputinţă să priceapă, ascultând diverse relatări, ce anume: s-a privatizat? a dat faliment? Dar rezultatul era perfect sesizabil: nu mai scotea pulberi pe coşuri.

— Ei, acum povestiţi-mi ce mai e nou pe-ici, întrebase el, după ce au despachetat, s-au liniştit, şi se aşezaseră, toţi, la masa plasată, de câte decenii, oare? în faţa scărilor, sub bolta de viţă.

De dincolo de întinderea curţii, dinspre Poiană, se auzea vuietul râului. Copacii, întunecaţi, marcau liziera zăvoiului.

…tout dans la nature songe à soi et ne songe cu' à soi – Denis Diderot.

— Ce să fie? Toate-s la fel cum le ştii. Nu ne prea interesăm noi de ce se întâmplă… Ne vedem de ale noastre. Uite, acuşi trece vara, trebuie să ne gândim la lemne… Şi suntem singuri. Nu te-ajută nimeni, nimeni…

— Asta a fost soarta noastră, completă, în surdină, vocea de-alături, ca un ecou, spusele abia articulate.

O primă tăcere, încărcată cu o substanţă sufletească nedefinită, grea, se instală peste cele două perechi şi peste întreaga ambianţă.

— S-au mai deschis nişte magazine. Erau două, acum-s patru sau cinci. Cu de toate, inclusiv alimente…

Domnul E. făcu un mic şi inutil – ştia – efort de a înveseli, sau măcar de a anima, niţel, atmosfera.

— Nu-i rău! comentă el. Cinci magazine, la doi paşi de casă…

— Da, mă rog, însă noi nu cumpărăm decât pâine, şi numai la acela de lângă şcoală… Altceva – nu. Sunt şi mezeluri, dar poţi fi sigur? N-avem încredere… Aşa că…

— Suntem singuri, dragă, suntem singuri, reluă ecoul. Nu-ţi aduce nimeni niciun pahar cu apă.

Domnul E. avu senzaţia că subiectul discuţiei de bun-venit e în subtextul celor rostite, dar, ca şi-n alte dăţi, se ascundea bine, fiindcă, în fond, nu urmărea ceva, o soluţie,

să zicem, soluţia mult pomenitei singurătăţi – căreia chiar el îi oferise, cândva, o rezolvare, dar fusese respins, categoric, cu brutalitate şi disperare –, ci avea menirea de a întreţine tensiunea nevrotică a unui dialog fără nicio ieşire.

Il n'est pas dans la vie de plus grande menace que d'être abandonné, de rester seul au monde. La psychanalyse a appelé cette grande peur de l'homme „l'angoisse de séparation" – Bruno Bettelheim.

— Cum adică nu aveţi încredere? se miră el. În legătură cu ce nu aveţi încredere?

— Cu orice, răspunse interlocutorul, arborând o expresie severă. Cu orice…

— De exemplu, cu margarina, îl completă ecoul. Nouă ne place „Rama". Dar dacă e veche?

— De ce să fie veche? Vă uitaţi, pe etichetă, la data expirării şi, dacă termenul e depăşit, n-o cumpăraţi. Altfel, e foarte bună…

A doua tăcere. Neconvinsă şi-aceasta.

— De mezeluri nici nu mai vorbim…

— Şi la ele există termene, ripostă, blând, domnul E.

— Ştim, dar… sunt escroci. Nu le mai ajungi cu furca la nas. Parcă n-am şti cine-au fost şi cine sunt. Nişte parveniţi…

Acesta, da, era un argument! Domnul E. nu mai insistă. Tema era străveche, o cunoştea prea bine…

…l'enfance est elle-même un texte pierdu cu'écrit le souvenir en le transformant en copie falsifiée de lui-même – Jean-Charles Huchet.

— Am adus noi caşcaval şi nişte mezeluri, zise doamna E. Le-am pus în frigider. Sunt proaspete, şi foarte gustoase…

— Mulţumim, dragă, dar nu trebuia. Veniţi şi voi o dată în an, şi atunci cu mâncarea după voi… Zău aşa! Prea de tot. Ce, noi n-avem? Avem tot ce ne trebuie…

Domnul E. zâmbi:

— Păi, interveni el, recurgând la slalomul pe care, de-a lungul anilor, îl exersase până la epuizare, ziceaţi că

magazinele astea nu vă inspiră încredere. Deci, totuşi…

— A, nu! Nu cumpărăm noi de la magazin. Când se duce Angelica la oraş, o dată pe săptămână, poate şi mai rar, că s-a scos autobuzul, îi dăm bani şi ne procură ea.

— Uite-aşa, vezi? Uite-aşa ne descurcăm, vai de noi, vai de noi! Suntem singuri, singuri, reveni ecoul, subliniind dramatismul, în esenţa lui, real, dar în alt fel decât era jucat, al împrejurărilor.

(*Selon Jung*) *…c'est cela le problème de l'esprit humain*: *nous sommes prisonniers du présent… La névrose est duc à cette faiblesse, à cette incapacité de l'esprit à rejeter ses préoccupations mesquines – Colin Wilson*.

Dar cum să trăieşti în locul altuia, medită domnul E., mai ales când, pe de o parte, cel în cauză pare a te implora s-o faci, iar, pe de altă parte, tot el îţi interzice? Sado-masochism steril şi sterilizant, prezent, totuşi, mai frecvent, probabil, decât s-ar crede, în postura de mecanism intim, profund, generator de suferinţă şi disoluţie în atâtea familii…

Discuţia se poticni şi sucombă. Intraseră într-o fundătură, într-un impas. Era necesar să se iasă, cumva, din clenciul acesta. Doar veniseră la odihnă, la aer curat, la destindere. Domnul E. Îşi roti privirea prin curtea vastă, cu pomi frumoşi şi numeroşi, odinioară, cu o fântână arhaică, înconjurată de flori, de zmeură, vie, pelin… Pe vremuri, veveriţele se zbenguiau prin ogradă, ziua în amiaza mare, veneau să ia nuci de pe terasă. Îşi aminti, cu nostalgie, că, veri de-a rândul, el şi doamna E. veniseră aici, în vacanţă, cu Alina, că, mai apoi, într-o toamnă, îl aduseseră şi pe Andrei, la cules de struguri, să vadă băiatul cum sunt desprinşi ciorchinii din viţă, cum sunt zdrobiţi, cum se alege mustul… Fuseseră, împreună cu el, şi pe râu, la pescuit, şi în pădure… Acum, băiatul era departe, nici Alina nu prea mai călca pe aceste locuri, şi totul, dacă domnul E. voia să fie sincer cu el însuşi, nemilos de sincer, nu mai avea niciun farmec…

— Cum staţi cu via? întrebă, într-o doară.

— Rău! i se răspunse.

Domnul E. ridică privirea, văzu ceva struguri, nu prea mulţi, e adevărat, şi reluă:

— De ce? A fost grindină? Mană?

— Nu, dragă, e o poveste întreagă aici, parcă ţi-am mai spus-o… Eu aşa ţin minte… Domnul E. găsi, într-adevăr, undeva, în memoria nici activă, nici pasivă, rămăşiţe ceţoase dintr-o istorie cu eterna bună-credinţă trasă pe sfoară, dar nu avea certitudinea că ele aparţin dramei de acum.

— Nu cred, zise.

— În fine. Am apelat şi noi la cineva…

— Dacă n-avem pe nimeni, pe nimeni, se auzi, pe un ton mai jos, acompaniamentul.

— Deci, am apelat la Nanu, să ne taie via, astă-primăvară, şi s-o întindă pe rama metalică. Aşa cum se procedează. Şi el…

— Neruşinatul!… se aduse, imediat, o completare.

— Da, continuă interlocutorul. Oameni de nimic!

— Şi cât bine le-am făcut noi! se auzi, iarăşi, acel ecou.

— Ce-a meşterit Nanu? întrebă domnul E.

— A tăiat şi ce trebuia şi ce nu trebuia. Eu i-am atras atenţia, mă, nu se curăţă via aşa cum faci tu, dar el, nu şi nu, că ştie el mai bine. A făcut cum a vrut, fiindcă avea un plan… Abia mai târziu ne-am dat noi seama.

— Ce plan?

— Păi, după tăiere, urma aşezarea pe scheletul metalic, de susţinere. Şi el, Nanu, nu putea sălta singur toată via, e foarte grea, îl chemase pe văru-său, să-l ajute. Iar vărusău are spondiloză lombară. Şi atunci, ca să fie mai uşor la ridicat, a tăiat cât a putut… Asta-i… Aşa a rămas via fără lăstari… Să mai ai încredere în oameni… Doamne, ce nimicuri! gândi domnul E. Soţia sa, cunoscând mai superficial personajele şi mediul, găsise de cuviinţă să se ridice de la masă. Acum, visătoare, făcea câţiva paşi spre Poiană. Această Poiană face, de multă vreme, parte integrantă din mitologia personală a domnului E., fiind, de fapt, neverosimil de tainică, de polisemică, de fascinantă.

Mai cu seamă în amurg, acoperită de umbrele ce urcă dinspre pârâu, sau în zori, sub mirajul primelor raze de soare, peste iarba înflorită şi încărcată de rouă.

Le meilleur don du ciel, la rosée.

— Şi râul? viră domnul E. Într-o direcţie poate mai tonică.

— Ce-i cu el?

— E mare? E curat? Se poate înota în el?

— Nu, dragă, nu vă recomand. E plin de murdării. Merg ăştia, care mai de care, spală tractoarele, aruncă sticle, gunoaie. Şi-i aproape secat. Apropo, să folosiţi cu grijă apa la baie, la boiler, că acuşi-acuşi se goleşte fântâna.

— Şi de pescuit?

— Ce pescuit? Au distrus nenorociţii tot, nu mai sunt nici broaşte. Se îmbată, apoi se duc pe râu cu instalaţii de curent electric. A înnebunit lumea… Nimeni nu mai ia nicio măsură…

Le monde est beau, mais les hommes sont şi abjects que la vie ne mérite pas de regret

— *Henryk Sienkiewicz*.

Domnul E. simţi acea străveche sfârşeală interioară, acea trezire la realitate, care, în contact cu faptele, avea întotdeauna un impact mai drastic decât prevăzuse. Înţeleg, îşi zise, să stai într-un loc dacă te simţi în largul tău acolo, sau dacă, deşi nu te simţi în largul tău, n-ai încotro, eşti obligat să rămâi, n-ai unde pleca. Dar altfel, de ce? Pentru a-ţi spune mereu, ţie însuţi, şi pentru a le spune celorlalţi, mai ales celorlalţi, şi mai ales celor apropiaţi, şi mai ales când ei se aşteaptă mai puţin, cât eşti de nefericit, ce singur eşti, şi ce rău o duci? Şi pentru a le respinge un ajutor decisiv, esenţial, dacă ei, ascultători, înduioşaţi, convinşi, se oferă să ţi-l dea?

— Aşadar, oftă domnul E., în afară de a sta în curte şi de unele mici plimbări, nu prea avem ce face aici.

— Nu prea.

— Speram c-o să gustăm nişte struguri, din aceia

ananas, mai ales, dulci şi înmiresmaţi, care-mi plac mie…

— Ştiu, ştiu… dar, cum spuneam, şi-a bătut Nanu joc de noi… A retezat tot…

— Nesimţitul, neruşinatul! murmură, îndepărtat, ecoul.

O nouă şi prelungită, îndeajuns de apăsătoare, tăcere. În fond, îşi zise domnul E., cui să se plângă şi ei de micile lor necazuri? Duioşia, regretul, remuşcarea, neputinţa – toate îl invadară. Întotdeauna pleca de aici către casă zdrobit sufleteşte. Însă îi era greu, oricât de necruţător s-ar fi analizat, să-şi găsească o vină reală, în afara celei de a fi avut, mereu, răbdarea să asculte aceste discursuri…

— Dar, reveni interlocutorul, l-au ajuns şi pe el atâtea tâlhării. Cum e vorba aia veche: Urciorul nu merge de multe ori la apă.

— Ce-a păţit?

Interlocutorul, care se ambalase vizibil, în timp ce ecoul avea un aer trist, deprimat şi meditativ, izbucni:

— A căzut de pe scară. S-a urcat, beat, pe-o scară de lemn, să ia ceva din pod, şi i-a lunecat piciorul. Trei săptămâni a zăcut, nici… iartă-mă, nici la toaletă…

— Ei, parcă are toaletă! interveni, dezgustat, ecoul.

— În fine! Nici de-aşa ceva nu mai era în stare. Închipuie-ţi tu! Şi, colac peste pupăză, după ce şi-a mai venit în fire, a început procesul.

Ce viaţă animată e prin locurile astea patriarhale, liniştite! reflectă domnul E. Vie tăiată anapoda, căzătură, şontorogeală, proces…

— Ce proces?

— A! Proces mare. Cu avocaţi, deplasări la tribunal, îl duce nevastă-sa, cu căruţa, nervi, cheltuială…

— Da, îmi dau seama, dar ce proces? se interesă domnul E.

— Retrocedare de imobil. Şi de teren. Proces pentru retrocedare… Ia te uită! se miră, în sine, domnul E.

— Ce retrocedare? surâse el. Cine şi cui retrocedează

imobil şi teren? Nu-mi aduc aminte să fi fost pe-aici cine ştie ce latifundii…

— Ei, nu-i vorba de latifundii… Ai lu' Negustoru, ţii tu minte, urmaşii lui boier Milică – mare brânză! boier în cămaşă şi izmene! –, cer să li se restituie, conform legii, bunurile. Şi terenul… şi imobilul. Or, ele sunt deţinute, acum, de Nanu… Aşa că se judecă…

Domnul E. era pe cale să întrebe ce teren şi ce imobil, însă ceva nedefinit, simţământul unei incompatibilităţi esenţiale, al unei nepermise înstrăinări, îl determină să renunţe. Discuţia continua în afara lui.

— Au dreptate, se auzi ecoul.

— Eu nu spun că n-au… Şi noi avem, am făcut şi schiţa.

— A! i se adresă domnului E. Tu ai desenat schiţa, cu trei ani în urmă. De-atunci stă la comisie, şi nimic! Ca să vezi cum merg lucrurile…

— Lasă schiţa. Ziceam că ăştia au dreptate la proces.

— Au, sigur că au. Plus că au şi bani. Iar Nanu îşi bea toţi banii. Bea şi el, bea şi nevastă-sa…

— Nişte prăpădiţi! concluzionă ecoul.

Domnul E. îi făcu un semn prietenos soţiei sale, care se apropia, agale, dinspre Poiană, bucurându-se, în amurg, de farmecul vieţii rustice.

Conversaţia încetă.

— Să punem masa?

Domnul E. şovăi.

— Aş face un duş mai înainte, zise el.

— Bine, dragă. Noi ne culcăm devreme.

— Şi noi.

— Deseară, dacă doriţi, veniţi la noi, la televizor. Domnul E. ezită din nou.

— Eu ştiu? Suntem cam obosiţi, după un drum aşa de lung. Mâine, da.

— Cum vreţi voi.

x

Trecură câteva zile, destul de agreabile. Micul dejun, afară, sub soarele matinal, conversaţii indiferente,

plimbări în Poiana cvasi-mitizată, cum ziceam, de amintirile domnului şi doamnei E. Râul, într-adevăr, era subţirel şi plin de gioarse, ca şi lunca, iar dealul, mirificul deal de altă dată, fusese jupuit, i se smulseseră, încă de pe vremea odioasei dictaturi, livezile şi viile, şi, acum, arăta oribil, sădit, scurt, cu iarbă de Sudan – ca o tigvă cheală, pe care s-au plantat fire de păr, luate de la o căpăţână donatoare. Privindu-l, domnului E. îi veni în minte o ştire, difuzată la radio, despre nişte inşi siniştri, ce furau copii, pentru a-i pune la dispoziţia unor apocaliptice bănci de organe… Pădurea, însă, în ciuda furturilor masive, rezista încă – ciuntită, schilodită, răritră, pângărită.

La Nature este pour moi une décoration dont la durée est insolente, et sur laquelle est jetée cette passagère et sublime marionnette appelée l'homme – Alfred de Vigny.

— Mâine dăm o raită prin pădure, propuse domnul E., într-o seară. S-ar putea ca, într-un an, doi, să nu mai găsim nimic din ea.

x

A doua zi, după o ceaşcă de cafea înviorătoare, nelipsita cafea din zori, domnul şi doamna E. porniră spre pădure. Urcau pe un drumeag mărginit de nuci, tufe de rugi, arbuşti de diferite soiuri, care crescuseră sălbatic, mai-mai să blocheze trecerea. Strecurându-se, ca prin junglă, ajunseră la un podeţ de beton, rupt, semiprăbuşit în albia secată.

Quand la route est fleurie, ne demandez pas o u elle mène – Anatole France.

— Mai ştii ce pârâu curgea cândva pe-aici? întrebă domnul E.

— Ibrul, nu?

— Ibrul. Acum n-a mai rămas nici urmă din el. Toate izvoarele au murit. Seceta, canalizările…

Îşi urmară calea. Cărarea era, de fapt, un şir ascendent de trepte, diforme trepte de argilă, uscate, crăpate, tari ca piatra. Pas cu pas, hai-hai, atinseră liziera pădurii.

— Ţin minte locul acesta, zise doamna E. Parcă erau nişte meri sălbatici bătrâni, undeva pe-aici, în stânga drumului.

— Sunt şi azi, au supravieţuit ca prin minune, spuse domnul E., arătându-i soţiei sale pomii aceia scunzi, *horriblement vieux*, încărcaţi cu fructe chircite, mai mici decât cireşele. Şi acolo, în dreapta, tânjesc relicvele unor tarlale cu viţă-de-vie.

Probabil una dintre ele constituie obiectul litigiului despre care mi s-a povestit la sosire, temeiul procesului dintre bietul Nanu şi hapsânii urmaşi ai clanului Negustoru, gândi el.

Se apropiară de parcelele cu vie părăginită. Le veghea un fel de căscioară, clădită din crengi, puţin lut şi frunze uscate. Acoperişul era împletit din ramuri subţiri de salcie, în două sau trei straturi, peste care se aşternuseră, în pantă, snopi de papură.

— Asta ce e? întrebă doamna E.

— O colibă de pază, o covercă – în graiul de pe-aici. Proprietarul viei îşi petrece noaptea în ea şi are grijă să nu-i fure cineva strugurii, sau să nu intre mistreţii, de pildă…

Domnul E. se aplecă şi privi în interiorul întunecat al colibei.

— Da, zise el. E o pătură veche înăuntru, e şi un urcior… Înseamnă că-i o covercă funcţională… Deşi, din toată via asta, nu cred că se poate culege un coş de struguri… Se întoarseră spre pădure şi intrară sub bolţile, sub frunzarele ei. Dar nu întârziară mult. Peste tot – trunchiuri ciuntite, retezate la un metru de la sol, crengi abandonate… Frunzişul, doar, cel căzut peste alte nenumărate frunzişuri, părea a fi

acelaşi dintotdeauna, avea acelaşi foşnet, aceeaşi aromă, aceeaşi culoare ca în vremea marilor codri de gorun. Frunzişul – expresie vegetală, naturală a entropiei universale.

— Dezastru, murmură domnul E.

— Vai, ce păcat! spuse, cu mare durere în glas, doamna E. Ar trebui pedepsiţi cei care taie copacii. Priveşte şi tu, au devastat pădurea... Cum se poate aşa ceva?

— Uite că se poate. Am auzit că, prin alte părţi, e şi mai rău. Se pare că oamenii preferă să locuiască lângă cei pe care-i detestă, nu lângă cei pe care-i iubesc. Şi, de asemenea, într-un peisaj pe care-l maltratează, îl urăsc, pe care îl fac greu de suportat, monstruos.

O adiere de vânt, pornită, brusc, dinspre negura dealului, se tângui printre crengile frânte. Şi în marile depuneri de uitare din sufletul domnului E. tresăriră, pentru o câtime de clipă, acordurile doinelor ce învăluiau, în vremea copilăriei sale, râul, pădurea şi dealurile. Citise, de curând, undeva, că doina uneşte, în structura ei profundă, plânsul uman şi urletul lupului. Ştia că este aşa. Atunci, demult, lupii erau, în pădurile acestea, prezenţe constante, puteau fi văzuţi, aproape zilnic, demni şi ermetici, fie sub umbra copacilor, fie pe albul zăpezii... Lupii, nobilii stăpâni ai pădurii... Acum, însă, se retrăseseră şi ei, probabil, aidoma căprioarelor, thanaticele lor partenere, la adăpost, către munţi, departe de ferocitatea omenească. Se retrăseseră, aşa cum se retrag şi asceţii... Le-a luat locul, pretutindeni, bicisnicul câine... *Tel maître*, *tel valet*... Îi reveni în minte, printr-o ciudată asociere de idei, poetul D. Şi, odată cu el, o altă poezie, pe care acesta i-o citise, tot atunci, mai de mult, la cafenea: „În jur – o lume liberă, ce ştie/ Să-şi ia destinu-n propriile-i mâini! / Astfel: ucide feţi, adoră câini/ Şi-n loc de pensii, fabrică sicrie. // Elita-i nulă: Vipuri şi vedete. / Elevi drogaţi. Studenţi analfabeţi. / Fecioare hăcuite de chiurete/ Îmbrăţişează-n public proxeneţi. // Dezmăţ. Minciună. Ură. Sărăcie. / Largi spaţii de manevră pentru hoţi. / Soţi decuplaţi. Familii fără soţi. / Poligamie. Sex. Poliandrie. // Păgână, primitivă-nvălmăşeală, / Cu oameni morţi, deşi pretind că-s vii. / Sclavia cea mai cruntă-ntre sclavii/ E-această libertate infernală. // Ce bine că nu sunt de capul meu! / Că rob am fost. Şi sunt. Şi-o să rămân. / Ce bine că

slujesc sub un stăpân. / Şi că stăpânu-acela-i Dumnezeu”.

Priveliştea era atât de întristătoare, încât se grăbiră să se întoarcă spre casă.

— În acest luminiş, rosti, deodată, doamna E., am văzut noi, demult, când am fost cu Alina, o căprioară. Ţii minte?

— Ţin.

— Acum, or mai fi căprioare?

— Nu ştiu, poate c-o mai fi scăpat vreuna, prin munţi, pe undeva, îşi continuă domnul E., cu voce tare, gândul care-i trecuse mai devreme prin minte, atunci când sunetul, nu aromele, nu lumina, nu focul, îi activase amintirile.

Rien ne force les souvenirs à se montrer comme les odeurs et les flammes – Louis-Ferdinand Céline.

Ieşiră în plin soare, la marginea pădurii. Departe, se desluşeau acoperişurile de ţiglă ale caselor, şerpuirile şoselei, turla bisericii.

— E cineva lângă coliba aceea, îi atrase atenţia doamna E. soţului ei. O persoană în cârjă.

Domnul E. privi într-acolo. Da, era un bărbat, care îi observase şi făcea semne de salut cu mâna.

— Celebrul Nanu, zise domnul E. Cel ce-a căzut de pe scară. Hai să tăifăsuim niţel, va fi jignit dacă-l ocolim. Să aflăm şi de la el cum a fost cu scara şi cum decurg procesele, cum se descurcă în labirintul lor…

Amintindu-şi că doamna E. nu asistase la discuţie atunci, în seara când descinseseră pe aceste locuri, şi observând privirea ei întrebătoare, adăugă:

— O să afli numaidecât despre ce e vorba.

Cotiră către vie, iar Nanu, şontâc-şontâc, le ieşi înainte.

— Salut, Nanule, zise, vesel, domnul E. Ce-i cu tine, măi băiatule, aşa te lauzi? Censeamnă cârja asta?

Nanu, un ins scund şi gras, aproape rotund, cu burta revărsată peste centură, îi întinse mâna dreaptă, în timp ce, cu stânga, se ţinea, strâns, de cârja proptită subsuoară.

— Salut, răspunse el. Sărut mâna, doamnă. Bine-aţi venit pe la noi… Cârja? Fir-ar a dracu’ de cârjă, ce să fac? M-a pus dracu’ de m-am suit pe-o scară, la pod, şi, nu ştiu cum, mi-a fugit picioru’. Am căzut, de-acolo, de sus, vreo patru metri. Norocu meu cam dat pe-o parte… Altfel, mă lua dracu’… Da şi aşa, am zăcut aproape-o lună…

— Îmi pare rău, îl compătimi domnul E. Slavă Domnului că acum poţi umbla. Încet, încet, îţi revii tu…

— Dracu’ ştie, clătină Nanu din cap, mohorât. Îs cam slăbit. N-am putere. Iote, venii până ici, şi obosâi. Acu, mi-i greu să mă-ntorc în pat, acasă… Mi să pare drumu’ prea lung. Ştii cântecu ăla: Nu ştiu, dealu s-a lungit, or eu am îmbătrânit…

Nanu zâmbi, schimonosindu-şi, uşor, chipul cu trăsături încă ferme, decise, dar devitalizate de suferinţă.

— Atâta că la mine nu-i vorba acu numai de bătrâneţe… adăugă el, înnegurându-se.

— Te duc eu de braţ, se oferi domnul E. Mergem ce mergem, ne oprim, iar pornim… Nu-i nicio grabă…

— Nu, mulţumesc, nu, se apără Nanu, nu-i nevoie. Mă întind o ţâră aici, în covercă. De-aia am şi venit, să văd ce mai e pe la vie, pe sub pădure… Cât mai sunt ale mele, via şi bucata asta de fâneaţă, cu lemne cu tot, până la Cerăt, cam o sută de metri… După aia, dă-le dracu’…

Domnul E. cunoştea istoria dramatică a retrocedării, dar, din delicateţe, se arătă complet neinformat. Îl ştia pe Nanu încă din vremea copilăriei, şi toate aceste întâmplări de acum, tot contextul, conversaţia, peisajul însuşi, prezenţa lor aici i se păreau complet ireale, neverosimile.

…Le présent nous échappe, et nous ne vivons vraiment que dans le passé – Anatole France.

— Vrei să le vinzi? întrebă el.

— Nu, zise Nanu, întristându-se şi mai tare. E-o poveste lungă, mi-ar trebui o zintreagă să ţi-o spun… Nu vreau să le vând, nici via, nici fâneaţa, nici cureaua asta de pădure, că şi muma, şi eu am muncit aici toată viaţa. Dar şi-au pus ăştia în gând să mi le ia.

— Zău? se miră domnul E. Cum aşa? Glumeşti… Cine

să ţi le ia? Ce-i al tău, e-al tău. S-a terminat cu naţionalizările, cu colectivizările…

Nanu îl privea cu condescendenţă. Îl întrerupse:

— Lasă, mă, tu, naţionalizările şi colectivizările. Dă-le dracu', nu de ele-i vorba.

— Dar de ce?

— De retrocedare. Uite, ăia, ai lu' Negustoru, care locuiesc în Bucureşti, şi au bani, fir-ar ei ai dracu', pot plăti avocaţi, funcţionari, dracu' mai ştie ce, ăia, pe care eu, să fiu al dracu' dacă, în cincizeci de ani, i-am văzut în sat măcar o singură dată, vin acu şi pretind că via nu-i a mea, că-i a lor. Auzi? Şi nu numai via, ci şi fâneaţa, şi petecu de pădure, şi – ridică el glasul – acu, la urmă, cer şi coverca.

— Coverca asta?

— Asta, mă, asta, fir-ar ea a dracu'. Coverca asta.

— Ce să facă ei cu coverca asta? întrebă domnul E., într-adevăr uluit. I se părea că totul alunecă, iar, în irealitate.

— Nu ştiu.

Palid, Nanu căuta din priviri un loc unde să se aşeze. Domnul E. îl luă de după umeri, îl sprijini uşurel şi-i găsi un asemenea spaţiu, mai comod, pe o brazdă de pământ, acoperită cu iarbă.

— Mă scuzaţi, doamnă, murmură Nanu, dar îs slăbit, m-a distrus căzătura aia, fir-ar ea a dracului, şi m-au distrus şi ăştia, cu retrocedarea lor, fir-ar mama lor a dracu'…

— Stai, mă, stai aşa, nu te repezi, nu te agita, că-ţi faci singur rău, încercă domnul E. să-l potolească. Hai să le luăm pe rând…

— Ce să luăm pe rând? strigă Nanu, de pe brazda lui, fluturând cârja. Ce dracu' să luăm pe rând? Mă, tu nu-i cunoşti. Au venit, au umblat încolo-încoace, pe la târg, pe la comună, pe deal, le-a plăcut via, le-a plăcut că ea dă-n fâneaţă şi-apoi în pădure şi – gata.

Domnul E. îl opri:

— Nu se poate. Există legi. Nu ia fiecare ce-i convine, ca-n codru. Retrocedare, retrocedare, foarte frumos, foarte

civilizat, perfect normal, dar după lege…

Nanu scormonea cu cârja într-un muşuroi de furnici. Încerca, probabil, să se calmeze.

— Da, mă, rosti el. Da, ai dreptate, după lege… Exact aşa zâc şi ăia… Că legea-i de partea lor… Şi nu numai ăia din Bucureşti, ci şi moş Cocârţală… îl mai ţii minte?

— Nu.

Nanu clătină din cap a negaţie:

— Ba-l ţii. Dar l-ai uitat, că eşti plecat de mult. Moşu ăla, gras ca un porc – să mă iertaţi, doamnă –, care cânta pe la nunţi din clanaret. Nu era lăutar, era cioban, ţiamintişi?

— Parcă, ezită domnul E., dar, oricât se străduia, nu putea reconstitui, în linii cât de cât ferme, personajul.

Nanu renunţă la încercările sale mnemotehnice şi îşi continuă relatarea:

— Fir-ar el al dracu', odată, demult, la un chef, i-am dat o sută de lei… ăia erau bani atunci. Şi iote ce-mi face acuma… Aşa-i omu', fir-ar el al dracu' de om. Nu zâc de toţi, se reculese el, dar unii-s mai răi decât cânii…

„Omul este un animal nebun", îi apăru în minte domnului E. un vers semnat de Peter Weiss. Omul e o fiinţă care şi-a ratat şansa: aşa afirmă, deseori, domnul E. Fiinţă întru moarte, *Dasein zum Tode*? Fiinţă întru mântuire? făcu un efort să se smulgă din aceste gânduri şi să-şi îndrepte atenţia spre cel care-i vorbea.

— Pe Cocârţală l-au plătit, continuă Nanu. Am aflat, că vorba umblă mai al dracu' ca apa…

Epuizat, ştergându-şi broboanele mari de sudoare, ce-i acopereau fruntea, Nanu tăcu. Puse cârja pe iarbă şi îşi aprinse o ţigară.

— Fumezi? îi întinse el pachetul de Carpaţi domnului E.

— Nu, am renunţat.

— Bine-ai făcut. Eu nu pot. Am încercat să mă las, dar nu pot. Cât am fost bolnav, am zis că scap şi de fumat. Când colo, hop! Ăştia cu retrocedarea. A venit moş Cocârţală la poartă, n-a vrut să vorbească cu muierea,

numai cu mine, fir-ar el al dracu'…

— Nanule, începu domnul E., poate că te necăjeşti degeaba. N-au decât să spună pretendenţii ăia şi cu Cocârţală ce doresc. Treaba lor. Dar eu te întreb: Au acte? Pot proba ei cu acte că via, fâneaţa, pădurea sunt ale lor?

Nanu îşi sprijini capul pe un umăr, dezarmat de ignoranţa domnului E.

— Nu le cere nimeni acte, asta-i problema. Tu, iartă-mă, dar mă şi mir, când aud ce spui, tu pe ce lume trăieşti? Nu le cere nimeni niciun act, că nici eu n-am acte. Dacă ăia fac rost de martori – ştii şi tu ce uşor găseşti martori, când ai bani –, gata, şi terenul, şi imobilul sunt ale lor.

— Imobilul, articulă, cu oarecare nesiguranţă, domnul E., imobilul vrea să fie coverca asta, nu?

— Coverca. E-adevărat că eu am găsit aici un par, pe vremuri, când am ridicat coverca asta – stâlp de susţinere, declară ei –, dar cine ştie cine l-o fi înfipt în pământ, la capătul locului… Nu, urlă ei, noi suntem proprietarii de drept, via c-a noastră, fâneaţa-i a noastră, gorunii-s ai noştri, coverca-i a noastră. Să ne fie retrocedate.

— Şi?

— Şi ce? Nimic. Ne judecăm. Au martori, au avocaţi…

— Ce martori? De unde martori, de vreme ce pretenţiile lor sunt fără temei? Or avea ei bani, dar şi riscul e mare… Mărturia mincinoasă… Nu mi se pare că-i atât de simplu să vii cu martori, cum să mă exprim, credibili…

Nanu făcu un efort şi, ajutat de domnul E., se ridică.

— Parcă-i mai rău jos, gemu el. M-apasă pe şold… Ziceai de martori. Păi, unu-i Cocârţală. Altu-i Ludaie şi al treilea-i Troacă. Ce spui tu, de temei, ne-temei, fără temei, pretenţii, astea-s, iartă-mă, copilării, pentru voi, care trăiţi la oraş, şi nu ştiţi cum merge treaba… Şi încheie, pe un ton categoric: Au trei martori. Şi pe toţi trei i-au plătit.

…le mal n'est que la privation du bien, privation qui trouve son dernier terme dans le néant – Saint-Augustin.

— De unde ştiţi? îndrăzni şi doamna E. O întrebare.

Nanu, înţelegându-i nedumerirea, explicabilă prin

necunoaşterea, în plan sincronic şi diacronic, a oamenilor din partea locului şi a împrejurărilor complexe, în care-şi duc existenţa, răspunse calm şi detaliat:

— Doamnă, mi-au mărturisit chiar ei, Ludaie şi Troacă. La restaurant. Eram numai noi trei, că moşu ăla, Cocârţală, avea o şedinţă, el îi pe la un partid, pretinde că-i „om politic”, fir-ar el al dracu’, eram toţi trei asupra unui pahar cu tărie, şi, din vorbă-n vorbă, Troacă, el se-mbată-ntotdeauna primul, mi-a zis: – Nanule, să ştii că ai dat de dracu’.

— De ce, mă? l-am întrebat eu.

— Păi, fiindcă ăia din Bucureşti l-au umplut de

bani pe Cocârţală, dar şi noi am primit... Cocârţală a luat mai mulţi, că el, cu politica, are oameni, legături…

— Bine, mă, fir-aţi ai dracu’, am zis eu, voi primiţi bani de la ăia şi pe urmă veniţi şi beţi la o masă cu mine? Nu vi-i ruşine?

Heureux l’homme simple dont le cœur est toujours jeune!

— *Étienne Pivert de Senancour*.

— Şi acest domn ce-a răspuns? se interesă doamna E., pe care cazul o intriga, ba chiar o revolta, într-o măsură apreciabilă. Cum adică? O iniţiativă atât de lăudabilă, necesară, reparatorie, benefică, din punctul de vedere material şi, dacă vreţi, şi moral, mai ales moral, pentru generaţiile de azi şi de mâine, să fie compromisă, în halul acesta, de… Cocârţală, Troacă, Ludaie…

— Domn, pe dracu’! ăla nu-i domn, doamnă. Ăla-i un… scuzaţi, era să zâc ceva urât, ăla-i un porc… Ce să răspundă? S-a uitat la mine, l-a luat de mână pe Ludaie şi au plecat. Când s-au ridicat, Troacă mi-a aruncat, aşa, peste umăr: – Bă, tu, în loc să ne mulţumeşti că ţi-am spus, tu ne-njuri, de faţă cu lumea. Las, că vezi tu pe dracu’…

El, *à la fin de tout, on s-aperçoit que personne n’est capable réellement de penser à personne, fût-ce dans le pire des malheurs – Albert Camus*.

x

Doamna E. nu mai înţelegea nimic din acest mecanism umano-legislativ, atât de încâlcit. Încât tăcu şi făcu un pas spre cărare.

— V-am obosit cu necazurile mele, zise Nanu, sesizând mişcarea ei şi fiind el însuşi ostenit, livid. Dar să ştiţi că mă bucur de întâlnirea cu dumneavoastră, li se adresă amândurora. Parcă mi-am mai schimbat gândurile… Acum, mă duc să dorm vreun ceas, în covercă… Până mai e a mea, râse el. După aia, dă-o dracului de covercă… Nici nu mai e mult şi-o să tot dorm. Şef de cadre la cimitir…

Mais toute doctrine de l'immortalité suppose une préoccupation tragique de la mort

— *Denis de Rougemont*.

Domnul E., impresionat de pesimismul profund al personajului, îi strânse mâna, se strădui să-i dea un strop de curaj, apoi plecă, împreună cu soţia sa, spre satul pitoresc, liniştit, situat, într-un cadru natural atât de sănătos – şi pentru minte şi pentru trup –, la poalele muntelui. Drumul se desena, gălbui, vag, prăfuit, sub coroanele unor nuci tenebroşi, care dominau tufişurile de rugi. Departe, în faţă, spre apus, zăvoiul şi râul păreau a genera o lumină rece, străină.

La tristesse est une complication. Jamais je ne cherchais à analyser mon bonheur – André Gide.

— Când mergem acasă? auzi el un glas mic, exact alături, lângă umăr, după câteva minute lungi de tăcere.

— Glumeşti? Sau îţi închipui că ne-am rătăcit? Fii liniştită. Acesta-i drumul spre casă.

— Ştiu, ştiu. Altceva voiam eu să spun. Când mergem a – ca – să?

— A, da! Am priceput. Nimic mai simplu. Doar să mă gândesc puţin, să fac nişte calcule… De pildă… mâine.

CĂLĂTORIA

Je me couche, et je m'endors en paix, / Car toi seul, o Eternel! tu me donnes la sécurité dans mă demeure.

Domnul E. stinse lumina şi încercă să adoarmă. Alături, soţia sa respira calm şi ritmic, semn că dormea

profund. Foarte bine, gândi el. Mâine, avem de făcut un drum lung, cu autocarul. Optsprezece ore… Un frison de îngrijorare îi risipi complet relativa somnolenţă, pe care izbutise să şi-o inducă. Îşi aminti spusa unui mare gânditor, Blaise Pascal, dacă nu se înşela, potrivit căruia toată nenorocirea omului vine de acolo că nu ştie sau nu vrea să stea pe loc… Oare cât o fi ora? Douăsprezece? Unu? Se temea că va fi prea obositoare călătoria pentru doamna E. În alţi ani, străbătuseră traseul, dus-întors, cu Andrei, în maşinuţa lui, dar acum băiatul tocmai şi-o vânduse şi încă nu găsise alta, care să-i fie pe plac. În plus, se pregătea de examene, ca şi Lucia. Pe de altă parte, Lizuca terminase bacalaureatul şi le transmisese dorinţa ei imperioasă, şi, evident, măgulitoare, de a fi prezenţi la serbare, cum fuseseră, cu doi ani în urmă, la serbarea lui Andrei. Poţi să refuzi asemenea invitaţie? Poţi să amâni călătoria? Dana le pregătise o surpriză. Dar surpriza nu mai era integral surpriză, fiindcă, dorind să le facă, mai devreme o bucurie, le spusese, la telefon, că vor merge, numai ei doi, domnul şi doamna E., la Bruxelles, aproximativ o săptămână, la Mioara, prietena Danei. Va fi minunat, o să vedeţi, îi asigurase. Mioara

— Pe care, de altfel, ei o cunoscuseră cândva –, e o gazdă admirabilă, Nuţu, soţul ei, tot aşa, un om tonic, prietenos, cumsecade, iar copiii, Tudor şi Dănuţ, încălzesc şi mai tare atmosfera. Apoi, oraşul în sine… Şi veţi călători cu trenul, pe malul Rinului. Fluviul, peisajul, castelele… Mioara o să vă ducă şi la Waterloo…

Domnul E. Îşi aminti şirul geamantanelor din hol, trecu, mental, în revistă teancul de acte – paşapoarte, invitaţie, asigurări medicale –, făcu, încă o dată, calculul banilor. Totul era cum se cuvine. Atunci, de ce nu putea dormi?

Voyager est, quoi qu’on puisse dire, un des plus tristes plaisirs de la vie – Madame de Staël.

Duminica trecută, vorbiseră la telefon cu părinţii domnului E.

— Sănătoşi amândoi, slavă Domnului, şi-ndelungaţi în

zile.

— În această clipă târzie din noapte, parcă pentru a-şi speria şi mai tare somnul, domnul E. revăzu, ca-ntr-o străfulgerare, sălile spitalului, o revăzu pe soţia sa sub perfuzii, şi o revăzu, iar, peste ani, dusă şi adusă spre şi dinspre blocul operator. Retrăi atacul de panică ce-l zguduise, brusc, într-o dimineaţă, pe la ora două, când ea era internată şi el, aţipind, alunecase în acel interval nebulos dintre luciditate şi angoasă.

— Vorbiseră, deci, la telefon cu părinţii – deprindere statornicită de foarte multă vreme: duminica, în zori, are loc un succint schimb de informaţii.

— Când plecaţi?

— Duminica viitoare, exact peste o săptămână. Am cumpărat biletele, avem vize, totu-i pregătit.

— Şi cât staţi?

— V-am mai spus: o lună. Am cerut viză pentru treizeci de zile. Pauză.

— Atât de mult?

— Nu-i chiar aşa de mult. Atât e valabilă viza.

Din nou pauză. Încărcată de bine cunoscute vibraţii, un fel de unde, pe care receptorii, antrenaţi de-a lungul timpului, ai domnului E. le înregistrează precis şi disforic.

— Şi aici când veniţi?

— După ce ne întoarcem. Spre toamnă.

O întrerupere ceva mai lungă. Previzibilă, desigur, ca şi riposta ce-i va urma, aleasă, probabil, cu grijă, după o mult exersată artă. Dragostea, îşi aminti domnul E. O sentinţă a lui La Rochefoucauld – se înşela, cumva? – se aseamănă, uneori, mai degrabă urii decât iubirii. Dar dragostea părintească, dar cea filială? Dar controversatele raporturi între eros şi thanatos, între eros şi agape? Dragostea, i se părea domnului E., este dorinţa – şi puterea – de a trăi în locul cuiva anume, spre a-l proteja, dat fiind că existenţa e insuportabilă. Ura – din acelaşi motiv – este sforţarea de a-l face pe altul să trăiască în locul tău… Despre marea, suprema dragoste vorbeşte, atât de

limpede, apostolul Pavel, în una din vestitele sale epistole. Dar vorbesc, desigur, şi Psalmii…

Je t'aime, *o Eternel*, *mă force*! *Eternel*, *mon rocher*, mă *forteresse*, *mon libérateur*!

Conversaţia telefonică îşi urmase cursul:

— Bine. Acolo – o lună. Iar aici – trei zile… Dacă aşa crezi tu, fă aşa. Noi n-avem nicio putere…

Domnul E. cunoştea acest străvechi mecanism al culpabilizării şi victimizării. El, mecanismul, este o garanţie a dependenţei, prin suferinţă şi tracasare.

— Cum trei zile? zisese. În octombrie, da, am stat puţin, căci am depins de prietenul nostru, care ne-a dus într-acolo cu maşina lui, şi ne-a adus, de acolo, tot cu maşina lui, aici, acasă. Dar în decembrie, nu-i posibil să fi uitat, am petrecut împreună trei săptămâni…

— Da' de unde! Trei zile. Nici pomeneală de trei săptămâni. Ştim noi. Să nu-ţi închipui că nu ştim.

Domnul E. se crispă şi acum, cum se crispase şi atunci, pe durata conversaţiei. Argumentele n-au niciun rost, nu sunt luate în seamă, tot ce contează este menţinerea unei situaţii absurde. De aceea, trebuie să te împaci cu ea, să dai dovadă de tact, să uiţi, să treci cu vederea reproşuri rostite şi nerostite. Aşa arată viaţa trăită sub imperiul neliniştii şi al interdicţiei.

— Ţin minte perfect, insistase el. Am sosit la sfârşitul lui noiembrie şi am rămas până în 17 decembrie. Nu pretind că-i mult, că-i neapărat normal să fie aşa, dar acesta este adevărul…

— Poate, dacă spui tu. Eu nu-mi amintesc…

Domnul E. se ridică, uşurel-uşurel, fiindcă soţia sa, imediat ce simte că el părăseşte camera, se şi trezeşte, şi merse, cu picioarele goale, pe covor, până în birou. Un bec mare din curte lumina tulbure şi această parte a apartamentului. În hol, domnul E. Îşi zări, o clipă, silueta şi chipul în oglinda pe care, cu ani în urmă, soţia sa o instalase acolo. Ea s-a ocupat, întotdeauna, de componentele practice ale vieţii de familie, reuşind să le armonizeze pe acestea cu munca ei, complet diferită de

ele. Interveniseră, apoi, un fel de neo-activişti, buni prieteni, care, în vânătoarea lor de susţinători, îi împuiaseră capul cu tot felul de elucubraţii. Şi o determinaseră să se agite mai mult decât îi îngăduia firea sa, activă, e drept, dar prea sensibilă şi, mai ales, prea onestă… Doamna E. se îmbolnăvise – după opinia, poate eronată, a domnului E., şi din pricina acestui consum inutil şi primejdios de energie –, fapt care l-a îndepărtat, cu totul şi definitiv, de acei indivizi, pricopsiţi, între timp. Căci, în treacăt fie spus, au izbutit să se pricopsească, aşa cum au dorit. Dar sau şi descalificat moral, s-au aneantizat. Cel puţin în ochii domnului E., care a recurs, în privinţa lor, la formula cea mai comodă şi mai radicală: i-a eliminat complet din conştiinţă. Domnul E. nu se ceartă niciodată. Nici nu ţine supărare pe cineva. El iartă. Dar pune capăt, brusc, irevocabil, şi fără nicio explicaţie, unei relaţii, stârnind, mai totdeauna, prin acest mod de a reacţiona, o mare uimire. Într-adevăr, domnul E. este atât de bun, încât, cum s-a spus cândva şi undeva, pare de-a dreptul crud…

Come out, my people! *Come out from her*!

Insomnia răscolea aceste amintiri, care au lăsat o dâră adâncă în sufletul domnului E. Ca şi când s-ar fi rupt acolo un resort, cu neputinţă de reparat, sau de înlocuit… Făcu câţiva paşi spre sufragerie. Trecând, iarăşi, pe lângă oglinda din hol, îşi privi chipul, preţ de câteva secunde, în apele ei, cu un sentiment rece, de înstrăinare.

Au contraire d’en être effrayée ai vu s-opérer ce vieillissement de mon visage avec l’intérêt que aurais pris par exemple au déroulement d’une lecture – Marguerite Duras.

I se păru că seamănă, tot mai vizibil, cu bunicul dinspre tată. Mustaţa, părul tuns scurt, forma craniului. Îl ştia pe bunicul său din fotografii. Şi, poate, din unele amintiri, într-atât de uitate, însă, încât nu mai izbutea să le detaşeze de rigiditatea mortuară a fotografiei. Dar, dincolo de eventuale asemănări, existau, mai mult ca sigur, şi deosebiri, mari, enorme, şi nu doar în fizionomie, aşa cum

dovedea, probabil, chiar insomnia de-acum. Şi un anumit tip de angoasă… Atât s-a vorbit despre această angoasă, reflectă domnul E., revenind în birou, încât a ajuns să nu mai însemne nimic: precum problemă, superb, deosebit, treabă, reformă, democraţie, presă, mici şi mijlocii, investitor strategic, economie de piaţă etc. Limbajul de lemn este, într-adevăr, palingenetic.

c'est assez! maintenant, *Eternel*, *prends mon âme*, *car je ne* suiş *pas meilleur que mes pères*.

Încercă să citească. Dar, de la o vreme, sătul de-atâta text – de-atâtea texte –, a devenit extrem de selectiv în ce priveşte lecturile. Se opri, puse cartea deoparte, contemplă geamantanele. Unul dintre ele provenea chiar din Germania, l-au primit de la Dana, cu vreo patru ani în urmă. Altul a fost cumpărat de el, demult, la Tbilisi, fusese acolo la o întâlnire literară internaţională. Andrei era micuţ atunci, tocmai începuse să vorbească şi întreba mereu de el, unde e, ce face, când se întoarce… Mult a mai umblat această geantă de voiaj! L-a însoţit pe domnul E. şi în Italia – în Sicilia, la Roma, la Padova, la Veneţia –, tot la o întâlnire literară. Veneţia, oraş atât de minunat, spune domnul E., care a dus-o acolo, o dată, şi pe soţia sa, încât ai crede că nici nu există…

Mais on y respire une odeur de mort somptueuse qu'il *n'est pas facile d'oublier par la suite – Louis-Ferdinand Céline*.

Şi în Germania s-a peregrinat docila sacoşă de câteva ori. Domnul şi doamna E. au avut-o cu ei, pe vremuri, şi în Ungaria, şi în Cehoslovacia, poate şi în Bulgaria – nu mai ţine minte acest din urmă amănunt. Şi, evident, în toate călătoriile întreprinse aici, în ţară: la Predeal – mirificele vacanţe montane, încărcate de atâtea şi atâtea amintiri… –, la Olăneşti – iniţiativă ghinionistă, programată de doamna E., cu cele mai bune intenţii, dar fără să-şi consulte soţul, exact în perioada când asculta peroraţiile vechilor prieteni, deveniţi, subit, înverşunaţi politicieni –, în localitatea natală a domnului E., în capitală…

M-am plictisit de sărmana geantă scofâlcită, îşi zise

domnul E. O s-o las la Dana, s-o arunce. Sau s-o ducă la vreun muzeu. Zâmbi. Se aşeză în fotoliu. Un simţământ proaspăt, ca un lujer, îi cuprinse sufletul, când se gândi, instantaneu, că, în scurt timp, foarte scurt, îi va revedea pe Andrei, pe Lizuca, pe Dana. Şi oraşul, bine înţeles.

Tout ayant deja été vécu dans l'imagination, la mémoire ou la littérature, chaque pays connu ne peut que se réduire à son poncif – Jean-Pierre Richard.

Anul trecut, în octombrie, acompaniaţi, evident, de fidela geantă, ajunseseră la părinţii domnului E., cu o zi înainte de a-şi face apariţia şi frate-său, cu soţia lui. Cei doi fraţi nu se mai văzuseră de opt ani. Ce performanţă! La sosire: o mare surpriză. Au aflat că li s-a rezervat o altă odaie decât cea consacrată lor de mai multe decenii. Fapt minor? Indiferent? Adiafora? Poate. Dar, poate, în egală măsură, un semn, un semnal.

— Ce semnal? întrebase doamna E. cu bună-credinţă şi naivitate, deşi fusese nedumerită şi ea de această incomprehensibilă schimbare.

— Nu mă hazardez în interpretări, nu vreau să păcătuiesc, dar e ciudat, e un gest brutal, mai ales că nu ni se explică motivul translaţiei. Cu atât mai mult, cu cât eu am spus, mereu, că doresc să fie şi să rămână a noastră încăperea aceea. Evident, doar pe durata sejurului… Preferinţa mea se justifica numai prin discreţie şi delicateţe. E o aripă mai izolată a casei, există şi un mic antreu, se poate fierbe acolo o cafea, există o ieşire separată…

— Nu-i nimic, răspunsese doamna E. Şi aici e comod… Bucură-te. Uite ce vreme frumoasă e azi. Nu mai problematiza.

— Fireşte. De altfel, nu problematizez. Observ.

A doua zi, veniseră frate-său şi cumnată-sa. Apariţia lor a debutat cu o nouă şi uluitoare surpriză: cumnata domnului E., abia intrată pe poartă, s-a repezit la doamna E., a luat-o de mână şi a tras-o după sine în beci, departe de privirile şi de auzul celorlalţi. Acolo, de ce oare? i-a cerut, precipitat, şi cu lacrimi în ochi, iertare. Gest

impresionant, care a năucit-o pe doamna E. Apoi, într-o atmosferă tensionată, familia a încercat să dobândească, atât cât se putea, aparenţa unui întreg, a unei structuri organizate spiritual. Dar, din păcate, nu s-a izbutit acest lucru. Cu un debit verbal ameţitor, derutant, ca o perdea de fum, domnului E. i s-a demonstrat, de cei doi nou sosiţi, prin evidenţa materială a diverselor obiecte şi printr-o argumentaţie fără replică, ce contribuţii însemnate au ei la propăşirea gospodăriei – modificări, investiţii, garduri, livezi –, iniţiative asupra cărora el, domnul E., nu a fost consultat nici măcar o singură dată. Exasperant pentru oratori era, probabil, faptul că domnul E.

— Acesta-i obiceiul lui – nu ripostează, nu întreabă, nu-şi arată mirarea, necum indignarea. El ascultă, în aparenţă atent, şi tace.

Le présent du passé, c'est la mémoire; *le présent du présent*, c'est *l'intuition directe*; *le présent de l'avenir, c'est l'attente – Saint-Augustin*.

Prânzul – în curtea luminoasă, înverzită, unde şi el a copilărit – a fost unul din momentele cele mai aiurite din viaţa domnului E. Şi acum, în toiul nopţii, se minunează, amintindu-şi-l. Deşi n-a băut nici măcar un strop de alcool, deşi, altfel spus, a rămas lucid şi atent, tot timpul, deşi „a participat" la respectiva agapă familială, domnul E. nu mai ţine minte nimic, absolut nimic, din ce s-a mâncat şi s-a vorbit, timp de – nici asta nu ştie –, cât a durat masa. Totul s-a petrecut ca în vis, ca în transă. I-au rămas, abia desenate în memorie, fragmente din discuţia purtată, ceva mai târziu, cu frate-său, în întreiaşul acela, devenit, dintr-odată, străin, unde a intrat doar la un pas dincolo de prag, a intrat fiindcă voia, neapărat, să aibă o conversaţie rezonabilă, referitoare la soarta bătrânilor. Dar nu s-a ales nimic din discuţie, din pricina acelei perdele de fum, a retoricei aceleia debordante, care – presupunea el – are menirea de a masca eşafodajul, poate inconştient clădit, al semiexcluderii sale. Dar dacă atare presupuneri sunt fantasmagorice?

Fapt e, însă, că uitarea totală de care am pomenit –

reacţie entropică, de apărare, la redundanţa discursului agresiv şi, de ce nu? disimulant – ar merita, poate, o analiză. Aşa, ca exerciţiu pur intelectual. Dar domnul E. nu se simte îndemnat s-o facă. La ce bun? Le dă mână liberă specialiştilor de la sesiunea de comunicări, sesiunea aceea bine cunoscută, pe plan intern şi internaţional… Doar că ei, specialiştii, nu deţin datele problemei. Şi, dacă nu au la îndemână datele problemei, cum să rezolve, practic, problema? Ca urmare, siliţi de împrejurări, deşi ar fi o adevărată provocare, lăsăm nerezolvată problema. Ce câştigăm, de fapt, dacă încercăm să o rezolvăm? Mai ales că, oricum, n-o putem rezolva. De ce? Ei, de ce! Nu-i atât de simplu în treaba asta…

La câteva zile după întoarcere, doamna şi domnul E. au recapitulat, dimineaţa, la cafea, fără rigoare ştiinţifică, peripeţiile călătoriei.

— Totuşi, dacă stau să mă gândesc, zisese doamna E., după îndelungi luări de cuvânt, de-o parte şi de alta, ce-a fost toată parada asta de realizări, toată acea trăncăneală, Doamne iartă-mă!? De ce n-am putut vorbi şi noi, ca oamenii, liniştiţi şi bucuroşi că ne-am întâlnit? Nu l-ai văzut pe frate-tău de aproape un deceniu…

Domnul E. Îşi căuta cuvintele.

— S-ar părea că totul e un văl, sub faldurile căruia acţionează – deliberată sau nu, instinctivă sau nu – o intenţie tenace şi clară.

— Care?

Domnul E. Îşi muşcă uşor buza de jos.

— N-o bănuieşti?

— Nu. Pe cuvântul meu… Asemenea subtilităţi mă depăşesc.

— Să ne alunge. N-ai observat? Şi bătrânii au reticenţele, ezitările, sfiala unor musafiri. Cât despre noi, s-a recurs la o semiotică obiectuală, relativ uşor de interpretat. Mutări

— Pentru a înţelege că suntem, oricând, transferabili, inclusiv în stradă. Plantări de

pomi – din care, vrei-nu vrei, culegi, ori supravegheat, ori pe furiş, dar cu inima strânsă. Instalaţii sanitare – utilizate cu mare grijă, şi chiar sub admonestări, fiindcă n-am contribuit…

— Dar nici n-am fost întrebaţi. Poate am fi contribuit… se miră doamna E.

— Tocmai. Şi ai să vezi. Când vom mai merge, vom păţi la fel. Adică, imprevizibile componente vor întregi sistemul de semne, construit, ani întregi – admit: construit inconştient, sau, poftim, sub un imbold subconştient –, cu atâta meticulozitate.

Doamna E. nu părea foarte convinsă de cele auzite. Nici soţul ei nu avea pretenţia că explicaţia furnizată de el este cea corectă.

— Să presupunem că ai dreptate, zise doamna E., deşi mă îndoiesc. Dar de ce să se fi constituit acel… sistem de semne, cum îl numeşti tu?

Domnul E. ridică din umeri. Îşi terminase cafeaua şi se simţea cuprins de o mare oboseală, numai la gândul că ar trebui continuată această dezbatere, ce dura de atâta amar de vreme.

— Nu ştiu. Mi s-a acrit să ne tot frământăm în zadar. Însă balansul culpabilizare – victimizare e un mediu propice pentru chinuirea de sine şi pentru terorizarea celorlalţi. Nu este exclus ca eu şi frate-meu, poate şi unul dintre bătrâni, să fim ţintele egoului supradimensionat al celuilalt. Acest ego ar putea fi, într-o construcţie astfel imaginată, şi, eventual, strict imaginară, sursa de energie ce alimentează mecanismul dominării, prin dezbinare. Aşa s-ar explica suspiciunile nemotivate, inautenticitatea discursurilor, ca şi când ar exista, undeva, în spatele a ceea ce se vede, şoapte şi denigrări, iscusite încercări de învrăjbire, mici picături de otravă…

— Prea complicat. Şi, poate, nedrept…

— Nu neg. Dar nimic nu ne împiedică să… eu ştiu?… să fabulăm. Aşadar, punctul de plecare ar fi, spre exemplu, acesta: bătrânii doresc, în mod abisal, să fie singuri. Asistaţi, la comandă, şi necondiţionat, ceea ce e imposibil,

dar singuri. Pare paradoxal, dar, judecând, la rece, întreaga istorie, nu putem ocoli o atare concluzie. Dacă n-ar fi dorit să fie singuri, ar fi acum cu noi. Au refuzat, vehement, o asemenea eventualitate, încurajaţi, curios! exact de frate-meu şi de soţia lui, care le-au oferit o alternativă, ce, evident, a eşuat, spre – îmi închipui – bucuria secretă a tuturor. Şi astfel, membrii micului grup familial au fost antrenaţi într-o mişcare centrifugă. Pe de altă parte, distanţa, la rându-i, favorizează buna funcţionare a maşinăriei, a balansului de care-ţi vorbeam. Într-adevăr, de la distanţă te poţi lamenta, în voie, şi pe bună dreptate, că eşti singur, şi, în consecinţă, poţi acuza. Dar, dacă renunţăm la sentimentalisme şi devenim lucizi, observăm şi reversul. Anume, nu doar părinţii sunt privaţi de prezenţa copiilor, ci – fapt la fel de grav – şi copiii sunt lipsiţi de prezenţa părinţilor. În plus, la distanţă fiind, copilul – fiu, fiică – este perfect apt de a se învinovăţi perpetuu, şi de a asculta, la nesfârşit, aluzii, văicăreli, acuze… Nu e deloc confortabil, încheie domnul E. lunga sa analiză.

Doamna E. îl privea, gânditoare. Relaţiile din familia ei nu fuseseră şi nu erau atât de complicate.

— Din păcate, reluă domnul E., încercând să risipească disforia generată de întoarcerea pe toate feţele a unei asemenea teme, specialiştii ăia, ştii tu care, deşi dispun de instrumentele teoretice şi practice adecvate, nu cercetează subiecte de acest tip… Rău

fac… Poate că, dacă s-ar dedica unor domenii precum acesta, i-ar sponsoriza investitorul strategic de pe strada vecină…

Doamna E. nu mai interveni. Se întoarse spre fereastră, atrasă de primele raze ale soarelui. Erau obositoare, deprimante aceste încercări de a găsi cursivitatea logică a unor fenomene lipsite de logică.

— Deşertăciuni, rosti domnul E. Regret, îmi reproşez şi ce-am spus şi ce-am gândit. Singura fiinţă omenească pe care ai dreptul s-o învinovăţeşti eşti tu însuţi. Ipoteze?

Interpretarea gesturilor celuilalt? Sunt oglinda, sunt proba propriei tale mizerii lăuntrice. Într-o asemenea lume, fiecare rămâne singur. Nu poţi trăi în locul altcuiva, al nimănui. Şi nimeni nu poate trăi în locul tău.

La méchanceté humaine, qui est grande, se compose, pour une large part, de jalousie et de crainte – André Maurois.

x

Da, îşi zise domnul E., lăsându-se pe speteaza fotoliului… Nimeni nu poate trăi în locul altcuiva. Niciun om nu se poate substitui, existenţial, altui om. Şi nici nu şi-l poate subordona integral, nu poate încerca să şi-l asume, fără a declanşa drame – tăcute, umile, poate, dar nu mai puţin dureroase. De ce se amestecă un om în viaţa celuilalt? De ce se împovărează cu ea? Abia dacă o scoate la capăt cu propria-i viaţă. Dar o scoate oare la capăt? Şi atunci, cum de-şi îngăduie să-i judece pe alţii? Mai bine şi-ar ajusta gesturile după capacităţi. Mai bine ar fi atent la decizii. Căci din libertatea lor, plină de exuberanţă, se nasc, instantaneu, viitoarele laţuri şi servituţi. Uneori, viitoarele, nevindecabile, chinuri lăuntrice. Eşti liber să iei orice decizie doreşti, dar eşti complet dependent de consecinţele acestei decizii. Iată, spre pildă, un cunoscut al domnului E., poetul M., om inteligent şi sensibil, a jignit, a rănit, odată, luat de val, făcând pe intransigentul, o persoană, care nu-i greşise cu nimic şi care nu merita, în niciun fel, afrontul acela. M. n-a ţinut seama de avertismentul amical al domnului E., care, ştiindu-i delicateţea sufletească, a prevăzut ce se va întâmpla peste o vreme, atunci când febra şi febrilitatea momentului se vor tempera şi vor trece. Ei bine, acestea au trecut, toţi s-au dus, împăcaţi, pe la casele lor, iar M. s-a trezit, dintr-odată, singur, faţă în faţă cu propria-i conştiinţă. Iar de aceasta nu se poate ascunde niciunde, acesteia nu i se poate sustrage nici măcar o clipă. Conştiinţa ultragiată e cel mai teribil torţionar. Simpaticul M., pe care domnul E. îl iubeşte, i-a mărturisit acestuia, de curând, cumplitele sale regrete… Oricât încearcă, nu poate uita gestul său

necugetat de atunci. Se ştie: incapacitatea eului de a uita propriile experienţe negative poate fi un simptom al nevrozei.

…l'oubli, le sommeil, l'avant-goût délicieux du néant – Anatole France.

Domnul E. se ridică din fotoliu, merse, tiptil, în bucătărie – acolo e un ceas de perete

— Şi constată că se apropie zorii. Era ora trei. Din dormitor, susura aceeaşi respiraţie inocentă, care-l asigura că soţia sa îşi continuă somnul. Se duse şi se întinse pe pat. De data aceasta, adormi cvasi-instantaneu. A doua zi, la ora 14 fix, se afla, alături de doamna E., în autocarul cu destinaţia Münich.

L'Éternel te gardera de tout mal, /Îl gardera ton âme; / L'Éternel gardera ton départ et ton arrivée, / Dès maintenant et à jamais.

O ZI BUNĂ

Ziua bună se cunoaşte de dimineaţă. Zicală veche şi, probabil, înţeleaptă, verificată şi răsverificată de cine ştie câte generaţii – dacă excludem, firesţe, orice înclinaţie spre antifrază, sau spre ironia amară. Oricum, e mai prudent s-o considerăm valabilă, în litera ei, doar pentru vremuri patriarhale, arhaice, fiindcă, treptat, s-a adaptat şi ea la meandrele drumului nostru spre cele mai înalte culmi de progres şi civilizaţie, culmi plasate când înapoi, când înainte, când la dreapta, când la stânga şi chiar când de-o parte, când de alta a direcţiei de mers ori a orizontului de aşteptare. De pildă, în contemporaneitate, dată fiind dezvoltarea fără precedent a ştiinţelor, dar şi a artelor, dată fiind, dacă vreţi, propăşirea globală, pe toate planurile, inclusiv pe planul societăţii civile, ziua bună nu se mai cunoaşte exclusiv, sau preponderent, de dimineaţă, ci în oricare moment al ei. Cum vom încerca să dovedim mai la vale.

La science est grossière, la vie est subtile, et c'est pour corriger cette distance que la littérature nous importe – Roland Barthes.

Domnul E., care, de la un timp, este ceva mai atent cu tabieturile sale, se culcase într-o după-amiază, şi chiar adormise, când soneria de la uşă a pornit să zbârnâie prelung şi repetat.

— Cine-o fi? a tresărit doamna E. Tocmai aţipisem.

Ea, din pricina atâtor zvonuri sumbre, mai toate confirmate, din pricina spectacolului oferit de informaţiile televizate, pline de orori, a ajuns să se teamă de orice.

— De unde să ştiu? mormăi, nemulţumit, domnul E. Şi eu aţipisem… Ce idee, să suni la ora asta!…

Privi spre ceas:

— Uite, e trei, completă el. Mă duc să văd cine-i deşteptul de la uşă.

— Ai grijă! îl sfătui doamna E., alarmată.

Domnul E. Îşi luă halatul pe umeri şi se îndreptă spre antreu. Privi prin vizor: văzu, deformată grotesc de lentilă, mutra unui tânăr necunoscut, spilcuit, curăţel, cu un rucsac pe umăr. Nu părea bandit. Cel mult escroc sau găinar. Deschise.

— Bună ziua. Mă iertaţi, se repezi tânărul. V-am deranjat cumva?

— Da.

— Vai, scuzaţi-mă. Ştiţi, continuă el, în mare viteză, deschizând, cât ai clipi, rucsacul, şi scoţând tot felul de cutii, vin din partea firmei – domnul E. nu reţinu decât un SC şi un SRL –, din Braşov. Am aici diverse obiecte, la un preţ foarte avantajos, reducere 50%, dacă, alături de aceste cuţite de bucătărie, de un satâr şi un tel, luaţi şi fierul de călcat, modern, cu aburi, trei feţe de masă, un storcător de fructe şi un minunat set de

tigăi… Totul vă costă doar – accentuă particula „doar” – două milioane, cinci sute de mii. În magazin, socotiţi şi dumneavoastră…

— Dragul meu, îl stopă domnul E., îţi admir râvna şi cadenţa, şi ţi le-aş lua pe toate cu plăcere, dar n-am bani… Şi te rog să nu mai suni la asemenea ore. În rest, oricând. Ca să-ţi mai admir cadenţa. Însă, între orele 13 şi 16, şi 22

– 6, nu. M-ai trezit din somn. Tânărul tăcu brusc, îşi puse calabalâcul în rucsac şi plecă.

— Scuzaţi, zise. O zi bună vă doresc. Domnul E., morocănos, reveni în dormitor.

— Cine-a fost? îl întrebă soţia.

— Unul din ăia care umblă cu marfă prin blocuri şi-i deranjează pe locatari. Exact când vin bieţii oameni de la serviciu şi se odihnesc puţin…

— Ei, lasă-i, zise doamna E. Îşi câştigă destul de greu pâinea. Mie-mi pare rău de ei.

— De ce?

— Păi, crezi că le este uşor să alerge prin trenuri, pe străzi, pe scări, să sune la uşi, cu traista-n spinare? Şi să mai fie şi binevoitori…

Domnului E. îi veni, dintr-odată, în minte, bunăvoinţa îngheţată a inşilor din reclame, zâmbetul lor perpetuu, multiplicat, pe ecrane, pe ferestrele magazinelor, pe filele de ziar, pe panouri, pe ziduri, acel zâmbet *figé*, exasperant, inuman.

…la conscience de mieux valoir que ces hommes atténuait la fatigue de les regarder

— *Gustave Flaubert*.

— Da, asta-i drept, conveni domnul E. De binevoitori, sunt binevoitori. După ce l-am expediat, mi-a urat o zi bună. Chiar aşa a zis, textual: O zi bună vă doresc.

— Vezi? Foarte frumos din partea lui.

Domnului şi doamnei E. le sărise somnul. Îşi petrecură restul după-amiezii cu îndeletniciri neinteresante. De exemplu, domnul E.

— Desigur, sub impresia acelor SC şi SRL, auzite în fugă –, îşi aminti de un tip, care lucrase, cândva, la canalizare, şi pe care îl cunoscuse, extrem de vag, cu prilejul unei avarii la subsolul blocului. Cu vreo cinci-şase ani în urmă, îl reîntâlnise, în tramvai. Acela îl salutase, voia neapărat să intre în vorbă, avea pălărie, tenişi, o geantă diplomat, şi îi spusese, nitam-nisam, că are de gând să-şi deschidă o firmă.

— Felicitări! îl încurajase domnul E. Cu ce profil?

— Mai multe. Comerţ. Presă. Editură. Difuzare de carte, plăci de polistiren, termopane, televizoare second hand, mai văd şi eu cum merge piaţa… Numele proiectatei firme, care, de altfel, se pare, nu s-a mai înfiinţat, i-a atras atenţia domnului E.

— Ştiţi cum m-am gândit să-i zic?

— Cum?

— SC Paranoia SRL, răspunsese individul. Vă place? Domnul E., oarecum surprins, nu i-a răspuns imediat. L-a privit pe fostul angajat la canalizare, şi-a dat seama, după seriozitatea chipului său, că nu se ia în zeflemea şi abia atunci a întrebat, la rându-i: – Domnule, dumneata ştii ce înseamnă cuvântul acesta, paranoia?

— Nu ştiu exact, dar înseamnă ceva bun. Când m-am certat cu şeful meu – am şi fugit de la el, nu-i întreg la minte, de-aia şi pornesc o afacere, pe cont propriu –, el a strigat la mine, eu am strigat la el, l-am şi înjurat, pe urmă am ieşit şi am trântit uşa. Dar n-am plecat de lângă uşă, ca să aud dacă îi mai spune ceva secretarei.

— Şi i-a spus?

— Da. A zis că mă dă în judecată. Dar secretara, mai deşteaptă decât el, l-a îmbunat. Lăsaţi-l în pace, dom şef, zice, n-aveţi ce-i face, paranoia-i paranoia. Fata a priceput că nu se poate pune cu mine, că pierde

oricum… Şi nu m-a dat în judecată. Vedeţi? Nu-i un nume de firmă, aşa, la-ntâmplare… E-o diplomaţie aici…

— Ce faci? îi întrerupse doamna E. reveria.

— Nimic special.

— Atunci vino la cină.

x

A doua zi, domnul E. dădu fuga, în jurul prânzului, până la supermarketul frigorific, să cumpere pâine şi apă minerală. În treacăt fie spus, aici pâinea e mai ieftină decât la celălalt supermarket; în schimb, e mai mică. Dincolo, apa minerală e mai ieftină; în schimb, e mai bună. Cum să te descurci? Cum poţi. Intri unde nimereşti, şi cumperi ce eşti în stare.

Domnul E. luă, deci, pâine, flaconul cu apă minerală – el pretinde, sau, ca să fim drepţi, bănuieşte, ori doar glumeşte, că în acel flacon nu e, de fapt, apă minerală, ci apă de la robinet, din care s-a preparat un foarte izbutit sifon – şi se duse la casă. Plăti.

— Mulţumesc. Bună ziua. Mai poftiţi pe la noi, îi spuse, cuviincios, casieriţa. O zi bună vă doresc.

— Ia te uită! se gândi domnul E. Progres lingvistic. Diversificare lexicală şi frazeologică. Nu doar pe afişe, ci şi în limbajul oral. Inclusiv prin asemenea calcuri. Anglofonia avansează rapid în spaţiul francofon. O fi fost pe-aici, poate, ca purtător de agreabile urări, şi băiatul acela, cu desaga lui… Şi i-a contaminat şi pe cei de la supermarket, care, oricum, erau primitori, civilizaţi… Îşi aminti, cu un sentiment de restrişte, obrăznicia şi strigătele vânzătoarelor de altă dată. Ce vremuri oribile! auzise el, cu urechile lui, cum îl făcuse una cu ou şi cu oţet pe un domn în vârstă, iarna, la o coadă, dimineaţa, foarte devreme, când încă nu se luminase de ziuă. Se dădea lapte, vânzătoarea era înghesuită din două-trei direcţii, şi, deodată, a răcnit: – Hai sictir, mă, porc bătrân! Şi a făcut referire, pe şleau, la un ştiu ce atitudine libidinoasă a domnului aceluia, atât de respectabil, care, profitând de întuneric, îşi permisese un gest… Pe când acum, poftim: cutare îţi vine acasă, la uşă, îţi oferă diverse bunuri, tu îl trimiţi la plimbare – e adevărat, nu din capriciu, din rea-voinţă, ci fiindcă nu te ţine punga, sau nu te interesează marfa oferită –, dar el nu te-njură. Dimpotrivă, se înclină şi rosteşte, curtenitor: – O zi bună vă doresc. Sau: mergi la cumpărături, pui în coş, civilizat, obiectele dorite, şi, la plecare, din nou auzi: – O zi bună vă doresc. Mai cârtim noi, mai criticăm, dar diferenţa-i enormă. De la „Hai sictir” la „O zi bună vă doresc”, ehe, e drum lung.

Optimist, domnul E. reveni acasă şi-i comunică soţiei că i se adresase şi azi urarea aceea, care îi surprinsese plăcut, pe amândoi, cu o zi înainte.

— Da? se bucură ea.

— Da. La magazinul frigorific, ştii, cum îl alint eu.

Când să ies pe uşă, casieriţa mi-a spus: O zi bună vă doresc.

— Foarte frumos din partea ei, reluă doamna E. aprecierea de ieri. E încurajator să auzi asemenea cuvinte. Mai uităm de mitocănii.

Prânziră şi se retraseră la lectură şi odihnă. Tânărul cu desaga lui modernă – rucsacul

— Nu mai apăru, telefonul nu sună, poştaşul îi ocoli, încât, până seara, nimic nu le tulbură liniştea. Şi noaptea a fost calmă, cu somn lin, odihnitor. Chiar şi la ştiri nu fusese vorba decât de un asasinat, însoţit de jaf, şi de câteva accidente: unul aerian, altul feroviar şi vreo cinci-şase rutiere. Suportabil. Iar la film, după primele secvenţe, care o cam luaseră razna, închiseseră televizorul.

În zori, bine dispuşi, au ieşit la obişnuita plimbare şi la obişnuitele cumpărături. Aveau de gând să nu rămână prea mult pe stradă, căci iarăşi se anunţase o zi caniculară. Dar, îl întâlniră, la colţ, pe domnul Piţigăiţă, ins cam agitat şi catastrofic, însă om citit, cultivat, iubitor de idei şi de conversaţii savante.

— Aţi auzit ce ne-aşteaptă? întrebă el.

Domnul şi doamna E. nu auziseră că ne-ar aştepta ceva, în afară de substanţiale scumpiri. Dar acestea nu mai reprezentau de mult o noutate. Răspunseră, deci, cu toată sinceritatea:

— Nu. N-am auzit nimic special.

— Cum nu? Păi, vuiesc ziarele. Ăştia de la TV tac, la fel ăia de la radio, fiindcă-s aserviţi politic. Numai în presa scrisă găseşti informaţii, şi nici acolo întotdeauna…

— Noi, zise domnul E., nu mai cumpărăm ziare de cel puţin şapte-opt ani. Sunt scumpe şi, se corectă rapid, în parte măcar, pline de prostii. Ca să se vândă…

— Aşa este, aprobă domnul Piţigăiţă. E, de fapt, o tâmpenie să dai o grămadă de parale pe jurnale. Dar, vedeţi, tot mai afli câte ceva. Nu poţi fi manipulat chiar aşa, cum vrea unul şi altul… Fiţi atenţi: va fi cutremur. Un cutremur de mari proporţii. Nu ştiu exact când, dar va fi.

Am citit chiar ieri. Au spus şi unele posturi TV…

Doamna E. îl privea îngrozită. Ea, cum am spus, de mai multe ori, se teme de orice: de câini, de pisici, de şoareci, de gândaci, de bandiţi, de claxoane, de furtună, de cutremur… Probabil pe această fragilitate contaseră acele cucoane, devenite, peste noapte, politicieni caricaturali – mari pişicheri, în căutare de public manevrabil, de chibiţi, care să le ţină scara spre posturi, maşini de lux, parvenitism socio-profesional

— Când, după ce eşuaseră, în milogelile lor pe lângă scepticul domn E., încercaseră, în ascuns de el, s-o înscrie în partid… Îi trecu prin minte că şi zvoniştii, răspândacii de veşti apocaliptice, tot pe asemenea firi delicate contează. Domnul E. nu are nicio îndoială că ceea ce spune Apocalipsa este perfect adevărat, şi că se va împlini, exact aşa, şi la timpul hotărât, dar este foarte circumspect cu vizionarii… Nu cu cel care le vorbea acum, ci cu cei de la care aflase şi acesta povestea iminentului cutremur.

— Ştiu, zise el. S-a discutat, o dată sau de două ori, şi la TV, pe tema asta. Dar un specialist a asigurat telespectatorii că nu se poate prevedea… I-a sfătuit să nu intre în panică…

— Vorbe! i-o reteză domnul Piţigăiţă. Se poate prevedea. Deci, cutremurul va fi. Nu se cunoaşte cu precizie momentul, vreau să spun că nu se cunoaşte încă, dar va fi. Unul mare, 7 – 8 grade, cu epicentrul neprecizat.

Domnul şi doamna E. tăcură, resemnaţi.

— Tot n-avem ce face, oftă domnul E, jucând pe fatalistul. Ştiţi cum e: fugi de foc, dai de apă; fugi de apă, dai de foc; fugi şi de foc, şi de apă, dai de cutremur. Cum o vrea Dumnezeu…

— Bineînţeles, îl aprobă, din nou, domnul Piţigăiţă. Dar v-am avertizat. Dacă îmi parvin detalii, vă ţin la curent.

Se despărţiră.

— Mi-e frică, şopti doamna E. Ai auzit? 7 – 8 grade. Şi epicentrul neprecizat… Domnul E. O încurajă:

— Draga mea, zise el, de ani şi ani, ne-au trecut pe la

urechi tot felul de vorbe, zvonuri, scenarii, ameninţări. Şi continuă să ne treacă. Trăim într-o lume sado-masochistă. Dementă şi idolatră. Toată recuzita păgânismului primitiv reînvie, pe locul lăsat gol, în conştiinţa lumii, de diversele forme de ateism. Citit în palme, în stele, vrăji, zvonuri, spaime… Lasă-le. Uită-le. Dacă e să fie cutremur, tot nu-l putem opri. Dar, deocamdată, nu-i niciun cutremur. Hai, că ne prinde arşiţa. Cu focul ei nemilos. În privinţa focului, da, putem fi siguri că va veni…

La mort dans la flamme est la moins solitaire des morts – Gaston Bachelard.

În piaţă, zarvă mare, ca de obicei. La cârciumioara dinspre nord, abonaţii conversau, cu votca dinainte, folosind, drept masă, europubelele. Cealaltă bodegă, mai selectă, dincolo de stradă, are terasă, are mese, şi afară, şi înăuntru; acolo îl văzură pe vecinul lor, tot mai alcoolizat, pe zi ce trece. În incinta propriu-zisă a pieţei, domnul şi doamna E. se îndreptară spre un anume zarzavagiu, individ tonic şi deloc scârţar, care cântăreşte cinstit şi e foarte antidepresiv, cu mutra lui ciufulită. Luară morcovi, usturoi, ţelină, o sacoşă plină.

— Mulţumim, mulţumim! zise domnul E. La revedere.

— O zi bună vă doresc! ripostă zarzavagiul.

Domnul şi doamna E. schimbară o privire. Ce fenomen! Lingvistico-psihologicomimetic. Şi ce putere de propagare! Face o frumoasă şi rapidă carieră. Ca şi, în alt plan, dacă vreţi, activiştii de tip nou, care au preluat, pe nesimţite, burta, maşinile, aroganţa, ceafa, aerele atotştiutoare ale celor vechi. Cu unele retuşuri şi adaptări, potrivite timpului şi contextului, fireşte. Imprevizibile evoluţii! O zi bună vă doresc… Până şi aici, în piaţa rustică, între producătorii agricoli mici şi mijlocii. Bravo!

Mai aveau ceva de cumpărat? Da. Lapte. Din motive obscure, sursa lor mai veche, nepoluată – o doamnă din vecini – începuse să-i ducă cu vorba, aşa încât, nedorind să fie inoportuni, se reorientaseră către piaţă. Cunoşteau o femeie dintr-un sat apropiat, o băbuţă curată, grijulie, din cât se părea, cu aspectele morale şi igienice ale

comerţului: nana Floare.

— Mai ai lapte, nană Floare?

— Cum să nu? îi întâmpină bătrâna, vârând mâna sub masă. Pentru dumneavoastră, oricând. Dar n-aţi mai vinit la mine d-o vreme…

— Ei, se fâstâci domnul E., ne-am luat cu una, cu alta…

— Nu-i bai. Bine-i şi-acu. Că mai stau o ţâră şi plec. Iacătă-l. Îi proaspăt, proaspăt. Dă gimineaţă l-am muls. Lapce bun, foarce bun…

— Ştim noi, ştim, spuse domnul E., potrivind flaconul în plasă. Când mai vii? întrebă el, după ce plăti.

— Poimâine. Din două-n două zile. Poimâine mi-s aici.

— Bine, nană Floare. Poimâine, te căutăm. Tot pe la ora asta. Şi tot aşa: un kil jumătate.

— Îl pun doparce, îi asigură ea. Şi le făcu semn cu mâna, adăugând: O zi bună vă doresc!

Ca să fim sinceri, pe domnul şi pe doamna E. îi surprinse o ţâră s-o audă şi pe nana Floare rostind aceste cuvinte, această urare neologică, creaţie lingvistică atât de recentă. Dar îşi ziseră, în sine, că, probabil, sunt robii unor prejudecăţi păşuniste. În consecinţă, fără a comenta, în vreun fel, scurtul dialog, îşi văzură de drum.

Constatară, însă, curând – două-trei zile – că nevinovatul enunţ „O zi bună vă doresc” pune stăpânire pe oraş. Nu numai domeniul comercial, cel mai expus şi primul afectat, avea de suferit, dacă termenul e cumva potrivit, ci şi alte sectoare ale vieţii publice. De pildă, poştaşul, care apăru, în sfârşit, cu stringent necesarul mandat poştal

— Dacă domnul şi doamna E. ar fi fost activişti de tip nou, sau investitori strategici, indiferent de calibru, sau oameni de ştiinţă fortuiţi şi lucrativi, mandatul nu le-ar fi fost atât de stringent necesar; e drept, însă, ar fi trebuit să înfrunte, eventual, riscul de a se compromite, ceea ce ei nu doresc, în niciun chip. Până şi poştaşul, deci, înainte de a părăsi apartamentul, îi spuse, din toată inima, domnului E.:

– O zi bună vă doresc. La fel se încheie conversaţia cu frizerul, cu un ziarist, cu stăpâna pisicilor, cu un şofer de taxi ş.a.m.d. Stihia căpăta chiar, excesivă fiind, prin natură, unele conotaţii – cuvânt la modă, înseriat în noul limbaj de lemn –, căpăta, aşadar, conotaţii hilare. Într-o seară, mult după lăsarea întunericului, telefonă cineva, întrebă ceva, i se răspunse, iar acela, înainte de a încheia conversaţia, articulă şi el, ca toţi ceilalţi: – O zi bună vă doresc.

— Cred că e o fatalitate, murmură domnul E., posomorât. Pe orice direcţie ne angajăm, fie ea oricât de ştearsă, intrăm în delir…

— De ce? se miră doamna E.

— Mă refer la urarea asta neroadă: O zi bună vă doresc…

— De ce-i neroadă?

— Păi, spune şi tu, uite e ora zece seara, iar ăsta îmi urează o zi bună. Toţi mai întâi vorbesc, şi abia apoi se gândesc… murmură domnul E., vădit indispus.

Doamna E., conciliantă, îl îndreptă spre sentimente mai rezonabile.

— Nu trebuie privit cu atâta seriozitate… şi severitate…

— Ce seriozitate? răspunse domnul E. Aici e vorba de seriozitate? Sau de severitate? Poate un fel de lehamite… Lipsa asta de inteligenţă… Puţinătatea minţii…

— Să fim mai înţelegători. E un tic verbal, o stereotipie, ce se extinde, prin imitaţie… Un tic pornit din bunăvoinţă, sinceră sau nu, e mai puţin important. Oricum, e preferabil altor ticuri, presărate cu înjurături şi drăcuieli.

Domnul E. se văzu nevoit să-i dea dreptate.

x

În scurt timp, tot oraşul zumzăia de simpaticul calc lingvistic „O zi bună vă doresc”. Copii, bătrâni, bogaţi, săraci, investitori strategici, buticari, patroni, şomeri, boschetari, dascăli, învăţăcei – la şcoală sau pe durata grevei –, bunici, părinţi, nepoţi, copii etc. etc., toată suflarea omenească fie îl emitea, fie îl recepţiona, fie îl recepţiona, fie îl emitea. Şi invers, şi iar invers, şi iar

invers. Urarea plutea, săltând, din loc în loc, aidoma unui balonaş nevăzut, extrem de mobil, prezent, simultan, pretutindeni – lucru greu, de fapt imposibil de acceptat raţional –, încărcat de aromele optimismului, ale civilizaţiei… Doamna şi domnul E. se deprinseseră cu dănţuirea acestui balonaş, ea făcea parte din ambianţa cotidiană, o asimilaseră, nu-i mai găsea nepregătiţi, indiferent de împrejurare – la piaţă, la supermarketul frigorific, în troleibuz, pe scările blocului, la cofetărie…

Într-o seară, domnul E. rămase, până târziu, după unsprezece, la un prieten, care locuieşte în capătul celălalt al oraşului. Stătuseră de vorbă, amicului aceluia e dificil să-i întrerupi fluxul destăinuirilor, se întinseseră şi la câteva cafele, care-i ţinuseră, cum s-ar zice, în priză, şi timpul trecuse.

— Vai, e unsprezece, exclamase, la un moment dat, domnul E. Ajunge pentru azi.

— Mai stai, măi, abia începusem să-ţi povestesc cum au încercat să mă luxeze ăia, când mi-a apărut cartea. Tot felul de manevre, de mânării, de mişculaţii… Dar mi-am dat seama ce urmăresc. Venise unul, cu un aer nevinovat…

Domnul E., riscând să-l supere, se îndreptă spre uşă.

— Mai trec eu pe la tine. Îmi istoriseşti atunci, în amănunt.

— Când vii?

— Nu ştiu exact. Aştept nişte meşteri, să-mi repare chiuvetele. De o lună mă tot amână. Dar o să vin. Te sun eu, cu o zi înainte.

— Bine, te aştept, se resemnă celălalt. Eu sunt în fiecare seară acasă. Nu merg niciunde. Unde să mă duc? Deşi mă tot cheamă, ba unul, ba altul. Dar, peste tot, dai numai de şmecheri. Te pândesc, ascultă ce spui, te trag de limbă, apoi umblă de colo-colo, cu vorbe şi intrigi. Mi-e greaţă, mă, înţelegi? Mi-e greaţă…

— Te-nţeleg.

Domnul E., victimă a propriei slăbiciuni – de ce nu se ridicase de pe scaun şi nu plecase mai devreme? –, ajunse în stradă extenuat. Urcă într-un tramvai şi ajunse în staţia

situată la câteva sute de metri de blocul său. Luna plină, aerul răcoros al nopţii, scurta plimbare până acasă îl mai destinseră.

Comme la lumière crépusculaire, la lumière lunaire est douce, elle n'a pas la crudité de la lumière méridienne. Elle est lumière baignée d'obscurité – Georges Poulet.

Aşa se petrec lucrurile, gândi domnul E., absorbit de reflexele peisajului celest, cu lumina mistică, sublimă, de sub bolţile bisericilor.

L'orgue majestueux se taisait gravement/Dans la nef solitaire; /L'orgue, le seul concert, le seul gémissement/ Qui mêle aux cieux la terre – Victor Hugo.

Ajunsese în dreptul casei sale, tocmai voia să ia colţul, când o maşină frână brusc şi zgomotos lângă el, la o palmă de trotuar.

— Ce noroc să ne-ntâlnim! auzi un glas ce-i părea cunoscut şi văzu, iţindu-se prin fereastra deschisă a automobilului, capul domnului Piţigăiţă. Chiar mă gândeam că poate v-aţi culcat şi aţi închis telefonul… Gata. Am aflat.

Domnul E. Încă nu se dezmeticise pe deplin, după interminabilul şir de mistere dezvăluit lui de cel pe care-l vizitase. Şi acum, acest domn Piţigăiţă, căzut la doi paşi de el, ca o bombă…

— Ce-aţi aflat? bâigui el.

— Ce v-am anunţat, cu un timp în urmă. Cutremurul. Cutremurul acela de 8 – 9 grade. Devastator.

— A! se dumeri domnul E., sesizând că, în viziunea domnului Piţigăiţă, amplitudinea cataclismului sporise… Cel cu epicentrul neprecizat.

— Întocmai. Am aflat. Acum ştiu. Domnule, mâine va avea loc. Auziţi? Mâine.

— Mâine?

— Da. E sigur. De fapt, 99%. Poate chiar 99, 99%. Mai mult ce să vă mai spun?

— Nimic.

— Deci, mâine… Ce oră e acum?

Domnul E. privi cadranul ceasului său anacronic:

— Unsprezece şi patruzeci şi cinci, răspunse el.

— Înseamnă, tună domnul Piţigăiţă, că mâine, ce mai, acuşi-acuşi, astăzi, se va dezlănţui cutremurul…

— Doamne fereşte! rosti domnul E., cu toată convingerea.

— Asta zic şi eu. Doamne fereşte! Dar ce putem face? … În sfârşit… Acum trebuie să plec şi eu acasă, am fost la nişte prieteni… Hm! Ce şansă! Ce întâmplare! Să ne întâlnim şi să vă pot avertiza…

— Într-adevăr, ce şansă!

Domnul Piţigăiţă ambală motorul.

— Aşadar, asta-i, conchise el. Mâine, adică azi… s-a isprăvit. O zi bună vă doresc.

…*Car les idiomes étrangers rajeunissent les pensées, et les débarrassent de ces tournures qui les font paraître tour à tour communes et affectées – Benjamin Constant*.

EPISTOLE

Cu ani în urmă, domnul E. primea foarte multe scrisori – mai ales felicitări, de Paşti, de Crăciun, de Anul Nou, de ziua lui aniversară, dar şi epistole cu caracter divers, de la persoane importante sau mai puţin importante. Acea cantitate redutabilă de misive era, însă, în mare măsură, lipsită de substanţă, şi domnul E. ştia prea bine acest lucru. Avalanşa de plicuri se datora faptului că, pe atunci, numeroşi inşi aveau nevoie de sprijinul lui. Oamenii? Un coşmar, ar spune el, cum au spus şi alţii, unii celebri, dar domnul E., spre deosebire de aceştia, nu este câtuşi de puţin mizantrop. Doar că evită familiarismele. Intimitatea e o calitate, familiaritatea – un defect. Cel mai elocvent interlocutor este mutul, afirmă, uneori, domnul E., jumătate în glumă, jumătate în serios, voind, probabil, să arate, prin acest enunţ, cât preţ pune el pe discreţie şi pe buna creştere, şi, concomitent, cât de tare îl indispun pălăvrăgeala, mahalagismele.

Cât despre cei care au avut sau au nevoie de sprijinul lui, l-au dobândit întotdeauna.

Şi-l dobândesc şi acum.

Le plus grand parmi vous sera votre serviteur.

Acesta a fost, întotdeauna, pentru domnul E. principiul fundamental în aşa-zisa ştiinţă a conducerii.

Tu ne dois pas spolier ton compagnon, et tu ne dois pas le dépouiller. Le şalăire du salarié ne passera pas la nuit chez toi jusqu'au matin.

Iar acesta a fost cel de al doilea principiu.

Când linguşelile şi elogiile – cele de acest tip sunt o veritabilă formă de agresiune – au încetat, s-a păstrat şi s-a îmbogăţit firul limpede, curat, al corespondenţei autentice. Sosesc reviste, cărţi, scrisori, din ţară şi din străinătate, pe care poştaşul fie le aduce sus, fie le lasă în cutia din holul blocului, în funcţie de dimensiuni. Funcţionează, apoi, din plin, poşta electronică. Încât, după cum se vede, domnul E. nu duce lipsă de dialog la distanţă. Cele mai dragi îi sunt, ca şi doamnei E., veştile de la Andrei, Lizuca şi Dana. Are, apoi, la inimă, corespondenţa cu un mare ierarh – Vlădica, îi spune el –, pe cea cu un ilustru profesor universitar din America, precum şi pe aceea cu două însemnate instituţii culturale de foarte departe... Dar îl bucură şi scrisorile surpriză, ieşite de sub pana vreunei cunoştinţe de demult, a vreunui amic, sau inamic, dintotdeauna.

Şi je savais bien lire mes livres, y trouverais probablement la préfiguration de tout ce qui m'arrive ou în arrivera – Georges Bernanos.

Spre sfârşitul iernii, domnul E. a primit două asemenea epistole. Le-a citit de câteva ori, destul de îngândurat, după care le-a abandonat, deschise, pe birou. Zilele au trecut, se apropia Crăciunul, domnul şi doamna E. îl aşteptau, cu mare emoţie, pe Andrei: nu vor fi singuri de sărbători! Pe lângă Alina, Raluca şi Roxana, va fi lângă ei şi băiatul... Scrisorile păreau complet uitate. Domnul E. n-a mai revenit la ele. Nici nu le-a aruncat, nici nu le-a pus în sertarul unde îşi păstrează corespondenţa. N-ar fi exclus ca modestele file să zacă şi acum pe colţul biroului.

Or, naratorul este, prin firea sa, o fiinţă neînchipuit de curioasă. În plus, el cultivă un gen special de complicitate cu cititorii. Nu-i de mirare, aşadar, că,

profitând de un moment propice, a parcurs, la rându-i, cele câteva pagini şi – după o scurtă ezitare – s-a decis să le ofere şi altora.

Esprit maudit celui pour qui un discours n-a d'autre sens que le sens des mots!

— *Marek Halter*.

Prima scrisoare

Iubite prietene.

E decembrie şi, împins de unele îndatoriri, mă găsesc, de vreo două săptămâni, într-o localitate rurală de la poalele munţilor. Aici, în liniştea şi ceţurile iernii, am prilejul, şi răgazul, să observ, cu atenţie, fenomenul denumit, cu atâta propagandistică şi triumfalistă pompă, concurenţă. Trebuie să spun că el, fenomenul, fusese prezent, aici, şi ceva mai înainte, dar în forme incipiente, necristalizate, tragicomico-pitoreşti.

De aceea – îmi închipui – nu i-am consacrat, pe atunci, o cercetare cât de cât sistematică. Acum, însă, e furibund, agresiv, bine aşezat, cu întruchipări net delimitate. Ca urmare, mi-am zis că n-ar strica să ţi-l înfăţişez, exact aşa cum se manifestă şi cum l-am perceput eu, în acest decembrie rustic.

Ordinea înşiruirii fiind aleatorie, îţi propun să examinăm, pentru început, *concurenţa ecologică*. Ea are două direcţii de acţiune: una păguboasă, perdantă; alta lucrativă (adică aducătoare de câştig: pe termen scurt – profitabilă; pe termen lung – dezastruoasă). Prima direcţie constă în aruncarea gunoiului, a deşeurilor de tot felul – sticle, anvelope, pungi, pantofi ieşiţi din uz, genţi, zdrenţe, resturi menajere etc.

— În lunca râului. Ţi-am pomenit şi altă dată, în epistolele mele, despre un asemenea straniu obicei, care a preschimbat străvechiul şi mirificul zăvoi într-un spaţiu insalubru, dezgustător, dement şi deprimant. A doua direcţie vizează tăierea, furioasă, ca-n transă, a copacilor – mai precis: retezarea trunchiurilor la aproximativ un metru de la sol şi valorificarea lor, ca lemne de foc sau ca sursă de bani. Ori de câte ori faci o plimbare printre grămezile

lăbărţate de gunoaie, întâlneşti şi diverse echipe de localnici, preocupaţi să spargă buşteni şi să-i aşeze în căruţe. Spurcarea luncii, implicit a râului, şi despuierea ei de anini, plopi şi sălcii au un traseu ascendent. În plus, aceste două sectoare de concurenţă ecologică vădesc un caracter de masă, angajează o mulţime de lume. Or, infectarea apei şi renunţarea la oxigen, prin nimicirea arborilor, mi se par – greşesc, oare? – nişte subtile şi ciudate modalităţi de sinucidere colectivă.

Caracter de masă are şi *concurenţa alcoolică*. Bărbaţi, femei, tineri, maturi, vârstnici beau, cu înverşunare, pe întrecute, la butic, într-o competiţie cu aparenţă sportivă şi, după opinia mea, cu funcţie, în esenţă, compensatorie. Fără trecut cert, fără prezent ferm, fără viitor previzibil, fără un statut al propriei persoane şi – adesea – fără Dumnezeu, individul se refugiază în delirul alcoolic, ce-l transferă din iluzia realului în halucinarea lui. *Concurenţa alcoolică* este, aşadar, teatrală, emfatică, şi, totodată, tristă, solitară.

Ea mai are un rost. Anume, susţine, parţial, dar substanţial, *concurenţa comercială*, care nu e de masă, ci elitistă, întrucât se bizuie pe trei sau patru entităţi: micromagazine, ce se duşmănesc teribil şi încearcă să se elimine unul pe celălalt. De exemplu, buticul prosper e vegheat de o patroană ce urmăreşte, cu vigilenţă, ce se întâmplă la firma vecinului. Acesta, modest, şi-a agăţat oferta afară, în saci, la vedere, doar – doar va atrage şi el vreun cumpărător. În zadar, însă, fiindcă oamenii se tem de represaliile patroanei de alături; aceasta, dacă-i zăreşte intrând acolo, îi va refuza când vor veni, mai apoi, la ea: „N-am!” Şi, de venit, vor veni negreşit, deoarece prăvălia ei e mult mai consistent aprovizionată. Consemnez şi un caz limită: Unui întreprinzător neajutorat, ce-şi aducea marfa cu spinarea, cineva i-a dărâmat, în timpul nopţii, dugheana şi i-a sustras capitalul (sub un milion de lei). Palpitant, nu?

În fine, ar mai fi de amintit *concurenţa intelectuală*, generalizată. Ea rezidă în calcularea, continuă şi

reciprocă, a pensiilor – localitatea e plină de bătrâni –, şi în sforţarea de a pricepe mecanismul impenetrabil de acordare a acestora: cuantum, corelare, indexare, nepotrivirea între sume, pe verticală (gradul calificării profesionale), sau pe orizontală (denivelări ameţitoare la acelaşi palier profesional) etc.

Acestea ar fi, dragă prietene, tipurile cele mai evidente de concurenţă, pe care le-am sesizat, în timpul scurtei mele vacanţe la ţară. Vor mai fi existând şi altele. Şi, probabil, altele încă se vor ivi, potrivit cu „creşterea economică sănătoasă", despre care am aflat şi eu, din auzite, că s-ar fi înregistrat, de la o vreme încoace.

Al tău prieten, D…

La mélancolie est donc un état complexe de l'esprit: *prise de conscience d'une perfection irréalisable, en même temps que d'une imperfection trop evidemment réalisée* – *Georges Poulet*.

A doua scrisoare

Cunosc, dragă prietene, în lumea aceasta, un mare prilej de fericire: casă, propria casă. De câte ori, revenind, din oraş, din ţară, din străinătate, n-am exclamat, cu toată convingerea: Vai, ce bine-i acasă! Şi, într-adevăr, e bine acasă. Aici se află, condensate, transferate în obiecte, întreaga viaţă sufletească, tot necesarul trupesc. Masa de scris, cărţile, insomniile, visul, dimineţile cu aromă de cafea, serile calme ş.a.m.d. Casa e un prilej de fericire, fiindcă e un popas spiritual, pe care încercăm să-l facem cât mai agreabil, fiindcă este şi rămâne un tranzitoriu *acasă*. Cât despre materialitatea ei, în sine, îţi mărturisesc foarte sincer: fără a o neglija, n-o observ. Probabil, deoarece, în fond, nici nu există: „… că nu avem aici cetate stătătoare, ci căutăm pe aceea ce va să fie…"

…nous avons dans le ciel un édifice qui est l'ouvrage de Dieu, une demeure éternelle qui n'a pas été faite de main d'homme.

Cunosc, de asemenea, iubite prietene, în lumea aceasta, un mare prilej de nefericire: tot casă, tot propria casă. Când se întâmplă acest lucru? Atunci când,

insidioasă, ea se substituie vieţii lăuntrice fireşti. Când îşi instituie tirania. Când devine o valoare afectivă, existenţială, în sine. Când, prin această stranie investitură, se preschimbă în idol. S-au comis crime pentru dobândirea unei case. Am auzit de rude ce se târăsc prin judecăţi pentru un gard şi pentru nişte ziduri. Ştiu familii ce au trăit, o viaţă întreagă, divizate, numai fiindcă unii membri ai lor n-au vrut, şi n-au putut, înlănţuiţi fiind, să renunţe la o anumită casă, deşi li se oferea alta, mai comodă. Au trecut zile, au trecut ani, au trecut decenii. Idolul le-a devorat existenţa, le-a umplut-o de amărăciune. În final, şi oameni şi case curg în pământul din care s-au clădit, iar anii aceia, când sufletele ar fi putut fi – şi spaţial – alături nu se mai întorc, sunt irosiţi. I-a absorbit, spre a-i aneantiza, casa. Aceeaşi casă care, înduhovnicită, are în ea ceva îngeresc şi care, invers, separând inimi, persoane, devine demonică. Încât, iubite amice, am ajuns la această convingere, numai aparent paradoxală: doar atunci ai cu adevărat o casă, când ştii sigur că nu o ai. „Gol am ieşit din pântecele maicii mele, gol mă voi întoarce n matca mea…”

Al tău amic, D…

L’homme n’est cu’un roseau, le plus faible de la nature… Il ne faut pas que l’univers entier s-arme pour l’écraser. Une vapeur, une goutte d’eau suffit pour le tuer. Mais quand l’univers l’écraserait, l’homme *serait encore plus noble que ce qui le tue, parce qu’il* site *qu’il meurt; et l’avantage que l’univers a sur lui, l’univers n’en* site *rien – Blaise Pascal.*

O fi uitat, într-adevăr, domnul E. scrisorile cu pricina? Imposibil de răspuns. Spectacolul grotesc, trăit, cotidian, de el şi de alţii, şi cel relatat, în amintitele şiruri, se confirmă reciproc. *Tout le pays a été désolé, parce que pas un homme n-a pris la chose à coeur…* Aşa, pe nesimţite, se iese din istorie, şi-o fi zis domnul E. Cum să treci optimist, sau pesimist, pe cărăruia înfricoşătoare dintre dezgust şi milă? E preferabil să nu exişti pentru o astfel de lume, ori ea să nu existe pentru tine… Într-un mod obscur, naratorul începe să-i dea dreptate enigmaticului domn E., care –

împăcat cu sine? – preferă să tacă. *Le silence… Le désespoir… L'oubli…*

Tout ce qui m'est extérieur în est étranger désormais – Jean-Jacques Rousseau.

L'HISTOIRE D'UNE NEVROSE

Comment nous attarder à des livres auxquels, sensibilement, l'auteur n'a pas été contraint?

— Georges Bataille.

De un timp, doamna E. a constatat că soţul ei, domnul E., îşi petrece ore în şir, mai toată ziua, în faţa calculatorului. Uneori, rămâne în birou, cu ecranul dinainte, până târziu, spre miezul nopţii, scriind, scriind. Cum însă el nu a crezut de cuviinţă să-i spună ce anume înmagazinează în memoria bunului, vechiului şi credinciosului lor computer, doamna E., cuminte şi discretă, l-a lăsat în pace cu preocupările lui. Aşa s-a întâmplat întotdeauna. Ştie ea. Nu trebuie să întrebe nimic. La momentul potrivit, soţul ei va apărea, cu un teanc de hârtii, scrise ordonat, citite, recitite, răscitite, şi va zice: – Am încheiat. Dacă ai timp, să ascuţi…

— Sigur că am, va răspunde ea, aşa cum a răspuns mereu. Şi, la fel ca şi în alte dăţi, va urma lectura, după care, la scurtă vreme, domnul E. va contacta o editură. Şi, iarăşi la scurtă vreme, lucrurile o vor lua de la capăt.

Acum, singură în dormitor, răsfoind un roman pe care-l mai parcursese cândva, doamna E. Îşi aminti, de pildă – cum îşi amintea, constant, cu o melancolie greu stăpânită, şi domnul E.

— Ce fericiţi fuseseră ei, demult, câteva ierni de-a rândul, la Predeal, când Andrei, nepoţelul, era mic, şi ei trei îşi petreceau acolo vacanţele. O dată, i-a însoţit nu Andrei, ci Lizuca. Au fost şi toamna, de vreo două ori. Iarna, însă, doamna E. mergea cu Andrei la schi, încă de dimineaţă, iar domnul E. rămânea acasă, cu hârtia, creioanele, cafeaua şi ţigările lui – fuma pe vremea aceea. La prânz, se ducea după ei, îi lua de pe pârtie şi poposeau la restaurant. Urmau două-trei ore de odihnă, apoi, de cele mai multe ori, domnul E. lucra iarăşi, în timp ce Andrei se

juca în zăpada din curte, supravegheat, pe fereastră, de doamna E., ce stătea în salonaşul arhaic, bine încălzit, tăifăsuind cu Neli şi Horică, verii lor. Mai târziu, când Andrei a crescut, când nepoţii, în general, şi-au mai modificat preferinţele, domnul E. n-a mai avut niciun chef de Predeal. Aşa e firea lui. Ca şi când şi-ar construi singur peisajul, în funcţie de ce-i spune sufletul… Mai ales când e vorba de un peisaj precum acela din basme şi din povestirile feerice. În alte cazuri, lucrurile se schimbă…

Doamna E. nu s-a înşelat. Într-o seară, târziu, când tocmai aţipise, i s-a părut că aude zgomotul discret al imprimantei. Înseamnă că a terminat, se gândi ea. Ce bine! îşi potrivi mai comod căpşorul în pernă, se acoperi, cum îi e obiceiul, până la urechi, şi adormi de-a binelea, zâmbind.

Când se trezi, în zori, constată că locul de-alături era gol.

— Unde-o fi? se întrebă, nedumerită. Şi porni, cu năsucul în vânt, cu moţişorul ciufulit, în căutarea domnului

E. Îl găsi în bucătărie, pregătind micul dejun.

— Ce faci? murmură ea, cu vocea încă voalată de somn. De ce te-ai trezit aşa devreme?

— Nu-i chiar aşa devreme, îi răspunse domnul E., care tocmai turna cafeaua în ceşti. Dar s-a înnorat şi de-aceea pare că-i întuneric. Du-te înapoi în pat, aduc nişte cornuleţe şi cafeaua în dormitor. Aş vrea să stăm în linişte de vorbă.

— Aş fi putut să pregătesc eu micul dejun, şopti, timid, doamna E. Tu eşti obosit, ai lucrat azi-noapte, şi o ţii tot aşa, de nu ştiu când… La ce oră te-ai culcat?

Domnul E. nu-i răspunse. Scotea cornuleţele dintr-o pungă şi le aşeza, frumos, pe două farfurioare.

— Du-te înapoi, cum ţi-am spus, insistă el. Vin şi eu numaidecât.

Ascultătoare – acesta-i unul din atuurile ei: „Te-ascultă, dar nu întotdeauna”, încercase, o dată, Lizuca să i-l diminueze, în faţa domnului E.

— Doamna E. se întoarse în dormitor, se vârî sub plapumă şi aşteptă răbdătoare. Nu avu mult de aşteptat.

Peste două-trei minute, se ivi pe uşă şi domnul E. cu cele promise. Ronţăiră câte un cornuleţ, gustară din cafea. Domnul E. stătea pe fotoliu şi îşi pusese ceaşca, alături, pe măsuţă.

— Ai zis că vrei să discutăm, îndrăzni soţia sa, cu bine cunoscutul ei aer copilăros. Domnul E., privind-o, îşi aminti o replică surprinzătoare o glumă duioasă, desigur, emisă de Raluca, la adresa bunicii sale: „Tu eşti mai mică decât Roxana…” Şi se gândi că, într-un mod foarte greu de explicat, mai bine zis, pe un palier existenţial inexplicabil, Raluca a avut dreptate. Îşi aduse aminte, cum plângea, recent, doamna E., ghemuită, ca un copil, la pieptul lui, într-o seară, după ce-şi vizitase sora, la spital, la Reanimare, şi cum a gemut adânc, hohotind: – Mi-e aşa de milă de lume…

Je dis: *Eternel*, *ale pitié de moi*! *Guéris mon âme*! *car ai péché contre toi*.

— Am terminat aseară volumul de povestiri, zise el. Înainte de miezul nopţii, totul a fost gata. Textul e listat şi se află pe birou.

— Minunat! exclamă ea. Abia aştept să-l citesc. Te-ai gândit şi la un titlu?

— Nu numai că m-am gândit, l-am şi găsit. Se află înscris pe prima pagină. De altfel, titlul a precedat volumul, l-a tras după sine. Ceea ce nu înseamnă, fireşte, că povestirile au avut, deliberat, ţelul să-l ilustreze, să-l justifice. Dacă îl acreditează, cum să zic? dacă îl consacră, cumva, atunci o fac pe cont propriu, spontan. Eu, în această zonă, a potrivirii dintre titlu şi text, n-am niciun amestec. Le-am lăsat, şi unuia şi altuia, deplină libertate.

Doamna E. rămase pe gânduri.

— Şi care-i titlul volumului? întrebă ea.

Domnul E. nu se grăbi să răspundă. Îşi zicea, probabil, că spusele sale sunt în măsură să stârnească oarecare derută, chiar şi în ceea ce o priveşte pe soţia sa, deprinsă cu felul lui de a trece prin viaţă.

— Titlul ar putea părea relativ ciudat, ar putea părea

snob, deşi, te asigur, şi tu mă cunoşti, nimic n-ar fi mai fals decât o atare impresie. Nu l-am căutat. Mi s-a impus, o pornire lăuntrică l-a înfăţişat, dintr-odată, conştiinţei. Şi, în clipa aceea, am înţeles că, dacă vrea Dumnezeu, voi întocmi o carte, care o să se numească exact aşa.

— Cum?

— *L'histoire d'une névrose*… Atenţie: nu *Istoria unei nevroze*, ci *l'histoire d'une névrose*!

Spre mirarea lui, doamna E. părea mai curând curioasă decât surprinsă.

— De ce?

— Fiindcă starea mea de spirit din acel moment a selectat acest enunţ, acesta şi nu altul. Sinonimia, sunt convins, nu există. Înţelegi? Nu există. E o invenţie a grămăticilor, ori, ca să nu exagerez, se limitează la domeniile indiferente, periferice, superficiale ale vieţii sufleteşti… şi artistice. De aceea, mi-a fost cu neputinţă să traduc sintagma ce mă definea. Substanţa a cerut o anume expresie, una singură, nu admitea niciun fel de înlocuitor… niciun fel de traducere, care, admit, poate fi, eventual, relativ sinonimă sau mai elocventă chiar, în alte împrejurări.

Doamna E. rămăsese cu degetul arătător al mâinii drepte sprijinit de năsuc.

— Dar e un titlu foarte bun, foarte potrivit, zise ea, după un timp. Cum de ai avut o asemenea idee fericită? Şi, aş îndrăzni să zic, originală?

— Nu ştiu dacă este originală sau nu, de altfel, o asemenea deliberare nici nu mă preocupă, dar, cum ţi-am mărturisit, enunţul s-a ivit, a răsărit, s-a născut, are – ca să folosesc o terminologie adecvată sesiunilor de comunicări de la Universitate – o existenţă autoconfirmată ontologic… Ce puteam face? O dată apărut, el îşi cerea istorisirile. Interesant e că, deşi, în aparenţă, intelectualist şi livresc, mă rog, francofon, că e la modă să fii francofon, ca şi anglofon, chiar dacă nu eşti, titlul acesta buclucaş n-a dorit decât povestiri din imediata, din cea mai palpabilă realitate

— Diferenţa dintre imanenţă şi realitate n-o mai discut acum. Nimic nu e plănuit, răsucit, intertextualizat, în paginile ce-i ţin companie. Nimic. Totu-i trăit şi, până la un punct, recognoscibil.

— Până la ce punct?

— Până la limita unde, ca să mă exprim din nou ca la conferinţa lui nea Ghiţă, referentul se preschimbă în semn, prin acea misterioasă – cum o califică unii – transfigurare.

Doamna E., căreia discuţia în sine, dar şi cafeaua îi activaseră capacitatea nativă de a se entuziasma, interveni, intempestiv, în această complicată teorie, ce începuse să-l plictisească pe blazatul domn E.

— Deci?

— Deci ce? Asta-i tot. Am pus punct unui volum. Acum îl dau deoparte, o vreme, apoi îl reiau şi, dacă mă convinge, caut un editor…

— Desigur, îl întrerupse doamna E., dar nu la acest traseu, ca să zic aşa, tehnic, mă refeream.

— Dar la care?

— Sunt curioasă să ştiu cum a fost cu titlul… Geneza titlului, iată ce m-ar interesa…

— A! făcu domnul E. Simplu. Astă-vară, când am fost la Dana, stăteam, într-o după-amiază, lungit în patul lui Andrei şi urmăream un program la televizor. Ce imagine! Ce culori! mai mare dragul… Ăsta al nostru, săracul, a îmbătrânit de tot. Dar uite că rezistă… Cum-necum, e bun şi el. Mai asişti la o şedinţă, la o ceartă, mai vezi un film de groază, un spectacol sexologic, într-o seară, de exemplu, a fost adus şi prezentat telespectatorilor un moş care – închipuie-ţi – deţinea, simultan, două amante, un mic harem, fiindcă ambele locuiesc la el. Pe nevastă-sa, n-am înţeles de ce, o internase la un fel de spital… *Porneia*, *fornication*…

Doamna E. nu apreciază asemenea divagaţii. Se îmbufnă, îşi clătină, revoltată, moţişorul, şi voi să pună capăt conversaţiei. Ea nu ştie multe, mai cu seamă când e vorba de chestiuni serioase, de istorie şi critică literară,

chestiuni demne – are convingerea – de girul ştiinţific al… în fine, apropo de gir, constatase, la recenta sesiune, că e loc pentru mai bine, cum ar zice oratorul ăla cu limbaj de lemn, specializat în politologie… Făcu, deci, un mic efort şi se calmă.

— Eu te întreb ceva, şi tu… cum se întâmplă mereu. Nici nu mai ştiu ce să cred, declară ea, încruntându-se.

— Nu, am schiţat o mică paranteză, zise domnul E. Atâta tot. Prin urmare, cum stăteam şi mă uitam, liniştit, neînchipuit de liniştit, la televizorul lui Andrei, şi cum – trebuie, neapărat, să adaug – pe ecran nu era nici cea mai mică nerozie, s-a afişat, dintr-odată, pe ecranul paralel al minţii mele, o inscripţie: *La mort d'une névrose*. Nu i-am dat, la început, nicio atenţie. Câte nu-i trec omului prin minte? Dar timpul se scurgea şi inscripţia aceea stăruia acolo, ca un text luminescent.

— Ce interesant! şopti doamna E. Şi?

Domnul E. se străduia să fie cât mai explicit. De aceea, nu răspunse imediat. Reconstituia un proces lăuntric, ce nu poate fi reprodus decât în linii mari şi nesigure. Era perfect conştient de acest lucru.

…on ne comprend souvent que quelque temps après le sens exact et profond de ce qu'on a dit – Jules Supervielle.

— Dându-mi seama că obsesia s-a instalat, continuă el, mi-am întors privirile spre înăuntru. Şi – ciudat! –, lent, *La mort d'une névrose* a devenit *l'histoire d'une névrose*. Dar noua inscripţie era de neclintit, ca dăltuită, nu mai admitea, mi-am dat seama, modificări, evoluţii. În acel moment, am ştiut, fără urmă de dubiu, că am de-a face cu un titlu. Constatare pe care am şi mărturisit-o, a doua zi.

— Da?

— Da.

O mică tăcere geloasă.

— Cui?

— Lui Andrei. Dar era şi Lizuca de faţă. Lor le-am spus, în staţia de metrou, aşteptând să pornim spre centru.

Domnul şi doamna E., acum, la cafeaua de dimineaţă,

îi revedeau şi-i reauzeau pe cei doi nepoţi, revedeau staţia de metrou, din apropierea casei acestora, restrăbăteau oraşul – minunatul oraş, unde luase naştere – trebuie să fie o explicaţie de ce –

L'histoire d'une névrose.

Domnul E. păru a se retrage, pentru o clipă doar, în lumea lui paralelă, în cea de a doua memorie, în universul său ermetic.

…l'Allemagne est le pays des fées – Anatole France.

— Ce-au zis copiii?

— N-au fost surprinşi. Lizuca m-a ascultat răbdătoare, ne plimbam de-a lungul peronului, şi a conchis: – Aha, o carte pentru intelectuali! Andrei, din câte-mi amintesc, n-a comentat atunci în niciun fel proiectul ce abia se schiţa. Tăcea şi mă privea. Dar, după două sau trei zile, a insistat să scriu cartea şi mi-a făcut cadou, cum ştii, acel aparat de fotografiat, foarte performant: – Să ai poze bune, dacă îţi vor trebui cumva, mi-a spus.

La force poétique ne vient plus de l'isolement d'un langage, mais du monde, de la vie elle-même – de l'adhésion d'une conscience ouverte à une monde inépuisable – Gaëtan Picon.

În încăpere, se aşternu liniştea. Ziua, care debutase atât de frumos, intra pe făgaşul ei, făgaşul croit, cum se zice, pe bună dreptate, din veşnicie. Domnul şi doamna E. Îşi reluară îndeletnicirile cotidiene. Aceasta este, poate, una din şansele lor: nu sunt obligaţi, decât rareori, să se piardă în învălmăşeală. Acum, de pildă, doamna E. se pregătea să răsfoiască, în premieră, volumul soţului ei, iar el, cam obosit, după lungi săptămâni şi luni de încordare, nădăjduia că cititorii – *Hypocrite lecteur*, *mon semblable*, *mon frère*, cum spune Baudelaire – vor înţelege, poate mai limpede, poate mai exact decât el însuşi, de ce şi-a intitulat opusculul *l'histoire d'une névrose*.

c'est le voyageur solitaire qui va le plus loin – Louis-Ferdinand *Céline*. *Dürer*, *n était-ce pas la plus humaine des résistances*?

— *Marek Halter*.

c’est l’homme qui a introduit le désordre dans l’univers – La Bible de Jérusalem, note.

Eugen DORCESCU

C U P R I N S

Scăriţa Fereastra Terasa
Reconversia profesională Idila
La femme hommasse Retrocedarea Călătoria
O zi bună Epistole
L’histoire d’une névrose

Text pentru coperta a IV-a:

De acelaşi autor:

Omul de cenuşă, poezie, antologie de autor, 2002

Elegii, poezie, 2003

Biblice, poezie, antologie de autor, 2003

Moartea tatălui, poezie, 2005

x

Scrisori la un prieten, scrisori literare, 2000

Basme şi povestiri feerice, proză fantastică, antologie de autor, 2005 x

Metafora poetică, eseu, 1975

Embleme ale realităţii, eseu, 1978

Eugen DORCESCU

x) Volum apărut, în 2007, la Editura Mirton, Timişoara, ROMÂNIA.